

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ

Συγγραφέας: Χριστίνα Καββαθά
Επιβλέπων Καθηγητής: Καθ. Ιωάννης Πολλάλης

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική

Πειραιάς, Οκτώβρης, 2024

UNIVERSITY OF PIRAEUS
DEPARTMENT OF ECONOMICS

**MASTER PROGRAM IN ECONOMIC AND BUSINESS
STRATEGY**

GREEN MARKETING

By Christina Kavvatha
Supervisor: Professor Ioannis Pollalis

Master Thesis submitted to the Department of Economics of the University of Piraeus in partial fulfillment
of the requirements for the degree of Master of Science in Economic and Business Strategy

Piraeus, Greece, October, 2024

Έχε εμπιστοσύνη στη ζωή, ξέρει τι κάνει
Ξέρει τι φέρνει, τι παίρνει πίσω.
Βρες μόνο τι θέλει να σου πει με τις πράξεις της.
Μην μετανιώσεις για τίποτα. Πότε
Μόνο για την αδράνεια.
Κ. Καβάφης

Copyright © Καββαθά Χριστίνα, 2024
Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους με βοήθησαν με τον τρόπο τους στις σπουδές μου και κατά την εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας.

Καταρχάς, ευχαριστώ ειλικρινά τον καθηγητή μου Ιωάννη Πολλάλη που μου έδωσε την ευκαιρία να πραγματοποιήσω αυτή την εργασία υπό την επίβλεψη και καθοδήγησή του.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω εγκάρδια ευγνωμοσύνη μου στην μητέρα μου και τους φίλους μου για την υποστήριξη τους κατά τη διάρκεια των σπουδών μου στο Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

Καββαθά Χριστίνα, Ιούλιος 2024

ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ ΜΑΡΚΕΤΙΝΓΚ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το πράσινο μάρκετινγκ, γνωστό και ως οικολογικό μάρκετινγκ, αποτελεί έναν σημαντικό τομέα που εξετάζει την προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών με φιλικό τρόπο προς το περιβάλλον. Στην εργασία αυτή, εστιάζουμε στη σημασία, τις στρατηγικές και τις προκλήσεις του πράσινου μάρκετινγκ, καθώς και τον αντίκτυπό του στις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές. Αναλύεται ο ορισμός των οικονομικών του περιβάλλοντος, του πράσινου μάρκετινγκ και οι βασικές του αρχές, όπως η μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος και η προώθηση βιώσιμων πρακτικών. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι στρατηγικές που μπορούν να ακολουθηθούν οι επιχειρήσεις για να ενσωματώσουν το πράσινο μάρκετινγκ στις λειτουργίες τους, συμπεριλαμβανομένων των πράσινων προϊόντων, της οικολογικής συσκευασίας και της υπεύθυνης επικοινωνίας με τους καταναλωτές. Επιπλέον, εξετάζονται οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις κατά την εφαρμογή του πράσινου μάρκετινγκ, όπως το υψηλό κόστος παραγωγής και η ανάγκη για εκπαίδευση και ενημέρωση των καταναλωτών. Επισημαίνονται επίσης τα οφέλη που προκύπτουν από την υιοθέτηση πράσινων πρακτικών, όπως η βελτίωση της εταιρικής εικόνας, η αύξηση της πιστότητας των πελατών και η συμβολή στη βιώσιμη ανάπτυξη. Τέλος, αναλύεται ο ρόλος των καταναλωτών και η αυξανόμενη τάση για υπεύθυνες αγορές, καθώς και οι τρόποι με τους οποίους οι επιχειρήσεις μπορούν να απαντήσουν στις ανάγκες και τις προσδοκίες τους. Η εργασία καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το πράσινο μάρκετινγκ δεν είναι μόνο μια ηθική υποχρέωση, αλλά και μια στρατηγική που μπορεί να προσφέρει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και να οδηγήσει σε μακροπρόθεσμη επιτυχία. Με την ολοκληρωμένη αυτή προσέγγιση, η εργασία συμβάλλει στην κατανόηση της σημασίας του πράσινου μάρκετινγκ και προτείνει πρακτικούς τρόπους εφαρμογής του, προσφέροντας πολύτιμες πληροφορίες τόσο για ακαδημαϊκούς όσο και για επαγγελματίες του χώρου.

GREEN MARKETING

ABSTRACT

Green marketing, also known as eco-marketing, is a significant field that examines the promotion of products and services in an environmentally friendly manner. This paper focuses on the importance, strategies, and challenges of green marketing, as well as its impact on businesses and consumers. Firstly, the definition of green marketing and its fundamental principles, such as reducing the environmental footprint and promoting sustainable practices, are analyzed. Next, the strategies that businesses can follow to integrate green marketing into their operations are presented, including green products, eco-friendly packaging, and responsible communication with consumers. Furthermore, the paper examines the challenges businesses face when implementing green marketing, such as high production costs and the need for consumer education and awareness. The benefits of adopting green practices are also highlighted, including improved corporate image, increased customer loyalty, and contribution to sustainable development. Additionally, the role of consumers and the growing trend towards responsible purchasing are analyzed, as well as the ways in which businesses can respond to their needs and expectations. The paper concludes that green marketing is not only an ethical obligation but also a strategy that can provide a competitive advantage and lead to long-term success. With this comprehensive approach, the paper contributes to the understanding of the importance of green marketing and suggests practical ways to implement it, offering valuable insights for both academics and professionals in the field.

1. Εισαγωγή	σελ. 1
2. Οικονομικά του περιβάλλοντος	
2.1. Οικονομική δραστηριότητα και περιβάλλον	σελ. 2
2.2. Η ρύπανση του περιβάλλοντος	σελ. 5
2.3. Οι οικονομικές επιπτώσεις της ρύπανσης	σελ. 10
2.4. Αιτία υποβάθμισης του περιβάλλοντος	σελ. 14
2.5. Βιώσιμη ανάπτυξη βασικά χαρακτηριστικά	σελ. 16
2.6. Η σχέση της βιώσιμης ανάπτυξης με το περιβάλλον	σελ. 18
3. Βασικές Αρχές του Marketing	
3.1. Ορισμοί – Βασικές Έννοιες	σελ. 19
3.2. Οι κυριότερες λειτουργίες του Marketing	σελ. 21
3.3. Πεδία εφαρμογής του Marketing	σελ. 23
3.4. Διαφορές μεταξύ marketing και πώλησης	σελ. 26
3.5. Τα πλεονεκτήματα του marketing	σελ. 28
3.6. Οι στόχοι του marketing	σελ. 29
4. Το πράσινο marketing	
4.1. Ορισμοί – βασικές έννοιες	σελ. 31
4.2. Οι πράσινες επιχειρήσεις	σελ. 34
4.3. Τα 4P του πράσινου marketing	σελ. 38
4.4. Τα 5I του πράσινου marketing	σελ. 41
4.5. Τα πράσινα προϊόντα	σελ. 44
4.6. Ο πράσινος καταναλωτής	σελ. 44
4.7. Οι πράσινες στρατηγικές	σελ. 49
5. Πράσινο marketing σήμερα	
5.1. Πράσινη επιχειρηματικότητα	σελ. 54
5.2. Ενεργοποίηση περιβαλλοντικής γνώσης & στρατηγικών	σελ. 56
5.3. Περιβαλλοντικές προσεγγίσεις μιας επιχείρησης	σελ. 60
5.4. Ανταγωνιστικότητα και πράσινη επιχειρηματικότητα	σελ. 63
5.5. Παραδείγματα εταιριών πράσινου marketing	σελ. 66
5.6. Κίνδυνοι που προκύπτουν	σελ. 70
5.7. Η βοήθεια των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης	σελ. 74
5.8. Η έννοια του greenwashing	σελ. 79
6. Ερευνητικό Μέρος	σελ. 79
7. Συμπεράσματα	σελ. 105
8. Βιβλιογραφία	σελ. 106

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην εποχή μας, το μάρκετινγκ αποτελεί έναν από τους πλέον κρίσιμους παράγοντες επιτυχίας για τις επιχειρήσεις. Με την ταχύτατη εξέλιξη της τεχνολογίας και τη διαρκώς μεταβαλλόμενη αγορά, οι στρατηγικές μάρκετινγκ έχουν υποστεί σημαντικές αλλαγές, προσαρμοζόμενες στις νέες απαιτήσεις και τις προσδοκίες των καταναλωτών. Στην καρδιά αυτής της μεταμόρφωσης βρίσκεται η στροφή προς το πράσινο μάρκετινγκ, μια προσέγγιση που δίνει έμφαση στην περιβαλλοντική ευαισθησία και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Το παραδοσιακό μάρκετινγκ, με τις έντονες διαφημιστικές καμπάνιες και την προώθηση προϊόντων χωρίς ιδιαίτερη έμφαση στις περιβαλλοντικές συνέπειες, σταδιακά υποχωρεί μπροστά στις νέες τάσεις. Οι καταναλωτές γίνονται όλο και πιο συνειδητοποιημένοι σχετικά με τα ζητήματα του περιβάλλοντος και απαιτούν από τις επιχειρήσεις να υιοθετούν υπεύθυνες πρακτικές. Το πράσινο μάρκετινγκ αναδύεται ως απάντηση σε αυτήν την αυξανόμενη ζήτηση, επικεντρώνοντας στην προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών που σέβονται το περιβάλλον και συμβάλλουν στη βιώσιμη ανάπτυξη.

Ωστόσο, η μετάβαση στο πράσινο μάρκετινγκ δεν είναι χωρίς κινδύνους και προκλήσεις. Οι επιχειρήσεις καλούνται να επενδύσουν σε νέες τεχνολογίες και διαδικασίες παραγωγής, συχνά με υψηλό κόστος. Επιπλέον, πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι περιβαλλοντικές τους δεσμεύσεις είναι αυθεντικές και όχι απλώς στρατηγικές μάρκετινγκ, αποφεύγοντας την παγίδα του "πράσινου ξεπλύματος" (greenwashing), όπου η περιβαλλοντική υπευθυνότητα παρουσιάζεται μόνο επιφανειακά. Οι καταναλωτές είναι πλέον πιο ενημερωμένοι και κριτικοί, και η ανειλικρίνεια μπορεί να βλάψει σοβαρά την εταιρική φήμη.

Η εργασία αυτή στοχεύει να εξετάσει τη σημασία του μάρκετινγκ στη σύγχρονη εποχή, αναλύοντας τις αλλαγές που έχουν συντελεστεί και τη μετάβαση προς το πράσινο μάρκετινγκ. Θα εμβαθύνουμε στους λόγους που καθιστούν το πράσινο μάρκετινγκ απαραίτητο, τις στρατηγικές που μπορούν να υιοθετηθούν και τους κινδύνους που ενέχει αυτή η προσέγγιση. Με αυτόν τον τρόπο, φιλοδοξούμε να προσφέρουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα για τον ρόλο και τις προκλήσεις του μάρκετινγκ στην εποχή μας, προτείνοντας λύσεις και βέλτιστες πρακτικές για την επιτυχή εφαρμογή του πράσινου μάρκετινγκ. Με την ανάλυση αυτή, επιδιώκουμε να συμβάλλουμε στην κατανόηση της σημαντικότητας του μάρκετινγκ και των νέων τάσεων που το διαμορφώνουν, παρέχοντας πολύτιμες πληροφορίες για ακαδημαϊκούς και επαγγελματίες στον χώρο του μάρκετινγκ και των επιχειρήσεων.

2. Οικονομικά του περιβάλλοντος

Η σχέση μεταξύ οικονομίας και περιβάλλοντος αποτελεί ένα από τα πλέον κρίσιμα και επίκαιρα ζητήματα της εποχής μας. Με την κλιματική αλλαγή, την εξάντληση των φυσικών πόρων και την απώλεια της βιοποικιλότητας να θέτουν σοβαρές προκλήσεις, η ανάγκη για μια βιώσιμη ανάπτυξη γίνεται πιο επιτακτική από ποτέ. Τα οικονομικά του περιβάλλοντος αναδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο οι οικονομικές δραστηριότητες επηρεάζουν το φυσικό περιβάλλον και, αντίστροφα, πώς οι περιβαλλοντικές συνθήκες επηρεάζουν την οικονομική ευημερία.

2.1 Οικονομική δραστηριότητα και περιβάλλον

Μια κοινότητα αποτελείται από διάφορες ομάδες ανθρώπων, οι οποίες συνδέονται τόσο μεταξύ τους όσο και με το περιβάλλον γύρω τους. Κάθε οικονομικό σύστημα έχει θεσμούς και δραστηριότητες που λειτουργούν μέσα σε αυτές τις ομάδες, προσπαθώντας να διαχειριστεί με τον καλύτερο τρόπο τους φυσικούς πόρους, οι οποίοι είναι περιορισμένοι, για να καλύψει τις ανάγκες των ανθρώπων. Το περιβάλλον περιλαμβάνει όλα τα οικοσυστήματα και τις αλληλεπιδράσεις τους, καθώς και τα μη ζωντανά στοιχεία, όπως το νερό και το έδαφος. Στον σημερινό κόσμο, η οικονομία δεν λειτουργεί με απομονωμένο τρόπο αλλά εξαρτάται από το περιβάλλον για να μπορεί να λειτουργεί σωστά.

Όλοι οι φυσικοί πόροι, όπως το νερό, το ξύλο, τα φυτά και τα ζώα, προέρχονται από το περιβάλλον. Η οικονομία βασίζεται σε αυτούς τους πόρους, αν και αυτό συχνά δεν γίνεται άμεσα αντιληπτό. Όταν επεξεργαζόμαστε πρώτες ύλες, ένα μέρος τους γίνεται προϊόν, ενώ τα υπόλοιπα γίνονται απόβλητα που είτε ανακυκλώνονται είτε επιστρέφουν στο περιβάλλον. Είναι φανερό ότι οι ανθρώπινες δραστηριότητες επηρεάζουν το περιβάλλον, και αντίστροφα, η κατάσταση του περιβάλλοντος επηρεάζει την οικονομία. Κατά τη διάρκεια της παραγωγής και της κατανάλωσης, η οικονομία παράγει απόβλητα που, αν δεν διαχειριστούν σωστά, μπορούν να καταστρέψουν το περιβάλλον και να επηρεάσουν τη ζωή στη γη.

Είναι ξεκάθαρο ότι οι οικονομικές δραστηριότητες επιβαρύνουν το περιβάλλον και επιφέρουν ένα κόστος που συνήθως δεν αποζημιώνεται. Η κατανόηση αυτών των αλληλεπιδράσεων είναι σημαντική για να βρούμε λύσεις που θα προωθούν τη βιωσιμότητα, διασφαλίζοντας ισορροπία ανάμεσα στην οικονομική ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος. Παρόλο που τα περιβαλλοντικά οικονομικά αναπτύχθηκαν τη δεκαετία του 1960, οι βασικές ιδέες τους μπορούν να εντοπιστούν ήδη στους κλασικούς οικονομολόγους του 18ου και 19ου αιώνα. Οικονομολόγοι όπως ο Adam Smith, ο Thomas Malthus και ο David Ricardo είχαν διατυπώσει θεωρίες που παραμένουν σημαντικές για τις σημερινές συζητήσεις γύρω από τα περιβαλλοντικά ζητήματα.

Ο Adam Smith, στο βιβλίο του «Ο Πλούτος των Εθνών», υποστήριξε ότι *“οι άνθρωποι, λειτουργώντας με λογική και εξυπηρετώντας το προσωπικό τους συμφέρον, μπορούν ταυτόχρονα να προάγουν το κοινό καλό”*. Αυτό που είναι απαραίτητο για την οικονομική και κοινωνική πρόοδο είναι όλες οι οικονομικές συναλλαγές να πραγματοποιούνται στο πλαίσιο ενός συστήματος ελεύθερου ανταγωνισμού. Οι έννοιες των «ορίων» της οικονομικής δραστηριότητας εμφανίζονται στις αναλύσεις του Malthus, του Ricardo και του Marx. Ο Malthus τόνισε ότι ο πληθυσμός αυξάνεται με ταχύτερο ρυθμό από την παραγωγή τροφίμων λόγω της πεπερασμένης έκτασης της καλλιεργήσιμης γης. Κατά συνέπεια, η παραγωγή τροφίμων δεν μπορεί να συμβαδίσει με την αύξηση του πληθυσμού, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε λιμούς και γενική πτώση της ευημερίας. Ο Ricardo, από την άλλη πλευρά, εστίασε στα «σχετικά όρια» της οικονομικής ανάπτυξης, αναφερόμενος στην έννοια των φθινουσών αποδόσεων. Υποστήριξε ότι η αυξανόμενη καλλιέργεια λιγότερο γόνιμης γης με υψηλότερο κόστος παραγωγής οδηγεί σε αύξηση του κόστους διατροφής και μείωση των κερδών. Οι ιδιοκτήτες γης είναι αυτοί που τελικά ωφελούνται από τη διαφορετική πρόσοδο, καθώς η τιμή της γης αυξάνεται λόγω της περιορισμένης προσφοράς της.

Στην πρώιμη αγροτική κοινωνία, η γη θεωρούνταν η κύρια πηγή πλούτου, κάτι λογικό δεδομένου ότι το 80% του πληθυσμού της Βρετανίας στις αρχές του 19ου αιώνα απασχολούνταν στον αγροτικό τομέα. Με την έναρξη της βιομηχανικής επανάστασης και την εκβιομηχάνιση, η έμφαση μετατοπίστηκε από τη γη στο κεφάλαιο, κυρίως λόγω της πρόσβασης σε πρώτες ύλες και φθινό εργατικό δυναμικό μέσω της αποικιοκρατίας. Παρά τις εξελίξεις, οι ιδέες των κλασικών οικονομολόγων παραμένουν σημαντικές για την κατανόηση των περιβαλλοντικών οικονομικών. Οι αναλύσεις τους σχετικά με τα όρια της ανάπτυξης και τη σχέση μεταξύ φυσικών πόρων και οικονομικής δραστηριότητας συνεχίζουν να επηρεάζουν τις σύγχρονες συζητήσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την περιβαλλοντική πολιτική.

Ο Μάρξ, στον 19ο αιώνα, μίλησε για τα "κοινωνικά όρια" που μπορούν να φρενάρουν την οικονομική πρόοδο, ενώ αυτό το θέμα επανήλθε τη δεκαετία του '70 με τις ενστάσεις για την ανεπαρκή ικανοποίηση παρά την οικονομική ευημερία. Το στατικό κράτος, όπως το περιέγραψε ο Mill, θεωρούνταν ιδανικό από πνευματική άποψη, δίνοντας έμφαση στις υψηλότερες ανθρώπινες ανάγκες. Στη νεοκλασική θεωρία, το κεφάλαιο παίζει βασικό ρόλο στην παραγωγή, ενώ η αγορά θεωρείται ο βέλτιστος τρόπος για την κατανομή των πόρων. Ωστόσο, η ανάπτυξη αυτού του συστήματος αντιμετωπίζει προκλήσεις όπως ο ατελής ανταγωνισμός και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, προκαλώντας την ανάγκη για κρατική επέμβαση. Τα περιβαλλοντικά θέματα έχουν αρχίσει να κεντρίζουν το ενδιαφέρον, με τα περιβαλλοντικά κινήματα να ενισχύουν την αντίληψη ότι η αειφορία είναι καθοριστικής σημασίας. Η ανάγκη για πλουραλιστική προσέγγιση

αυξάνεται, προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι πολυπλοκότητες που περιβάλλουν τα περιβαλλοντικά ζητήματα και να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ οικονομικών και φυσικών παραμέτρων.

2.2 Η ρύπανση του περιβάλλοντος

Η ρύπανση είναι όταν διάφορες ουσίες, θόρυβος ή ενέργεια απελευθερώνονται στο περιβάλλον και μπορεί να βλάψουν την ανθρώπινη υγεία ή να προκαλέσουν ζημιές. Αυτό κάνει το περιβάλλον ακατάλληλο για τις καλές χρήσεις του. Ο όρος «ρύπανση του περιβάλλοντος» χρησιμοποιείται όταν στο περιβάλλον, όπως στον αέρα, στα υδάτινα σώματα (λίμνες, ποτάμια, θάλασσες) ή στο έδαφος, υπάρχουν ξένες ουσίες που ενδέχεται να προκαλέσουν βλάβες σε ανθρώπους, ζώα ή που είναι απωθητικές στις ανθρώπινες αισθήσεις. Ο όρος «μόλυνση του περιβάλλοντος» μπορεί να αναφέρεται σε συγκεκριμένες περιπτώσεις ρύπανσης, κυρίως στην παρουσία παθογόνων μικροοργανισμών ή επικίνδυνων στοιχείων. Επίσης, ο όρος υποβάθμιση χρησιμοποιείται όταν γίνεται λόγος για τη ρύπανση ή άλλες περιβαλλοντικές αλλαγές που επηρεάζουν αρνητικά την οικολογική ισορροπία, την ποιότητα ζωής, την υγεία και την πολιτιστική κληρονομιά.

Η έννοια της ρύπανσης είναι σχετική καθώς οι ουσίες σπάνια βρίσκονται σε απόλυτα καθαρή κατάσταση, και η ανησυχία εκφράζεται μόνο όταν υπερβαίνει ένα κρίσιμο όριο. Η αύξηση της ηχητικής ρύπανσης γίνεται όλο και πιο σοβαρή λόγω της αυξημένης πηγής θορύβου και της αυξανόμενης έντασης που προκαλεί. Επιπλέον, η αναγνώριση ότι ο υπερβολικός θόρυβος, ως έκφανση της ρύπανσης, μπορεί προκαλέσει σοβαρά και ανεπανόρθωτα προβλήματα στην ανθρώπινη υγεία. Υπάρχουν και άλλες μορφές ρύπανσης όπως η οπτική ρύπανση, που οφείλεται σε αντιαισθητικές διαφημίσεις ή ανεπιθύμητες κατασκευές σε δημόσιους χώρους. Επιπλέον, συχνά αναφερόμαστε σε έννοιες όπως η πνευματική ή ψυχική ρύπανση, οι οποίες αφορούν περισσότερο μεταφυσικές ή πνευματικές πτυχές της ρύπανσης. Η ρύπανση του περιβάλλοντος συνδέεται άμεσα με την ανθρώπινη παρουσία και εξέλιξη. Σύμφωνα με την αρχή της διατήρησης της ύλης, *η συνολική ποσότητα των υλών που εισέρχονται ή εκπέμπονται στο περιβάλλον ως απόβλητα είναι ίση με εκείνη που αφαιρείται από το περιβάλλον*. Ωστόσο, οι φυσικές και χαρακτηριστικές ιδιότητες των υλικών που εκπέμπονται συνήθως διαφέρουν από αυτές των υλικών που εισάγονται στο περιβάλλον. Όταν το κύκλωμα της παραγωγής και της κατανάλωσης είναι περιορισμένο, η ρύπανση που παράγεται δεν είναι συνήθως σοβαρό πρόβλημα, καθώς το περιβάλλον μπορεί να αντιμετωπίσει και να απορροφήσει τα ρυπογόνα υλικά. Ωστόσο, όταν αυξάνεται σημαντικά το μέγεθος αυτού του κύκλου, είτε γενικά είτε σε συγκεκριμένες περιοχές, μπορεί να δημιουργηθούν σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα.

➤ Ατμοσφαιρική ρύπανση:

Η ρύπανση της ατμόσφαιρας συμβαίνει όταν στον αέρα υπάρχουν ουσίες σε ποσότητες που μπορούν να βλάψουν την υγεία των ανθρώπων ή να διαταράξουν την οικολογική ισορροπία του πλανήτη. Υπάρχουν διάφορες κατηγορίες ατμοσφαιρικής ρύπανσης, συμπεριλαμβανομένων της ρύπανσης του αέρα σε κλειστούς χώρους και της ρύπανσης από ραδιενέργεια. Οι ρύποι χωρίζονται σε πρωτογενείς και δευτερογενείς ανάλογα με τον τρόπο δημιουργίας τους. Οι φυσικές πηγές ατμοσφαιρικής ρύπανσης περιλαμβάνουν τα ηφαίστεια

και τις φυσικές διεργασίες όπως η σήψη οργανικών ουσιών, ενώ οι τεχνητές πηγές προέρχονται από ανθρώπινες δραστηριότητες. Οι πηγές αυτές μπορεί να είναι είτε κινητές είτε σταθερές, ανάλογα με τη φύση της δραστηριότητας που τις παράγει. Η ατμοσφαιρική ρύπανση προέρχεται από διάφορες πηγές, είτε είναι κινητές είτε σταθερές. Οι κινητές πηγές περιλαμβάνουν τα μεταφορικά μέσα, όπως αυτοκίνητα και λεωφορεία, που εκπέμπουν ρύπους μέσω των καύσεων των κινητήρων τους. Από την άλλη πλευρά, οι σταθερές πηγές αναφέρονται σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις, θερμικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής, χώροι εστίασης, συστήματα θέρμανσης κ.λπ. Οι κύριες πηγές που μολύνουν την ατμόσφαιρα είναι οι κινητήρες εσωτερικής καύσης, καπνοδόχοι εργοστασίων, θερμικοί σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής, τα αεροσκάφη, εγκαταστάσεις θέρμανσης, καθώς και καύση από εστιατόρια και άλλα κτίρια, εκτός από άλλες πηγές όπως η σκόνη που προέρχεται από το έδαφος ή και από τη κατεδάφιση κτηρίων. Οι διαρροές ραδιενέργειας από πυρηνικούς αντιδραστήρες, αν και σπάνιες, μπορούν να έχουν τραγικές συνέπειες για την υγεία των κατοίκων και την οικονομία μεγάλων περιοχών, όπως φάνηκε από το ατύχημα του Τσερνομπίλ.

Οι κυριότεροι ρύποι είναι

- Το διοξείδιο του θείου (SO_2)
- Το μονοξείδιο του άνθρακα (CO)
- Το διοξείδιο του αζώτου (NO_2)
- Το όζον (O_3)
- Υδρογονάνθρακες
- Διάφοροι αέριοι ρύποι
- Καπνός
- Αιωρούμενα σωματίδια μόλυβδου
- Ο αμίαντος
- Το φαινόμενο του θερμοκηπίου
- Η όξινη βροχή
- Η τρύπα του όζοντος

➤ Η ρύπανση των υδάτων

Η ρύπανση των υδάτων αποτελεί ένα σοβαρό πρόβλημα, καθώς η καθαρότητά τους είναι ουσιώδης για πολλές χρήσεις, όπως η κατανάλωση, η γεωργία και η βιομηχανία. Οι απαιτήσεις για καθαρότητα διαφέρουν ανάλογα με τη χρήση του νερού, με το πόσιμο νερό να απαιτεί τις υψηλότερες προδιαγραφές. Η ρύπανση πηγάζει από διάφορες πηγές, με τα εργοστάσια να αποτελούν μια σημαντική πηγή, εκφέροντας τεράστιες ποσότητες αποβλήτων που δηλητηριάζουν τα ύδατα με βλαβερές ουσίες όπως αζωτούχα αμμωνία, φαινόλες και κυανίδιο. Οι λίμνες, ως αποθήκες γλυκού νερού, έχουν πληγεί από βιολογική, χημική και βακτηριακή ρύπανση. Η κατάσταση στις λίμνες είναι κρίσιμη και η ανάκαμψη της καθαρότητάς τους αβέβαιη, παρά τα σοβαρά μέτρα που

λαμβάνονται. Στο διεθνές προσκήνιο έχει βρεθεί η ρύπανση των μεγάλων λιμνών, όπως η Μεσόγειος, η οποία αντιμετωπίζει τεράστια προβλήματα λόγω της ρύπανσης πετρελαίου και άλλων εκρηκτικών ουσιών. Οι θάλασσες επίσης υποφέρουν από τη ρύπανση, είτε από τη διαρροή πετρελαίου είτε από τη ρύπανση των απορριμμάτων των πόλεων και των βιομηχανικών εκβολών. Τα υδάτινα οικοσυστήματα κινδυνεύουν, με τη Μεσόγειο να αντιμετωπίζει το ενδεχόμενο εκλείψεων ορισμένων ειδών.

Η βιομηχανία, η γεωργία και οι οικιακές χρήσεις του νερού αποτελούν σημαντικές πηγές ρύπανσης, με εκπομπές από εργοστάσια τροφίμων, κλωστοϋφαντουργίας, βιομηχανίας χάρτου και πετρελαιοειδών να συμβάλλουν στην ρύπανση. Η προστασία των υδάτων απαιτεί συλλογική προσπάθεια σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, καθώς η ρύπανση απειλεί την υγεία του πλανήτη και των ανθρώπων που τον κατοικούν. Η ρύπανση των υδάτινων πόρων είναι ένα σοβαρό ζήτημα που οι επιστήμονες έχουν κατηγοριοποιήσει ανάλογα με την ικανότητα του νερού να αυτοκαθαρίζεται. Κάποιες μορφές ρύπανσης μπορούν να διαλυθούν και να απορροφηθούν βαθμιαία από τα τρέχοντα ύδατα, ενώ άλλες παραμένουν αναλλοίωτες για εκτενή χρονικά διαστήματα. Μια λεπτομερής κατηγοριοποίηση της ρύπανσης περιλαμβάνει τις εξής κατηγορίες:

1. Ρύπανση από ουσίες που αποσυντίθενται: Αυτές οι ουσίες περιλαμβάνουν λύματα από κατοικίες και οργανικά απόβλητα που προέρχονται από τις βιομηχανίες τροφίμων, χαρτιού και χημικών προϊόντων. Συνήθως περιλαμβάνουν ιόντα αμμωνίου, νιτρικά ιόντα, οργανικό άνθρακα, ιόντα χλωρίου και κολοβακτηρίδια.

2. Ρύπανση από αύξηση της θερμοκρασίας: Ορισμένες βιομηχανίες χρησιμοποιούν μεγάλες ποσότητες νερού για να το χρησιμοποιήσουν ως ψυκτικό μέσο, το οποίο στη συνέχεια αποβάλλεται στα ποτάμια ή τις λίμνες. Η υψηλή θερμοκρασία μπορεί να έχει καταστροφικές επιπτώσεις στα οικοσυστήματα, καθώς μπορεί να οδηγήσει στο θάνατο των ειδών που δεν αντέχουν υψηλές θερμοκρασίες.

3. Ρύπανση από τοξικές ουσίες: Οι συγκεκριμένες, δεν διασπώνται εύκολα μέσω βιολογικών διαδικασιών και συνήθως παραμένουν επικίνδυνες για τους ζωντανούς οργανισμούς. Απαιτούνται ειδικές διαδικασίες για την εξουδετέρωσή τους.

4. Αδρανείς ύλες: Αυτές περιλαμβάνουν σκόνη, τα μεταλλικά ρινίσματα και άλλες στερεές ουσίες που εναποτίθενται στον πυθμένα και εμποδίζουν τη διείσδυση του ηλιακού φωτός, προκαλώντας βλάβες στα οικοσυστήματα.

5. Ρύπανση από ραδιενεργούς ύλες: Αυτή η ρύπανση προκαλείται από τις εκπομπές ραδιενέργειας που προέρχονται από πυρηνικές δοκιμές, εργοστάσια παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, κ.λπ. Οι ραδιενεργοί ρύποι δημιουργούν σοβαρά προβλήματα.

➤ Η ρύπανση του εδάφους

Η ρύπανση του εδάφους αποτελεί μια σοβαρή πρόκληση για το περιβάλλον και τη δημόσια υγεία, καθώς ποικίλα απόβλητα από διάφορες πηγές συμβάλλουν στη μόλυνση του εδάφους. Αυτά τα απόβλητα περιλαμβάνουν οικιακά απορρίμματα, τα οποία περιλαμβάνουν κατάλοιπα τροφίμων, μέταλλα, γυαλί, πλαστικά και ξύλινα αντικείμενα, μεγάλα μέρη των οποίων καταλήγουν σε χωματερές. Η αύξηση του πληθυσμού και της κατανάλωσης οδηγεί σε μια επιδείνωση του προβλήματος. Πέραν των οικιακών απορριμμάτων, άλλες πηγές περιλαμβάνουν τα απόβλητα νοσοκομείων, τα βιομηχανικά απόβλητα και τα απόβλητα της ορυχείας.

Τα βιομηχανικά απόβλητα, όπως τα τοξικά χημικά και τα μέταλλα, μπορούν να προκαλέσουν σοβαρές επιπτώσεις στην υγεία και το περιβάλλον. Επιπλέον, η ορυχεία μπορεί να οδηγήσει σε ανεπανόρθωτες καταστροφές του φυσικού περιβάλλοντος. Η ανάπτυξη της γεωργίας και η χρήση εντομοκτόνων και λιπασμάτων επίσης συμβάλλουν στη ρύπανση του εδάφους. Αυτές οι ουσίες μπορούν να εισέλθουν στο βιολογικό κύκλωμα, προκαλώντας βλάβες στην υγεία των οργανισμών. Παρόμοια, με το παρελθόν παράδειγμα του DDT, ορισμένα εντομοκτόνα μπορούν να προκαλέσουν σοβαρές περιβαλλοντικές ζημιές. Για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, απαιτούνται συλλογικές προσπάθειες και αποτελεσματικά προγράμματα διαχείρισης αποβλήτων. Η ανακύκλωση, η αποθήκευση και η ανακύκλωση των αποβλήτων, καθώς και η ανάπτυξη βιώσιμων μεθόδων γεωργίας, αποτελούν σημαντικά βήματα προς αυτή την κατεύθυνση. Επίσης, οι αυστηροί κανονισμοί για τη διάθεση και τη χρήση χημικών μπορούν να μειώσουν τη μόλυνση του εδάφους και να προστατεύσουν το περιβάλλον και την υγεία του ανθρώπου.

➤ Ηχητική ρύπανση

Η ηχητική ρύπανση στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις είναι ένα πρόβλημα που επηρεάζει την ποιότητα ζωής των κατοίκων. Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά της είναι η έλλειψη ευχάριστων ήχων, με τους θορύβους να κυριαρχούν αντί για τους ήχους της φύσης. Η ένταση των θορύβων μετρείται συνήθως σε decibel, και επιστημονικά έχει αποδειχθεί ότι η μακροχρόνια έκθεση σε θορύβους άνω των 85 ή 90 decibel μπορεί να προκαλέσει μόνιμη ζημιά στην ακοή. Οι πηγές θορύβου στις μεγαλουπόλεις είναι ποικίλες. Συμπεριλαμβάνουν την κυκλοφορία σε αυτοκινητόδρομους και οδικές αρτηρίες, με την αύξηση του αριθμού των οχημάτων να αυξάνει και την ένταση του θορύβου. Παρόλο που η επιθυμία για ησυχία είναι μεγάλη, οι άνθρωποι επιθυμούν επίσης να έχουν εύκολη πρόσβαση και μετακίνηση με τα οχήματά τους, δημιουργώντας έτσι σύγκρουση στόχων.

Ιδιαίτερη πηγή ηχητικής ρύπανσης είναι οι αεροπορικές δραστηριότητες, κυρίως λόγω της θορυβώδους φύσης των απογειώσεων και προσγειώσεων σε

αεροδρόμια. Με την αύξηση της συχνότητας των ταξιδιών με αεροπλάνο, αυξάνεται και ο θόρυβος, ενώ το να εγκατασταθούν τα αεροδρόμια σε περιοχές μακριά από τον αστικό ιστό αποτελεί δύσκολη διαδικασία λόγω των μεγάλων αναγκαίων επενδύσεων. Επιπλέον, στις βιομηχανικές πόλεις, τα εργοστάσια συχνά προκαλούν θόρυβο, ενώ η οικοδομική δραστηριότητα επίσης μπορεί να προσθέσει στον γενικό θόρυβο της πόλης. Παρά τις προσπάθειες για έλεγχο του θορύβου, η ηχητική ρύπανση παραμένει ένα σημαντικό θέμα στις μεγαλουπόλεις, επηρεάζοντας την καθημερινή ζωή των κατοίκων.

2.3 Οι οικονομικές επιπτώσεις της ρύπανσης

Η επιστημονική έρευνα σε διάφορους τομείς εστιάζει στην ανάλυση των επιπτώσεων που προκαλούν οι διάφορες μορφές ρύπανσης στο περιβάλλον, στους ζωντανούς οργανισμούς και στα υλικά αγαθά, με σκοπό να εκτιμηθεί ο οικονομικός αντίκτυπος αυτών των βλαβών. Το οικονομικό βάρος που προκύπτει από τις επιπτώσεις της ρύπανσης στην ανθρώπινη υγεία, συμπεριλαμβανομένης της ατμοσφαιρικής, υδάτινης, εδαφικής και ηχητικής, είναι πολυδιάστατο, καθώς επηρεάζει πολλούς ανθρώπους, με ορισμένους να απαιτούν νοσοκομειακή περίθαλψη. Το κόστος αυτό περιλαμβάνει το ατομικό κόστος, που αφορά τις συνέπειες για το ίδιο το άτομο που πλήττεται από τη ρύπανση, καθώς και το κοινωνικό κόστος, το οποίο μπορεί να καλύπτει τα έξοδα νοσηλείας που επιβαρύνουν το κοινωνικό σύστημα, την απώλεια παραγωγικότητας για τον εργοδότη ή το ασφαλιστικό ταμείο λόγω ασθένειας, και άλλες ευρύτερες επιπτώσεις στην οικονομία και την κοινωνία. Η εκτίμηση του οικονομικού κόστους που συνδέεται με τις ζημιές στην υγεία, την ποιότητα ζωής, την εμφάνιση και την αισθητική είναι εξαιρετικά δύσκολη, δεδομένης της ανεκτίμητης αξίας της ανθρώπινης ζωής.

Η ρύπανση της ατμόσφαιρας προκαλεί όχι μόνο βλάβες στην υγεία του ανθρώπου, αλλά και σημαντικές ζημιές στα κτίρια και τα υπόλοιπα περιουσιακά στοιχεία. Σε πολλές περιπτώσεις, αυτές οι ζημιές είναι ανυπολόγιστης αξίας, όπως η καταστροφή των αρχαιοτήτων σε πόλεις όπως η Αθήνα και η Ρώμη. Αλλά και οι σύγχρονες κατοικίες και τα κτίρια υφίστανται ζημιές από τη ρύπανση της ατμόσφαιρας, επηρεάζοντας τις τιμές ακινήτων σε διάφορες περιοχές. Τα οφέλη από τον μετριασμό των επιπτώσεων που γεννώνται από την ατμοσφαιρική ρύπανση περιλαμβάνουν τη μείωση του κόστους παραγωγής και της τιμής των αγαθών που παράγονται από τον ιδιωτικό τομέα, καθώς και την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας. Οι οικονομικές συνέπειες της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, καθώς και των συνακόλουθων φαινομένων όπως του θερμοκηπίου, της τρύπας του όζοντος και της όξινης βροχής, αποτελούν σημαντικό θέμα ανάλυσης.

Η συνεχής άνοδος των θερμοκρασιών της Γης μετατρέπει περιοχές που είναι ήδη ημιάνυδρες σε άνυδρες, αναγκάζοντας τους κατοίκους να μετακινούνται προκειμένου να επιβιώσουν. Αυτή η διαδικασία συμβάλλει στην ερημοποίηση ορισμένων περιοχών, ενώ η απογύμνωση του εδάφους, εξαιτίας της αυξημένης διάβρωσης, καθώς και η άρδευση με αλμυρό νερό επιδεινώνουν την γονιμότητα του εδάφους. Αυτά τα φαινόμενα δημιουργούν πληθώρα οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών προβλημάτων, καθώς πολλοί κάτοικοι σε αγροτικές περιοχές βασιζόμενοι στη γεωργία ως βασική πηγή εισοδήματος δεν μπορούν πλέον να εκμεταλλευτούν τη γη. Τα εκπεμπόμενα αέρια έχουν μεγάλη ευθύνη στην αυξανόμενη θερμοκρασία του πλανήτη και προβλέπεται ότι θα συνεχίσουν να αυξάνουν τη θερμοκρασία έως το τέλος του αιώνα.

Η οικονομική εκτίμηση του κόστους των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής είναι σημαντική. Σύμφωνα με έρευνες, αν η θερμοκρασία της Γης

αυξηθεί κατά 2 βαθμούς Κελσίου, το δυνητικό κόστος για την ανθρωπότητα εκτιμάται να είναι της τάξεως των 5,4 τρισεκατομμυρίων ευρώ. Η παγκόσμια οικονομία θεωρείται απίθανο να μπορέσει να σταθεί ενάντια στη συνολική υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Το φαινόμενο της τρύπας του όζοντος προκαλεί αρνητικές επιπτώσεις στη φυσική και οικονομική ισορροπία του πλανήτη. Η αύξηση της υπεριώδους ακτινοβολίας λόγω αυτού του φαινομένου αποτρέπει τη διαδικασία της φωτοσύνθεσης, επηρεάζει την ανάπτυξη των φυτών και καταστρέφει το γενετικό υλικό, οδηγώντας σε υποβάθμιση των φυσικών πόρων και μείωση της παραγωγικότητας. Σύμφωνα με έκθεση της I.P.C.C, η γεωργική παραγωγή μπορεί να μειωθεί κατά 50% σε ορισμένες περιοχές έως το 2020 λόγω αυτών των επιπτώσεων.

Επίσης, η όξινη βροχή προκαλεί εξασθένηση των δασών, μερικές φορές μέχρι το σημείο της απόλυτης αναστροφής τους. Αυτό έχει σοβαρές επιπτώσεις σε επιχειρήσεις που εξαρτώνται από την ξυλεία ως πρώτη ύλη, μειώνοντας τη διαθεσιμότητα και την ποιότητα των προϊόντων τους. Επιπλέον, οι οικονομικές συνέπειες από τη ρύπανση στα ύδατα είναι επίσης καθοριστικές. Αυτές οι ζημιές επηρεάζουν και την αλιεία, τουριστικές επιχειρήσεις, ιδιοκτήτες ακινήτων και βιομηχανικές μονάδες που εξαρτώνται από καθαρό νερό. Η ανάγκη για επεξεργασία του ρυπασμένου νερού αυξάνει το κόστος παραγωγής, ενώ η ανάγκη μεταφοράς καθαρού νερού σε περιοχές με υδατικό έλλειμμα αυξάνει τις δαπάνες μεταφοράς.

Συνεπώς, η ανάγκη για πρόληψη της ρύπανσης και αποτελεσματική διαχείριση των υδάτων αποτελεί προτεραιότητα. Η έλλειψη ολοκληρωμένης πολιτικής για τη διαχείριση των υδάτινων πόρων έχει οδηγήσει σε αύξηση του κόστους ζωής και των δαπανών μεταφοράς νερού. Η ανάληψη μέτρων για την εξοικονόμηση και την αειφόρο χρήση των υδάτων είναι απαραίτητη για τη διατήρηση της οικονομικής και οικολογικής ισορροπίας. Η μόλυνση του εδάφους από τοξικές ουσίες, λιπάσματα και φυτοφάρμακα έχει σοβαρές επιπτώσεις στην οικονομία, αλλά η οικονομία των τοξικών ουσιών συμβάλει θετικά στην γεωργία. Αν και η εδαφική ρύπανση προκαλεί σοβαρές ζημιές στην υγεία και απαιτεί μεγάλο οικονομικό κόστος, η γεωργία έχει προσαρμοστεί στη χρήση των χημικών λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων για την αύξηση της παραγωγικότητας.

Από οικονομικής σκοπιάς, η χρήση αυτών των ουσιών έχει αποδειχθεί αποδοτική, καθώς η αύξηση της παραγωγής έχει συνήθως μεγαλύτερο οικονομικό όφελος από το κόστος της χρήσης τους. Επίσης, η ρύπανση του εδάφους από άλλα στερεά κατάλοιπα έχουν αντίκτυπο στην αξία των ακινήτων σε πλησιέστερες περιοχές και προκαλεί ζημιές σε ανθρώπους που κατέχουν ακίνητα και στη τοπική διοίκηση, που αναγκάζονται να αντιμετωπίσουν υψηλές δαπάνες για τη διάθεση των στερεών καταλοίπων. Τέλος, η ηχητική ρύπανση έχει λιγότερο γνωστές αλλά σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις. Η υπερβολική έκθεση στο θόρυβο μπορεί να προκαλέσει ανθρώπινες και οικονομικές απώλειες, αν και η μελέτη των επιπτώσεων αυτού του είδους ρύπανσης είναι πιο πρόσφατη και δυσκολότερη.

Συνολικά, η ρύπανση του εδάφους, των στερεών καταλοίπων και η ηχητική ρύπανση έχουν σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις, παρά τις θετικές πτυχές της χρήσης ορισμένων τοξικών ουσιών στη γεωργία. Η προστασία του περιβάλλοντος και η μείωση της ρύπανσης αποτελούν, λοιπόν, σημαντικούς στόχους για τη διατήρηση της οικονομικής βιωσιμότητας και της υγείας της κοινωνίας. Η ηχητική ρύπανση αποτελεί ένα σοβαρό πρόβλημα με συνέπειες τόσο στην υγεία όσο και στην οικονομία. Η έκθεση του προβλήματος περιλαμβάνει τη μερική απώλεια ακοής λόγω βιομηχανικών δραστηριοτήτων, η οποία έχει σοβαρό ψυχολογικό και οικονομικό κόστος. Οι επιπτώσεις αυτές εκτείνονται από τις ατομικές ζημιές στην υγεία έως την ανάγκη για αγωγές και αποζημιώσεις, με την κοινωνία να φέρει το βάρος αυτών των δαπανών.

Ο θόρυβος μπορεί να προκαλέσει και άλλα προβλήματα υγείας, όπως πονοκέφαλους, κακή διάθεση και εκνευρισμό, επηρεάζοντας αρνητικά την παραγωγικότητα στον χώρο εργασίας. Σε αστικές περιοχές όπως το Λος Άντζελες στην Αμερική, οι αρχές είναι αναγκασμένες να εξαγοράσουν και να κατεδαφίσουν κατοικίες λόγω του θορύβου από το αεροδρόμιο, ενώ οι ιδιοκτήτες απλώς επιβαρύνονται με το κόστος και χάνουν αξία στην ιδιοκτησία τους. Εκτός από τον θόρυβο, άλλες πτυχές της περιβαλλοντικής ρύπανσης, όπως η καύση άνθρακα και οι κλιματικές αλλαγές, έχουν επίσης σοβαρές οικονομικές συνέπειες. Το πραγματικό οικονομικό κόστος της καύσης άνθρακα υπολογίζεται σε δισεκατομμύρια ευρώ και η μη αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών μπορεί να επηρεάσει σοβαρά το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) μιας χώρας.

Η έκθεση εστιάζει στις σοβαρές επιπτώσεις που έχει η άνοδος της στάθμης της θάλασσας στην οικονομία και το περιβάλλον. Η πιθανή πλημμύρα πολλών ακτών και βιομηχανικών περιοχών δίπλα στη θάλασσα θα έχει σοβαρές οικονομικές συνέπειες, ενώ τα δίκτυα συλλογής λυμάτων και εγκαταστάσεις βιολογικής καθαριότητας ενδέχεται να καθαιρεθούν. Η άνοδος της θάλασσας, σύμφωνα με την ESA, που παρατηρείται από το 1993 και μετά κατά 3,1 χιλιοστά ετησίως, αναμένεται να έχει σοβαρές επιπτώσεις στην κοινωνία, με εκατομμύρια πρόσφυγες να αποτελούν μια πιθανή συνέπεια, εάν δεν ληφθούν άμεσα μέτρα από τη διεθνή κοινότητα. Επιπλέον, η μόλυνση του περιβάλλοντος έχει σημαντικές οικονομικές συνέπειες. Η καθυστερημένη απόφαση για την απαγόρευση του αμιάντου οδήγησε σε εκατοντάδες θανάτους και έχει δημιουργήσει σημαντικά περιβαλλοντικά και οικονομικά προβλήματα για την κοινωνία.

Η μόλυνση επηρεάζει επίσης τον τουρισμό και την οικονομία μιας χώρας, με την ποιότητα του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος να έχει κρίσιμο ρόλο στην οικονομική απόδοση και την ελκυστικότητά της για επενδύσεις. Τέλος, η κλιματική αλλαγή έχει αρνητικές επιπτώσεις στον τουρισμό, με λιγότερη πτώση χιονιού σε χιονοδρομικά κέντρα, αποφυγή διακοπών λόγω υψηλών θερμοκρασιών και εντάσεως ζέστης, καθώς και κίνδυνο για παράκτιες περιοχές λόγω αύξησης της στάθμης της θάλασσας. Η μόλυνση των υδάτων επιδρά αρνητικά στον τουρισμό μέσω πετρελαιοκηλίδων, αγροτικών απορροών και βιομηχανικών

λυμάτων. Συνολικά, η έκθεση αναδεικνύει τον αμετακίνητο δεσμό μεταξύ περιβαλλοντικών προβλημάτων και οικονομικών επιπτώσεων, καθώς και τη σημασία της λήψης συντονισμένων δράσεων για την αντιμετώπισή τους προκειμένου να προστατευθεί η οικονομική σταθερότητα και η βιωσιμότητα του περιβάλλοντος.

Σε μια υποθετική προβολή για τα επόμενα 50 χρόνια, εξετάζεται η εξέλιξη του προβλήματος των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, λαμβάνοντας υπόψη τη σταθεροποίηση της τεχνολογίας, την αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού και την ανάπτυξη του εύπορου πληθυσμού. Η σταθεροποίηση της τεχνολογίας θα οδηγήσει στη διατήρηση σταθερής σχέσης μεταξύ οικονομικής ανάπτυξης και εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Ταυτόχρονα, η αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού κατά περίπου 50% και η ανάπτυξη του εύπορου πληθυσμού με μέσο ετήσιο ρυθμό 2% θα προκαλέσει σημαντική αύξηση της ζήτησης ενέργειας και των εκπομπών. Οι προβλέψεις αυτές αναδεικνύουν τη σοβαρότητα του προβλήματος των κλιματικών αλλαγών και την ανάγκη για δραστικές ενέργειες για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Η εκτιμώμενη αύξηση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα θα έχει σοβαρές επιπτώσεις στο παγκόσμιο κλίμα, τη βιοποικιλότητα και την οικονομία, ενώ θα απαιτήσει παγκόσμια συνεργασία για την αντιμετώπισή του.

2.4 Αιτία υποβάθμισης του περιβάλλοντος

Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος είναι αποτέλεσμα πολλών παραγόντων, οι οποίοι συνδέονται άμεσα με την οικονομική δραστηριότητα. Από τα πρώτα βήματα του ανθρώπου, άρχισε να εκμεταλλεύεται τους πόρους που προσέφερε η φύση, η οικονομική του συμπεριφορά εξελίχθηκε, όμως η λάθος διαχείριση των πόρων οφείλεται στον ατελή οικονομικό μηχανισμό. Η έλλειψη ανταγωνισμού, η ανομοιογένεια στην προσφορά και τις προτιμήσεις, καθώς και η έλλειψη πλήρους συστήματος πληροφοριών συμβάλλουν στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Η κύρια ιδέα πίσω από την οικονομική ανάπτυξη είναι η ενίσχυση της παραγωγικότητας, η οποία θεωρείται ζωτικής σημασίας για τη διανομή αγαθών και υπηρεσιών σε όλο τον πληθυσμό. Ωστόσο, αυτή η αύξηση συνδέεται με αυξημένη κατανάλωση και, κατά συνέπεια, αυξημένη παραγωγή αποβλήτων που επηρεάζουν το περιβάλλον. Αυτός ο φαύλος κύκλος συνεχίζεται, ενώ οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις εντείνονται λόγω της συνεχούς αύξησης της παραγωγής και της κατανάλωσης.

Η αύξηση του πληθυσμού συνεπάγεται ακόμα περισσότερες πιέσεις στο περιβάλλον. Οι πυκνές πληθυσμιακές συγκεντρώσεις σε αστικά κέντρα οδηγούν σε αύξηση των ρυπαντικών καταλοίπων, ενώ η ανάπτυξη των αστικών περιοχών συρρικνώνει τους διαθέσιμους φυσικούς χώρους. Επίσης, η ανάγκη για ενέργεια και τρόφιμα σε μεγάλο πληθυσμό αυξάνει τη χρήση χημικών και την εκμετάλλευση του γεωργικού εδάφους. Η αστικοποίηση αυξάνει επίσης την παραγωγή και την κατανάλωση, ενώ επιβαρύνει την ατμόσφαιρα με θερμότητα και ρύπους. Όλα αυτά τα φαινόμενα αποτελούν αιτίες υποβάθμισης του περιβάλλοντος, θέτοντας σε κίνδυνο την ικανότητα του πλανήτη να υποστηρίξει τις ανάγκες των μελλοντικών γενεών.

Υπάρχουν πολλές πτυχές αλληλεπίδρασης μεταξύ οικονομίας και περιβάλλοντος, καθώς και κάποιες συνέπειες που προκύπτουν από αυτήν τη σχέση. Ένας κρίσιμος παράγοντας είναι η αντίδραση της οικονομίας της αγοράς έναντι των νέων τεχνολογιών που μπορούν να μειώσουν τη ρύπανση, με το κόστος να αποτελεί έναν σημαντικό περιοριστικό παράγοντα. Η οικονομική ανάπτυξη, ενώ βελτίωσε το βιοτικό επίπεδο, παράλληλα επιδείνωσε την κατάσταση του περιβάλλοντος με την αύξηση της ρύπανσης και την καταστροφή φυσικών πόρων. Η βιομηχανική ανάπτυξη, η εκβιομηχάνιση και οι τεχνολογικές αλλαγές προκαλούν σημαντική περιβαλλοντική ζημιά μέσω της υπερκατανάλωσης φυσικών πόρων και της ρύπανσης. Επιπλέον, η αντιπαράθεση μεταξύ κοινωνικών αξιών και οικονομικής ανάπτυξης ενισχύει το πρόβλημα της περιβαλλοντικής ρύπανσης. Οι προτεινόμενες λύσεις περιλαμβάνουν την προώθηση λιγότερο ρυπογόνων τεχνολογιών, την επιβολή κοινωνικού ελέγχου, καθώς και την αναθεώρηση του σύγχρονου συστήματος αξιών που αδιαφορεί ή υποτιμά τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της οικονομικής ανάπτυξης.

Υφίσταται μια σειρά σημαντικών παραγόντων που συμβάλλουν στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος. Αρχικά, μεγάλη είναι η σημασία της τεχνολογίας

σε αυτή τη διαδικασία, καθώς η εξέλιξη της τεχνολογίας έχει επιτρέψει τη δημιουργία υλικών που δεν αποσυντίθενται εύκολα, δημιουργώντας έτσι οικολογικά προβλήματα. Συγκεκριμένα παραδείγματα περιλαμβάνουν τη χρήση αλουμινίου αντί για κασσίτερο σε κουτιά κονσερβών, τη μετάβαση από την ελεύθερη βοσκή στην εκτροφή ζώων σε περιορισμένους χώρους και την αντικατάσταση φυσικών ινών με συνθετικές στην υφαντουργία.

Στη συνέχεια, το κράτος κατέχει εξίσου σημαντικό ρόλο στην υποβάθμιση του περιβάλλοντος αφού θα έπρεπε να είναι ο θεματοφύλακας του περιβάλλοντος αλλά συχνά συμβάλλει στην περιβαλλοντική υποβάθμιση με τις επιλογές και τις πράξεις του. Τέλος, η περιβαλλοντική υποβάθμιση σχετίζεται με το κυρίαρχο αναπτυξιακό μοντέλο, το οποίο εστιάζεται στη μεγιστοποίηση του κέρδους και στην ανεξέλεγκτη παραγωγή, κατανάλωση και βιομηχανική εξέλιξη.

2.5 Βιώσιμη ανάπτυξη βασικά χαρακτηριστικά

Η έννοια της βιώσιμης και αειφόρου ανάπτυξης πρωτοεμφανίστηκε στη δεκαετία του 1960, με την προσπάθεια του ΟΗΕ να αντιμετωπίσει την οικονομική ανάπτυξη ως έναν τρόπο για να ενισχυθεί το εισόδημα των φτωχότερων κοινωνικών ομάδων. Ωστόσο, αυτή η προσπάθεια δεν έφερε τα επιθυμητά αποτελέσματα και η κοινωνική δικαιοσύνη παρέμεινε ανέπαφη. Στη δεύτερη αναπτυξιακή δεκαετία, η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης άρχισε να προωθείται, με τον στόχο να διατηρηθούν οι οικολογικές διαδικασίες και να εξασφαλιστεί η βιώσιμη χρήση των πόρων. Σύμφωνα με την επιτροπή Brundtland, *“η βιώσιμη ανάπτυξη είναι αυτή που ικανοποιεί τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες”*. Αυτό περιλαμβάνει την κοινωνική πρόοδο που λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες ολόκληρου του πληθυσμού, την βέλτιστη διαχείριση του περιβάλλοντος και τη διασφάλιση υψηλών ρυθμών οικονομικής ανάπτυξης και απασχόλησης

Για τις επιχειρήσεις, η βιώσιμη ανάπτυξη συνεπάγεται την υιοθέτηση επιχειρησιακές στρατηγικές και δραστηριότητες που να που ικανοποιούν τόσο τις απαιτήσεις της εταιρείας όσο και των ενδιαφερόμενων μερών, ενώ παράλληλα διαφυλάσσουν τους ανθρώπινους και φυσικούς πόρους για τις επόμενες γενιές. Οι επιχειρήσεις που επιδιώκουν τη βιώσιμη ανάπτυξη έχουν στόχους που είναι αλληλένδετοι με την οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική αειφορία, κατανοώντας ότι η μακροπρόθεσμη επιτυχία εξαρτάται από την ισορροπημένη εκπλήρωση όλων αυτών των στόχων στη λήψη αποφάσεων. Η απαίτηση για την βιώσιμη ανάπτυξη είναι πλέον αναγκαία, καθώς οι πόλεις και οι οικισμοί αντιμετωπίζουν σοβαρές προκλήσεις που επηρεάζουν την ποιότητα ζωής.

Σήμερα, περίπου το ήμισυ του παγκόσμιου πληθυσμού ζει σε πόλεις, με τον πληθυσμό να αυξάνεται κατά ένα εκατομμύριο κάθε εβδομάδα. Το υπόλοιπο μισό εξαρτάται όλο και βαθύτερα από τα αστικά κέντρα για την οικονομική τους επιβίωση, ενώ η οικονομική ευημερία των χωρών συνδέεται άμεσα με τη λειτουργία και τη δραστηριότητα των αστικών κέντρων. Ωστόσο, η ζωή στις πυκνοκατοικημένες πόλεις είναι συχνά επηρεασμένη από υπερπληθυσμό, υποαπασχόληση, ανεργία, φτώχεια, περιβαλλοντική υποβάθμιση, κοινωνική αποσύνθεση και προβλήματα στη στέγαση, τις εγκαταστάσεις και τις υπηρεσίες.

Ένας ακόμα αξιοσημείωτος παράγοντας είναι η η σχέση μεταξύ της ανάπτυξης με την οικονομική αύξηση, κάτι που δεν προσφέρει πλέον επαρκείς λύσεις. Αυτή η σύνδεση έχει προκαλέσει μια σειρά οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων, οι οποίες προκαλούν εντάσεις σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο, δημιουργώντας ανισορροπίες που συντελούν σε σοβαρά διεθνή προβλήματα., καθώς και ανισορροπίες που δημιουργούν ιδιαίτερα διεθνή προβλήματα. Οι οικολογικές οργανώσεις διατυπώνουν ότι *“αυτό που χρειαζόμαστε τώρα δεν είναι περισσότερη ανάπτυξη, αλλά αντίθετα την εφαρμογή περιορισμών στη συνεχή και μη σχεδιασμένη οικονομική ανάπτυξη”*.

Τα τελευταία χρόνια, η οικονομική ανάπτυξη έχει οδηγήσει στη συγκέντρωση πλούτου σε ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού, ενθαρρύνοντας παράλληλα τη συνεχή καταναλωτική δραστηριότητα του μέσου πολίτη. Ως αποτέλεσμα, η περιβαλλοντική υποβάθμιση επιταχύνεται με ανησυχητικούς ρυθμούς. Σύμφωνα με μια πρόσφατη έκθεση, αναμένεται ότι το επίπεδο ζωής θα υποστεί σημαντική επιδείνωση από το 2030 και έπειτα. Επιπλέον, η πολιτική της φιλελεύθερης ανάπτυξης έχει επιφέρει δυσανάλογα μεγαλύτερες αρνητικές συνέπειες στις αναπτυσσόμενες χώρες, οι οποίες σήμερα αντιμετωπίζουν σοβαρότερες προκλήσεις σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια.

2.6 Η σχέση της βιώσιμης ανάπτυξης με το περιβάλλον

Στη τρέχουσα ελληνική πραγματικότητα, παρατηρείται ότι τόσο το κοινωνικό όσο και το φυσικό περιβάλλον υφίστανται πίεση λόγω των ανθρωπίνων ενεργειών. Αυτές οι πιέσεις συνδέονται άμεσα με τους ρυθμούς ανάπτυξης στην οικονομία και την ποιότητα ζωής. Παρόλα αυτά, η ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος δεν συνεπάγεται τη διακοπή κάθε ανθρωπογενούς δραστηριότητας. Η στρατηγική της βιώσιμης ανάπτυξης παρέχει μια βιώσιμη λύση, αξιοποιώντας τεχνολογικές και επιστημονικές καινοτομίες για την προώθηση εναλλακτικών πολιτικών προσεγγίσεων. Οι προτάσεις αυτές στοχεύουν στην ενίσχυση της αποτελεσματικότητας, καθώς και στην ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων. Το περιβάλλον συνιστά τη θεμελιώδη βάση για την υγειονομική κατάσταση και το επίπεδο ευημερίας των πολιτών. Επιπλέον, είναι ένας κεντρικός άξονας για την αειφόρο ανάπτυξη. Η προτίμηση της ποιοτικής έννοιας της ανάπτυξης έναντι του απλού ποσοτικού χαρακτήρα της μεγέθυνσης αντιπροσωπεύει την ουσία της αειφόρου ανάπτυξης. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να ισορροπούν οι τρεις βασικοί άξονες της αειφορίας, περιλαμβάνοντας το περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία.

Τα κοινωνικά σύνολα που έτυχε να έχουν ευνοηθεί με την παρουσία πλούσιων φυσικών πόρων, είτε τους εκμεταλλεύονται υπερβολικά είτε τους αγνοούν, θεωρώντας τους εμπόδιο για την ανάπτυξη. Ωστόσο, αποδεικνύεται ότι η βιώσιμη ανάπτυξη μπορεί να οδηγήσει σε οφέλη, διατηρώντας το φυσικό και πολιτισμικό πλούτο σε καλή κατάσταση. Κατά συνέπεια, αυτές οι περιοχές απολαμβάνουν αξιόλογα οφέλη, αν επιλέξουν να ακολουθήσουν ένα οικονομικό μοντέλο που συνάδει με τις ανάγκες της τοπικής κοινότητας και ταυτόχρονα διασφαλίζει την προστασία του περιβάλλοντος για τις επόμενες γενιές.

Τα τελευταία τριάντα χρόνια, η ανάγκη των πολιτών για βελτίωση της ποιότητας ζωής στις πόλεις και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος έχει γίνει όλο και πιο επιτακτική. Αυτό συμβαίνει όσο αυξάνεται το μέσο εισόδημα και το επίπεδο εκπαίδευσης του πληθυσμού. Ως αποτέλεσμα, αυξάνονται οι απαιτήσεις για υψηλής ποιότητας υποδομές στις πόλεις και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Στόχος της Ελλάδας δεν είναι μόνο να ακολουθήσει τις εξελίξεις στην Ευρώπη, αλλά να ενσωματώσει πραγματικά τις αρχές του ευρωπαϊκού περιβαλλοντικού κεκτημένου και να αντιμετωπίσει τις ειδικές της ανάγκες, εκμεταλλευόμενη τα πλεονεκτήματά της.

Απώτερος σκοπός της βιώσιμης ανάπτυξης αποτελεί είναι να διασφαλίσει ότι η γη θα συνεχίσει να προσφέρει ευνοϊκές συνθήκες διαβίωσης για όλες τις μορφές ζωής, την εξασφάλιση των φυσικών πόρων και τη βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος. Η προστασία, η αναβάθμιση και η αειφορική διαχείριση του περιβάλλοντος είναι σημαντικές για τη δημόσια υγεία, την ποιότητα ζωής και την οικονομική ανταγωνιστικότητα.

Η ποιοτική ανάπτυξη αντιπροσωπεύει ένα μοντέλο παραγωγής που δεν υποβαθμίζει το περιβάλλον, αντιθέτως, τονίζει τη σημασία της περιβαλλοντικής προστασίας. Η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων προτού εγκριθούν κατασκευαστικά έργα αποτελεί σημαντικό βήμα για τη διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης, ενώ μια καλά δομημένη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων είναι καίρια για την αξιολόγηση των προτεινόμενων έργων. Συνεπώς, η βιώσιμη ανάπτυξη δεν αποτελεί μόνο μια αναγκαιότητα αλλά και μια ευκαιρία για την οικονομική ανάπτυξη με σεβασμό στο περιβάλλον.

3. Βασικές Αρχές του Marketing

Ο κόσμος του marketing αποτελεί έναν δυναμικό και συνεχώς εξελισσόμενο τομέα, που διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην επιτυχία των επιχειρήσεων σε όλο τον κόσμο. Οι βασικές αρχές του marketing αποτελούν τη βάση πάνω στην οποία στηρίζονται οι στρατηγικές και οι πρακτικές που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις για να προσεγγίσουν και να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των πελατών τους. Αυτές οι αρχές περιλαμβάνουν τη βαθιά κατανόηση των επιθυμιών και των προσδοκιών των καταναλωτών, την αποτελεσματική προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών, τη δημιουργία ισχυρών σχέσεων με τους πελάτες και την προσαρμογή στις συνεχείς αλλαγές της αγοράς. Μέσα από την ανάλυση των βασικών αρχών του marketing, μπορούμε να κατανοήσουμε πώς οι επιχειρήσεις χτίζουν την αναγνωρισιμότητα του εμπορικού τους σήματος, πώς αναπτύσσουν στρατηγικές για την αύξηση των πωλήσεων και πώς δημιουργούν αξία για τους πελάτες τους και την κοινωνία στο σύνολό της. Σε αυτό το πλαίσιο, η διερεύνηση των βασικών αρχών του marketing μας προσφέρει πολύτιμες γνώσεις για την επιτυχία στον σύγχρονο επιχειρηματικό κόσμο.

3.1 Ορισμοί – Βασικές Έννοιες

Δεν υπάρχει ακόμα ακριβής μετάφραση του όρου "Marketing" στα Ελληνικά, γεγονός που δημιουργεί μεγαλύτερη σύγχυση. Οι όροι που έχουν χρησιμοποιηθεί, όπως αγοραλογία, αγοραγνωσία, πωλησιολογία, εμπορευσιματολογία και εμπορία, δεν μπορούν να θεωρηθούν ακριβείς γιατί δεν αποδίδουν πλήρως την έννοια και το περιεχόμενο του όρου.

Αρκετοί είναι αυτοί που πιστεύουν ότι το Μάρκετινγκ είναι απλώς πώληση, ενώ κάποιοι πιστεύουν ότι είναι διαφήμιση ή μια συνδυασμένη δραστηριότητα πωλήσεων και διαφήμισης. Ωστόσο, αν προσπαθήσουμε να περιγράψουμε το Μάρκετινγκ, θα βρεθούμε μπροστά σε πληθώρα ορισμών από θεωρητικούς και επαγγελματίες ενώσεις, όπως η Αμερικανική Ένωση Μάρκετινγκ και το Βρετανικό Ινστιτούτο Μάρκετινγκ, που το βλέπουν από διαφορετικές οπτικές γωνίες.

Ο Philip Kotler, ένας από τους πιο διάσημους καθηγητές του Μάρκετινγκ, το περιέγραψε ως μια ανθρώπινη δραστηριότητα που στοχεύει στην ικανοποίηση των αναγκών και των επιθυμιών των ανθρώπων μέσω της διαδικασίας των συναλλαγών. Στις δεκαετίες του '80 και του '90, οι ορισμοί αυτοί αναθεωρήθηκαν και διατυπώθηκαν νέοι. Ο Kotler είπε ότι το Μάρκετινγκ δεν είναι η τέχνη να πουλήσεις ό,τι παράγεις, αλλά να δημιουργήσεις πραγματική αξία για τον καταναλωτή.

Το 1985, η Αμερικανική Ένωση Μάρκετινγκ ανανέωσε τον ορισμό της, δηλώνοντας ότι το Μάρκετινγκ είναι η διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης της παραγωγής, τιμολόγησης, προώθησης και διανομής ιδεών, αγαθών και υπηρεσιών, με σκοπό τη δημιουργία συναλλαγών που ικανοποιούν τους στόχους ατόμων και οργανώσεων. Το Βρετανικό Ινστιτούτο Μάρκετινγκ το περιγράφει ως τη διαχειριστική διαδικασία που εντοπίζει, προβλέπει και ικανοποιεί τις απαιτήσεις των πελατών και των καταναλωτών ή χρηστών προϊόντων ή υπηρεσιών με τρόπο επικερδή για την επιχείρηση.

Ο Philip Kotler αναφέρει ότι το Μάρκετινγκ είναι μια κοινωνική και μάνατζμεντ διαδικασία με την οποία άτομα και ομάδες αποκτούν ό,τι χρειάζονται και επιθυμούν μέσω της παραγωγής, προσφοράς και ανταλλαγής προϊόντων αξίας. Ο Kotler τονίζει τη σύνδεση του Μάρκετινγκ με την κοινωνική ευημερία, την οικονομική ανάπτυξη και την πρόοδο.

Το Μάρκετινγκ είναι ουσιαστικά μια επιχειρηματική φιλοσοφία και πρακτική που στηρίζεται στην πλήρη ικανοποίηση των αναγκών των πελατών μέσω προϊόντων ή υπηρεσιών. Όλες οι ενέργειες της επιχείρησης, ανεξαρτήτως του κόστους των εργαζομένων, πρέπει να επικεντρώνονται στην απόλυτη ικανοποίηση των πελατών, είτε αλληλεπιδρούν άμεσα είτε όχι.

Ο Kotler διαχωρίζει τις πωλήσεις από το Μάρκετινγκ, τονίζοντας ότι η πώληση επικεντρώνεται στην απόκτηση παραγγελιών για την κερδοφορία της επιχείρησης, ενώ το Μάρκετινγκ εντοπίζει και καλύπτει τις ανάγκες των πελατών και προσφέρει λύσεις στα προβλήματά τους.

Συνοπτικά, το Μάρκετινγκ είναι η τέχνη της δημιουργίας και διατήρησης ικανοποιημένων πελατών. Οι ικανοποιημένοι πελάτες είναι το κλειδί για τη μακροχρόνια επιβίωση και ανάπτυξη κάποιας επιχείρησης, γι' αυτό και το Μάρκετινγκ των σχέσεων κερδίζει συνεχώς έδαφος.

3.2 Οι κυριότερες λειτουργίες του Marketing

Οι λειτουργίες του μάρκετινγκ είναι θεμελιώδεις και απαραίτητες σε κάθε σύστημα μάρκετινγκ της αγοράς. Αυτές οι λειτουργίες περιλαμβάνουν:

1. **Λειτουργία της αγοράς:**
Αυτή η λειτουργία αφορά την εκτίμηση και την ανάλυση των προϊόντων και των υπηρεσιών της αγοράς.
2. **Λειτουργία της πώλησης:**
Αυτή η λειτουργία περιλαμβάνει την προώθηση ενός προϊόντος στους καταναλωτές. Περιλαμβάνει προσωπικές πωλήσεις, διαφημίσεις και άλλες μεθόδους μαζικών πωλήσεων. Είναι η πιο γνωστή λειτουργία του μάρκετινγκ, αλλά πολλοί άνθρωποι λανθασμένα την θεωρούν ως τη μοναδική.
3. **Λειτουργία της μεταφοράς:**
Αφορά τη μετακίνηση των αγαθών από έναν τόπο σε έναν άλλο. Η αποτελεσματική μεταφορά διασφαλίζει ότι τα προϊόντα φτάνουν στους καταναλωτές εγκαίρως και σε καλή κατάσταση.
4. **Λειτουργία της αποθήκευσης:**
Πρόκειται για τη διατήρηση και την αποθήκευση των αγαθών έτσι ώστε να είναι διαθέσιμα όταν υπάρξει ζήτηση. Η σωστή αποθήκευση εξασφαλίζει ότι τα προϊόντα παραμένουν σε καλή κατάσταση μέχρι να πωληθούν.
5. **Τυποποίηση και διαβάθμιση:**
Αυτή η λειτουργία περιλαμβάνει την ταξινόμηση των προϊόντων με βάση το μέγεθος και την ποιότητα. Η τυποποίηση διευκολύνει την αγορά και την πώληση, καθώς αποφεύγονται οι καθυστερήσεις για εξέταση και δειγματοληψία.
6. **Χρηματοδότηση:**
Παρέχει τα απαραίτητα κεφάλαια και πιστώσεις για την παραγωγή, μεταφορά, αποθήκευση, προώθηση, πώληση και αγορά των αγαθών. Η χρηματοδότηση είναι ζωτικής σημασίας για την ομαλή λειτουργία όλων των άλλων δραστηριοτήτων του μάρκετινγκ.
7. **Ανάληψη κινδύνου:**
Περιλαμβάνει την αντιμετώπιση της αβεβαιότητας που συνδέεται με τη διαδικασία του μάρκετινγκ. Καμία επιχείρηση δεν μπορεί να είναι σίγουρη ότι οι πελάτες θα αγοράσουν τα προϊόντα της. Επιπλέον, τα προϊόντα μπορεί να καταστραφούν, να κλαπούν ή να απαξιωθούν οικονομικά.
8. **Συσκευασία:**

Αφορά την τοποθέτηση των προϊόντων σε ειδικά διαμορφωμένο συσκευαστικό υλικό. Η συσκευασία κάνει τα προϊόντα πιο ελκυστικά για τους αγοραστές και τα προστατεύει από πιθανούς κινδύνους.

9. Ρόλος της πληροφόρησης στην αγορά:

Αναφέρεται στη συλλογή, ανάλυση και διανομή πληροφοριών που είναι απαραίτητες για τον προγραμματισμό, την εκτέλεση και τον έλεγχο των δραστηριοτήτων του μάρκετινγκ. Η σωστή πληροφόρηση βοηθά την επιχείρηση να λαμβάνει καλύτερες αποφάσεις και να προσαρμόζεται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς.

3.3 Πεδία εφαρμογής του Marketing

Το μάρκετινγκ μπορεί να εφαρμοστεί ευρέως, χωρίς να περιορίζεται σε συγκεκριμένους τομείς ή φορείς. Μπορεί να αξιοποιηθεί από μεταποιητικές και εμπορικές επιχειρήσεις για την προώθηση καταναλωτικών ή βιομηχανικών προϊόντων, από παρόχους υπηρεσιών, από κρατικούς φορείς ή μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς για την προώθηση κοινωνικών ιδεών, όπως η οικολογία ή η οδική ασφάλεια, από αθλητικούς ομίλους, οργανώσεις και πολιτικά κόμματα, ή ακόμη και από ολόκληρες χώρες για την προώθηση του τουρισμού, την προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς τους και τη βελτίωση της διεθνούς τους εικόνας.

➤ Μάρκετινγκ των Καταναλωτικών Αγαθών

Το μάρκετινγκ των καταναλωτικών αγαθών επικεντρώνεται στην ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών και επιθυμιών. Οι σύγχρονες επιχειρήσεις χρησιμοποιούν διάφορες τεχνικές και αρχές του μάρκετινγκ για να δημιουργήσουν και να διατηρήσουν ισχυρές σχέσεις με τους πελάτες τους, επιδιώκοντας να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις τους και να εξασφαλίσουν την πιστότητά τους.

➤ Μάρκετινγκ των Βιομηχανικών Αγαθών

Το μάρκετινγκ των βιομηχανικών αγαθών απευθύνεται στην ικανοποίηση των αναγκών των επιχειρήσεων και των οργανισμών. Εδώ, οι βιομηχανικές επιχειρήσεις προσφέρουν λύσεις που καλύπτουν τις ανάγκες των άλλων επιχειρήσεων. Για παράδειγμα, μια επιχείρηση που παράγει μηχανήματα για τη βιομηχανία τροφίμων. Αυτή η επιχείρηση δεν πωλεί απλώς τις μηχανές της, αλλά προσφέρει και λύσεις ολοκληρωμένες που μπορεί να περιλαμβάνουν την εγκατάσταση, την εκπαίδευση του προσωπικού και την τηλεφωνική υποστήριξη για τυχόν προβλήματα που μπορεί να προκύψουν. Αυτό βοηθάει τις βιομηχανίες τροφίμων να εξασφαλίσουν υψηλή ποιότητα και να βελτιώσουν την παραγωγική τους διαδικασία.

➤ Μάρκετινγκ των Υπηρεσιών

Το μάρκετινγκ των υπηρεσιών έχει ορισμένες ιδιομορφίες που συνδέονται με τη φύση των υπηρεσιών, αλλά γενικά ακολουθεί τις ίδιες αρχές με το μάρκετινγκ των αγαθών. Οι υπηρεσίες μπορούν να απευθύνονται είτε στον τελικό καταναλωτή, όπως οι τραπεζικές ή τουριστικές υπηρεσίες, είτε σε επαγγελματικούς χρήστες, όπως οι μεταφορές, οι ασφαλιστικές ή οι συμβουλευτικές υπηρεσίες.

1. Τουριστικό Μάρκετινγκ:

Επιδιώκει να αναδείξει και να ενισχύσει τον τουρισμό μιας χώρας ή συγκεκριμένων περιοχών, προωθώντας εναλλακτικές μορφές τουρισμού, όπως ο

[αγροτουρισμός](#), ο [τουρισμός αλιείας](#) και ο τουρισμός σχετικός με την αρχαιολογία.

2. Μάρκετινγκ των Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών:

Περιλαμβάνει την προώθηση όλων των ειδών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών που προσφέρονται από τράπεζες, χρηματοπιστηριακές εταιρίες ή άλλους παρόχους. Αυτές οι υπηρεσίες στοχεύουν στην κάλυψη των οικονομικών αναγκών των πελατών τους, προσφέροντας λύσεις και προτάσεις για διαχείριση κεφαλαίων, επενδύσεις και άλλες χρηματοοικονομικές δραστηριότητες.

➤ Εξαγωγικό και Διεθνές Μάρκετινγκ

Όταν το μάρκετινγκ υπερβαίνει τα σύνορα μιας χώρας, γίνεται αναφορά σε εξαγωγικό ή διεθνές μάρκετινγκ.

1. Εξαγωγικό Μάρκετινγκ: Αυτό επικεντρώνεται στην κατανόηση των διεθνών αγορών και στην προώθηση των αγαθών ή υπηρεσιών σε αυτές. Ειδικά για τα προϊόντα που παράγονται εγχώρια και διατίθενται στο εξωτερικό, η διαδικασία αυτή ορίζεται ως εξαγωγικό μάρκετινγκ.

2. Διεθνές Μάρκετινγκ: Πρόκειται για μια ευρύτερη έννοια που περιλαμβάνει όχι μόνο τις εξαγωγές, αλλά και τη ανάπτυξη προϊόντων, την δημιουργία παγκόσμιων δικτύων πωλήσεων, την εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών μάρκετινγκ και τη σύσταση μεικτών επιχειρήσεων σε πολλές χώρες. Αυτό επιτρέπει στις επιχειρήσεις να αντιμετωπίζουν τις ιδιαιτερότητες κάθε χώρας και να προσαρμόζουν τις στρατηγικές τους ανάλογα.

➤ Μάρκετινγκ Οργανισμών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα

Το μάρκετινγκ σε μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς προσαρμόζει τις γενικές αρχές και τεχνικές του μάρκετινγκ στις ανάγκες αυτών των οργανισμών. Παραδείγματα περιλαμβάνουν τις καμπάνιες των υπουργείων για την οδική ασφάλεια, την προστασία των δασών και τις δράσεις του ΟΚΑΝΑ για την καταπολέμηση των ναρκωτικών.

➤ Πολιτιστικό Μάρκετινγκ

Το πολιτιστικό μάρκετινγκ εφαρμόζει τις αρχές και τεχνικές του μάρκετινγκ για την προώθηση πολιτιστικών εκδηλώσεων και γεγονότων. Μέσω αυτής της προσέγγισης, επιδιώκει να ενισχύσει τη συμμετοχή του κοινού και να ενθαρρύνει την εκτίμηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων.

➤ Πολιτικό Μάρκετινγκ

Το πολιτικό μάρκετινγκ προσαρμόζει τις τεχνικές του μάρκετινγκ στο πολιτικό πεδίο. Περιλαμβάνει τις προεκλογικές καμπάνιες, τη διαφήμιση των πολιτικών κομμάτων και τις στρατηγικές για την προσέλκυση ψηφοφόρων και την αποτροπή των στρατηγικών των αντιπάλων.

➤ Αθλητικό Μάρκετινγκ

Το αθλητικό μάρκετινγκ έχει διττό χαρακτήρα: προωθεί λιγότερο γνωστά αθλήματα, ενώ παράλληλα διαφημίζει προϊόντα και υπηρεσίες μέσω του αθλητισμού. Αυτό περιλαμβάνει τη χορηγία αθλητικών ομάδων και αθλητών, και την προβολή προϊόντων σε αθλητικές διοργανώσεις.

➤ Εθνικό Μάρκετινγκ

Το εθνικό μάρκετινγκ επικεντρώνεται στην προώθηση μιας χώρας σε διεθνές επίπεδο, με στόχους όπως:

- Η προβολή της εικόνας της χώρας, π.χ. ως πολιτιστικά ανεπτυγμένης.
- Η προώθηση σημαντικών τομέων της οικονομίας, όπως ο τουρισμός.
- Η διοργάνωση μεγάλων αθλητικών εκδηλώσεων, όπως οι Ολυμπιακοί Αγώνες και το Παγκόσμιο Κύπελλο Μπάσκετ.

Όπως προκύπτει από αυτά που προαναφέρθηκαν, οι βασικές αρχές του μάρκετινγκ παραμένουν σταθερές, ανεξάρτητα από τον τομέα εφαρμογής. Με την κατανόηση αυτών των αρχών και τη διαχείριση των ιδιαιτεροτήτων κάθε τομέα, μπορούν να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν επιτυχημένα προγράμματα μάρκετινγκ.

➤ Πράσινο Μάρκετινγκ

Εστιάζει στην προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών που είναι φιλικά προς το περιβάλλον και στηρίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη. Το πράσινο μάρκετινγκ περιλαμβάνει στρατηγικές και πρακτικές που μειώνουν το περιβαλλοντικό αποτύπωμα μιας εταιρείας και προωθούν την περιβαλλοντική υπευθυνότητα.

3.4 Διαφορές μεταξύ marketing και πώλησης

Δυστυχώς, πολλοί άνθρωποι παρανοούν τη διάκριση μεταξύ marketing και διαφήμισης, ή μεταξύ marketing και πωλήσεων, ενώ στην πραγματικότητα αυτές οι έννοιες διαφέρουν σημαντικά. Στην ουσία, αυτό σημαίνει ότι το marketing αφορά τη διαδικασία επίτευξης αλληλεπίδρασης με την αγορά, συμπεριλαμβανομένου του σχεδιασμού, της εκτέλεσης και της διαχείρισης των δραστηριοτήτων που στοχεύουν στην ικανοποίηση των αναγκών και των επιθυμιών των ανθρώπων μέσω της διαδικασίας ανταλλαγής.

Από την άλλη πλευρά, η διαφήμιση ορίζεται ως η απρόσωπη παρουσίαση και προώθηση ιδεών, αγαθών ή υπηρεσιών μέσω πληρωμένης προβολής από αναγνωρισμένο εγγυητή ή ανάδοχο στα μέσα μαζικής επικοινωνίας. Ουσιαστικά, η διαφήμιση αποτελεί ένα μέρος του ευρύτερου φάσματος των δραστηριοτήτων του marketing, καθώς στοχεύει στη δημιουργία επίγνωσης και προώθησης των προϊόντων ή υπηρεσιών στο κοινό. Επιπλέον, οι πωλήσεις αποτελούν μια διαφορετική πτυχή του marketing, καθώς περιλαμβάνουν την προφορική παρουσίαση και την κλειστή συμφωνία με υποψήφιους αγοραστές.

Το marketing λοιπόν, δεν περιορίζεται μόνο στις πωλήσεις ή τη διαφήμιση. Αντίθετα, αποτελεί μια ευρεία διαδικασία που περιλαμβάνει σχεδιασμό, εκτέλεση και διαχείριση δραστηριοτήτων με σκοπό την ικανοποίηση των αναγκών και των επιθυμιών των ανθρώπων, καθώς και τη δημιουργία και διατήρηση σχέσεων με τους πελάτες.

Παρακάτω θα δούμε πιο αναλυτικά τις διαφορές μεταξύ του marketing, της διαφήμισης και των πωλήσεων.

1. Marketing:

- Το marketing αφορά τη συνολική διαδικασία που σχεδιάζει, υλοποιεί και διαχειρίζεται επιχειρηματικές δραστηριότητες με στόχο τη ροή αγαθών και υπηρεσιών από τον παραγωγό στον τελικό καταναλωτή ή χρήστη.
- Περιλαμβάνει τον σχεδιασμό και την υλοποίηση στρατηγικών για την καλύτερη κατανόηση και ικανοποίηση των αναγκών και των επιθυμιών των πελατών.
- Περιλαμβάνει επίσης τη διαχείριση των προϊόντων ή των υπηρεσιών, τον καθορισμό τιμών, την προώθηση και τη διανομή.

2. Διαφήμιση:

- Η διαφήμιση αποτελεί μέρος των επικοινωνιακών δραστηριοτήτων του marketing.
- Στοχεύει στην προβολή και προώθηση προϊόντων ή υπηρεσιών μέσω απρόσωπης παρουσίασης και πληρωμένης προβολής σε μέσα μαζικής επικοινωνίας.

- Σκοπός της είναι να δημιουργήσει επίγνωση, ενδιαφέρον και προτιμήσεις στο κοινό.

3.Πωλήσεις:

- Οι πωλήσεις αποτελούν μια συγκεκριμένη δραστηριότητα του marketing.
- Αφορούν την προσπάθεια παρουσίασης και πώλησης προϊόντων ή υπηρεσιών σε πιθανούς αγοραστές.
- Περιλαμβάνουν προφορικές παρουσιάσεις και διαπραγματεύσεις με τον στόχο την ολοκλήρωση μιας συμφωνίας.

Έτσι, ενώ το marketing είναι μια ευρεία διαδικασία που καλύπτει το συνολικό σχεδιασμό και τη διαχείριση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, η διαφήμιση και οι πωλήσεις αποτελούν συγκεκριμένες πτυχές αυτής της διαδικασίας που αποσκοπούν στην προώθηση και πώληση των προϊόντων ή των υπηρεσιών στην αγορά.

3.5 Τα πλεονεκτήματα του marketing

Η σημασία του μάρκετινγκ για τις εταιρείες είναι αδιαμφισβήτητη, καθώς η διαδικασία λήψης αποφάσεων έχει μετατοπιστεί προς την κατεύθυνση της πληροφόρησης από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, το διαδίκτυο και τις εταιρείες πριν από την ίδια την επαφή με το προϊόν. Ένα καθοριστικό στοιχείο για την επιτυχία μιας εταιρείας είναι η διασφάλιση του εμπορικού της σήματος, καθώς μια καλά σχεδιασμένη διαφημιστική καμπάνια μπορεί να την εντάξει δυναμικά στον κύκλο της αγοράς.

Οι ταχύτερες εξελίξεις στην τεχνολογία, κυρίως λόγω του Διαδικτύου, καθιστούν αναγκαία για τις επιχειρήσεις την σοβαρή εξέταση της χρήσης του διαδικτύου για την αποφυγή απώλειας ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Η δημιουργία μιας διαδικτυακής παρουσίας παρέχει άμεση επαφή μεταξύ της επιχείρησης και του καταναλωτή. Παρ' όλα αυτά, οι χαρακτηριστικές ιδιότητες του προϊόντος παίζουν σημαντικό ρόλο στην αξιοποίηση του διαδικτύου ως μέσου άμεσων πωλήσεων, σύμφωνα με την έρευνα των Shanklin & Griffith του 1996.

Το μάρκετινγκ επικεντρώνεται σε πρακτικά προβλήματα απόφασης που επηρεάζουν μια ευρεία γκάμα στρατηγικών μάρκετινγκ που ακολουθούν πολλές επιχειρήσεις. Για να προβεί σε μια απόφαση, μια εταιρεία πρέπει να εξετάσει όλους τους παράγοντες στο μίγμα μάρκετινγκ, συμπεριλαμβανομένων της προώθησης, της διανομής, της τιμής και του προϊόντος. Συγκεκριμένοι παράγοντες που επηρεάζουν την απόδοση του μάρκετινγκ στο διαδίκτυο περιλαμβάνουν την δομή και τη διανομή της επιχείρησης, το μέγεθος της επιχείρησης, τις στρατηγικές προώθησης και τη διάρθρωση των τιμών.

Από το 1993, το Διαδίκτυο έχει χρησιμοποιηθεί για να υποστηρίξει τις συμβατικές δραστηριότητες πωλήσεων και μάρκετινγκ, αποδεικνύοντας ότι αποτελεί έναν οικονομικά αποδοτικότερο τρόπο σε σύγκριση με την παραδοσιακή διαφήμιση. Η διαδικτυακή παρουσία παρέχει άμεση επαφή μεταξύ επιχείρησης και καταναλωτή. Εν τέλει, οι αλλαγές στον τρόπο που οι αγοραστές και οι πωλητές διαχειρίζονται την ανταλλαγή πληροφοριών και τη διάρθρωση της διανομής έχουν αρχίσει να αντανakλούν την αυξανόμενη κοινότητα του Διαδικτύου.

Η τεράστια εξέλιξη του Διαδικτύου έχει ανοίξει νέες ευκαιρίες για καταναλωτές και επιχειρήσεις να συμμετέχουν σε μια παγκόσμια αγορά. Ειδικότερα, το Διαδίκτυο παρέχει μια σπάνια ευκαιρία, ιδίως για τις μικρές και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις, να ανταγωνιστούν τις μεγάλες επιχειρήσεις, καθώς κινείται πέρα από τους περιορισμούς των παραδοσιακών καναλιών διανομής και δημιουργεί μια παγκόσμια εικονική κοινότητα.

Παρόλο που το δυναμικό του Διαδικτύου ως εμπορικού μέσου και αγοράς έχει τεκμηριωθεί ευρέως σε δημοσιεύσεις, δεν υπάρχουν ακόμα αποδεδειγμένα επιτυχημένα μοντέλα που μπορούν να βοηθήσουν τη διοίκηση να προσδιορίσει τα

οφέλη του μάρκετινγκ στο Διαδίκτυο και πώς μπορεί να προβλεφθεί η επιτυχία μιας στρατηγικής με ακρίβεια για την επιχείρηση.

Η δυνατότητα επαφής μέσω διαδικτυακής παρουσίας παρέχει άμεση επικοινωνία μεταξύ επιχείρησης και καταναλωτή. Οι γρήγορες εξελίξεις στην τεχνολογία των υπολογιστών κάνουν αναπόφευκτη την ανάγκη για τις επιχειρήσεις να εξετάσουν σοβαρά το Διαδίκτυο ως ένα εναλλακτικό μέσο διανομής για να αποφευχθεί η απώλεια ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων.

3.6 Οι στόχοι του marketing

Οι στόχοι του μάρκετινγκ αντιπροσωπεύουν τις επιθυμίες που επιθυμεί να επιτύχει μια επιχείρηση εντός μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου μέσω της προώθησης των προϊόντων της. Μερικοί από αυτούς τους στόχους περιλαμβάνουν την αύξηση των πωλήσεων, το μερίδιο αγοράς και τη δημιουργία θετικής εικόνας και φήμης για το προϊόν. Επιπλέον, στόχοι του μάρκετινγκ είναι η ανάπτυξη νέων προϊόντων ή υπηρεσιών, η εξεύρεση νέων πελατών και η διείσδυση σε νέες αγορές. Η βελτίωση των επιχειρηματικών σχέσεων και η εσωτερική επικοινωνία, καθώς και η αύξηση του κέρδους, αποτελούν επιπλέον στόχους του μάρκετινγκ.

Οι στόχοι του μάρκετινγκ πρέπει να συνάδουν με τους γενικούς στόχους της επιχείρησης και να αντανακλούν τη μάρκετινγκ στρατηγική που έχει επιλέξει η κάθε επιχείρηση. Για να είναι αποτελεσματικοί, οι παραπάνω στόχοι πρέπει να είναι "έξυπνοι - SMART".

Ένας έξυπνος στόχος χαρακτηρίζεται από την ακρίβεια, τη μετρησιμότητα, την εφικτότητα, τη ρεαλιστικότητα και τη χρονική δέσμευση.

- Ακρίβεια (specific) : Οι στόχοι πρέπει να είναι συγκεκριμένοι και καθορισμένοι με ακρίβεια, χωρίς ασάφειες, προκειμένου να είναι εύκολα κατανοητοί και εφαρμόσιμοι.

- Μετρησιμότητα (measurable) : Οι στόχοι πρέπει να είναι μετρήσιμοι, ώστε να είναι δυνατή η αξιολόγηση της προόδου και η αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων.
- Εφικτότητα (attainable) : Οι στόχοι πρέπει να είναι εφικτοί, δηλαδή να είναι εφικτό να επιτευχθούν με τους διαθέσιμους πόρους και τις δυνατότητες της επιχείρησης.
- Ρεαλιστικότητα (relevant) : Οι στόχοι πρέπει να είναι ρεαλιστικοί, λαμβάνοντας υπόψη τα πλεονεκτήματα και τις περιορισμένες δυνατότητες της επιχείρησης.
- Χρονική δέσμευση (time based): Οι στόχοι πρέπει να έχουν συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο για την επίτευξή τους, προκειμένου να είναι δυνατή η παρακολούθηση της προόδου και η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

Ακολουθώντας αυτά τα κριτήρια, η επιχείρηση μπορεί να θέσει στόχους που είναι επίτευξιμοι, μετρήσιμοι και ενταγμένοι σε ένα σαφές πλαίσιο χρόνου, ενώ παράλληλα λαμβάνει υπόψη τις πραγματικές δυνατότητές της και το περιβάλλον της αγοράς.

4. Το πράσινο marketing

Μια συνηθισμένη προσέγγιση σχετικά με το πράσινο marketing αναφέρει ότι το παραπάνω συνδέεται άρρηκτα με την προώθηση εκείνων των προϊόντων που έχουν κατασκευαστεί με φιλικές προς το περιβάλλον μεθόδους, όπως ανακυκλώσιμα. Παρ' όλα αυτά, το πράσινο μάρκετινγκ είναι πολύ παραπάνω από αυτό. Το πράσινο μάρκετινγκ εφαρμόζει προγράμματα που απευθύνονται στην περιβαλλοντική συνείδηση του κοινού. Συμπεριλαμβάνει όλες τις ενέργειες που έχουν σχεδιαστεί για να κάνουν πιο εύκολη και ικανοποιητική οποιαδήποτε συναλλαγή, ενώ ταυτόχρονα μειώνει τον αντίκτυπο στο περιβάλλον. Το πράσινο μάρκετινγκ εστιάζεται στη διαχείριση μιας σειράς ενεργειών που έχουν ως στόχο την αναγνώριση και την επίτευξη της πλειοψηφίας των αναγκών των καταναλωτών και της κοινωνίας με τρόπο που είναι ταυτόχρονα κερδοφόρος και βιώσιμος. Επιπλέον, περιλαμβάνει δράσεις που στοχεύουν στη διευκόλυνση των ανταλλαγών με τρόπο που να μην προκαλεί αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Σήμερα, οι όροι "Πράσινο", "Οικολογικό" και "Φιλικό προς το περιβάλλον" χρησιμοποιούνται ευρέως για να περιγράψουν προϊόντα και ενέργειες που έχουν ελάχιστο αντίκτυπο στο περιβάλλον και προστατεύουν τους φυσικούς πόρους.

4.1 Ορισμοί – βασικές έννοιες

Το "πράσινο μάρκετινγκ" έχει γίνει ένα σημαντικό θέμα συζήτησης τα τελευταία χρόνια, τόσο από τα μέσα ενημέρωσης όσο και από πολιτικούς, οργανώσεις και το ευρύ κοινό. Οι καταναλωτές εκφράζουν ανησυχία για το περιβάλλον, με μια έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην Αμερική να δείχνει ότι οκτώ στους δέκα καταναλωτές υποστηρίζουν την προστασία του περιβάλλοντος. Τα περιβαλλοντικά θέματα έχουν αντιμετωπίσει σημαντικές προκλήσεις, με ελάττωση των φυσικών πόρων, ζημιά στο στρώμα του όζοντος και απώλεια των καλλιεργήσιμων εκτάσεων. Η επιδείνωση της περιβαλλοντικής ρύπανσης από τις επιχειρήσεις έχει οδηγήσει σε ακόμα μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση σχετικά με αυτά τα ζητήματα. Ως αποτέλεσμα, πολλές οργανώσεις έχουν αρχίσει να αναλαμβάνουν την περιβαλλοντική τους ευθύνη.

Οι Kangun και συνεργάτες του, όπως αναφέρθηκε από το Martin & Simintiras, ισχυρίστηκαν ότι οι επιχειρήσεις ανταποκρίνονταν στην επικείμενη περιβαλλοντική ανησυχία των καταναλωτών προωθώντας πράσινα προϊόντα. Ως αποτέλεσμα, πολλές οργανώσεις άρχισαν να διαφημίζονται ως "πράσινες εταιρείες", παράγοντας και προωθώντας αγαθά ή υπηρεσίες που μειώνουν τις επιπτώσεις στο περιβάλλον (Grant, 2008).

Οι ορισμοί του μάρκετινγκ ποικίλουν, αλλά η κοινή τους ιδέα είναι η έμφαση στον πελάτη: "Το μάρκετινγκ είναι η παροχή ικανοποίησης στους πελάτες ως κέρδος" και "Το μάρκετινγκ αποτελεί ολοκληρωμένη διαδικασία που αντικατοπτρίζεται στο τελικό προϊόν, από την οπτική γωνία του πελάτη" (Peattie & Charter, 2013). Η έννοια του μάρκετινγκ έχει υποστεί αλλαγές με το πέρασμα

του χρόνου, και οι παραδοσιακοί ορισμοί σπάνια αναφέρονται σε περιβαλλοντικές, κοινωνικές και ηθικές πτυχές. Ο παραδοσιακός ορισμός επικεντρώνεται σε έννοιες όπως η μαζική κατανάλωση, οι μαζικές πωλήσεις, το μαζικό μάρκετινγκ και τα τυποποιημένα προϊόντα, ενώ το σύγχρονο μάρκετινγκ υιοθετεί σε μεγάλο βαθμό έννοιες όπως η ικανοποίηση των καταναλωτών, τα επιλεγμένα τμήματα αγοράς, και οι προσαρμοσμένες προϊόντα ή υπηρεσίες. Παρόλα αυτά, σε όλους αυτούς τους ορισμούς λείπει η πράσινη προοπτική.

Η έννοια του πράσινου μάρκετινγκ έχει ρίζες στο παραδοσιακό μάρκετινγκ, αλλά συχνά οι εταιρείες το αντιλαμβάνονται μόνο ως μια διαφημιστική στρατηγική για προϊόντα με περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά. Οι επιδιώξεις κερδών συχνά συγκρούονται με τις απαιτήσεις περιβαλλοντικής προστασίας, οι οποίες ενδέχεται να επιβάλλουν περιορισμούς στις επιχειρήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος. Αυτή η αντίθεση μπορεί να δημιουργήσει συγκρούσεις μεταξύ των στόχων του μάρκετινγκ και των απαιτήσεων για περιβαλλοντική προστασία.

Ωστόσο, παρόλες αυτές τις δυσκολίες, η έννοια του πράσινου μάρκετινγκ παρέχει ένα πλαίσιο για τις επιχειρήσεις να ενσωματώσουν περιβαλλοντικές προκλήσεις στη στρατηγική τους. Αυτό μπορεί να συνεπάγεται την ανάπτυξη τέτοιων καινοτόμων προϊόντων, τη μείωση της περιβαλλοντικής επίπτωσης των διαδικασιών παραγωγής και διανομής, καθώς και την προώθηση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης μεταξύ των καταναλωτών.

Συνοψίζοντας, το πράσινο μάρκετινγκ αποτελεί έναν σημαντικό τομέα στον οποίο οι επιχειρήσεις μπορούν να ενσωματώσουν περιβαλλοντικές πρακτικές στις δραστηριότητές τους, ανταποκρινόμενες ταυτόχρονα στις ανάγκες και τις προτιμήσεις των καταναλωτών για πιο βιώσιμα προϊόντα και υπηρεσίες. Η αντιπαράθεση μεταξύ του πράσινου μάρκετινγκ και της παραδοσιακής προσέγγισης του μάρκετινγκ είναι σημαντική για τον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρήσεις αντιλαμβάνονται και ανταποκρίνονται στις περιβαλλοντικές προκλήσεις. Η παραδοσιακή προσέγγιση εστιάζει στην επίτευξη κερδοφόρων πωλήσεων και συχνά αγνοεί τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των δραστηριοτήτων της επιχείρησης, ενώ το πράσινο μάρκετινγκ προσπαθεί να ενσωματώσει την περιβαλλοντική βιωσιμότητα σε όλες τις πτυχές των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Παρόλα αυτά, ορισμένες επιχειρήσεις έχουν αποδείξει ότι το πράσινο μάρκετινγκ μπορεί να είναι επιτυχημένο και να φέρει πλεονεκτήματα. Η ενσωμάτωση των περιβαλλοντικών και κοινωνικών αξιών στη στρατηγική μάρκετινγκ μπορεί να οδηγήσει σε αύξηση της εταιρικής φήμης, της ανταγωνιστικότητας και της πιστοποίησης από τον καταναλωτή.

Το πράσινο μάρκετινγκ, στην ουσία του, αποτελεί μια ολοκληρωμένη διαδικασία διαχείρισης που συνδυάζει τις κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανάγκες με τις οικονομικές επιθυμίες της επιχείρησης. Επομένως, η επιτυχία του πράσινου μάρκετινγκ εξαρτάται από την ικανότητα των επιχειρήσεων να εφαρμόσουν βιώσιμες πρακτικές και να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά τις περιβαλλοντικές τους προσπάθειες στους καταναλωτές. Το πράσινο μάρκετινγκ και το παραδοσιακό μάρκετινγκ έχουν σημαντικές διαφορές στην προσέγγισή τους και στους στόχους που επιδιώκουν να επιτύχουν.

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του πράσινου μάρκετινγκ είναι η επίκεντρήσή του στα μακροπρόθεσμα περιβαλλοντικά οφέλη, ενώ το παραδοσιακό μάρκετινγκ συχνά επικεντρώνεται στο άμεσο όφελος του προϊόντος. Αυτό σημαίνει ότι το πράσινο μάρκετινγκ λαμβάνει υπόψη του τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και προσπαθεί να δημιουργήσει βιώσιμες λύσεις.

Μια άλλη διαφορά είναι στις στρατηγικές προώθησης που χρησιμοποιούν. Το παραδοσιακό μάρκετινγκ συχνά χρησιμοποιεί εξερχόμενο μάρκετινγκ, όπως τηλεοπτικές διαφημίσεις και έντυπες διαφημίσεις, ενώ το πράσινο μάρκετινγκ επικεντρώνεται στο εισερχόμενο μάρκετινγκ, χρησιμοποιώντας περιεχόμενο που ενδιαφέρει πραγματικά τους καταναλωτές.

Επιπλέον, το πράσινο μάρκετινγκ έχει αναπτυχθεί ραγδαία και έχει γίνει αναγκαίο για τις επιχειρήσεις, λόγω της αυξημένης ευαισθητοποίησης για το περιβάλλον και τις κοινωνικές ευθύνες. Οι εταιρείες πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις περιβαλλοντικές ανησυχίες και τις προτιμήσεις των καταναλωτών εάν θέλουν να διατηρήσουν τη θέση τους στην αγορά.

Το πράσινο μάρκετινγκ, επομένως, αντιπροσωπεύει μια εξέλιξη στον τρόπο που οι εταιρείες προσεγγίζουν την αγορά και τις περιβαλλοντικές προκλήσεις, ενσωματώνοντας τις περιβαλλοντικές και κοινωνικές ανησυχίες στη στρατηγική τους.

4.2 Οι πράσινες επιχειρήσεις

Στην εποχή της κλιματικής αλλαγής και της αυξανόμενης ευαισθητοποίησης σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, οι πράσινες επιχειρήσεις αναδύονται ως ένας αναγκαίος πυλώνας της σύγχρονης οικονομίας. Ο όρος «πράσινες επιχειρήσεις» αναφέρεται σε οργανισμούς που αναγνωρίζουν την ανάγκη για βιώσιμη ανάπτυξη και λειτουργούν με τρόπο που ελαχιστοποιεί τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις τους, είτε μέσω των προϊόντων τους είτε των διαδικασιών παραγωγής τους. Οι πράσινες επιχειρήσεις δεν περιορίζονται μόνο στην τήρηση των περιβαλλοντικών κανονισμών, αλλά επιδιώκουν ενεργά να ενσωματώσουν βιώσιμες πρακτικές στην καθημερινή τους λειτουργία, υιοθετώντας οικολογικές τεχνολογίες και πρακτικές παραγωγής που συμβάλλουν στην αειφορία.

Η σημασία του περιβάλλοντος για τις επιχειρήσεις είναι εξαιρετικά κρίσιμη. Σήμερα, αναγνωρίζεται ευρέως ότι οι κοινότητες, οι οικονομικοί τομείς και οι επιχειρήσεις οφείλουν να ακολουθήσουν μία πιο βιώσιμη πορεία για ανάπτυξη. Στον επιχειρηματικό τομέα, το λεξιλόγιο της διοίκησης έχει διευρυνθεί για να περιλαμβάνει όρους όπως «πράσινοι καταναλωτές», «πράσινες αγορές» και «πράσινα προϊόντα», καθώς και την πρακτική του «πράσινου μάρκετινγκ». Το πράσινο μάρκετινγκ διαφέρει από τις παραδοσιακές μορφές κοινωνικού και οικολογικού μάρκετινγκ, καθώς ενσωματώνει τόσο οικολογικές όσο και κοινωνικές παραμέτρους, και εφαρμόζεται σε όλες τις κατηγορίες και τους τομείς επιχειρήσεων. Το κοινωνικό μάρκετινγκ επεκτείνεται σε τέσσερις βασικές πτυχές: (1) Υιοθετεί μια ανοιχτή προσέγγιση και όχι αποκλειστικά προσανατολισμένη στο μακροχρόνιο, (2) δίνει μεγαλύτερη σημασία στο φυσικό περιβάλλον, (3) αντιμετωπίζει το περιβάλλον ως μία οντότητα με έμφυτη αξία, πέρα από την ωφελιμότητά του για την ανθρωπότητα, και (4) εστιάζει σε παγκόσμια περιβαλλοντικά θέματα, αντί να περιορίζεται σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες ή περιοχές (Rusyani, 2014).

Η έννοια της πράσινης διαφήμισης είναι σχετικά νέα, αλλά έχει αποκτήσει μεγάλη σημασία στις τελευταίες δεκαετίες λόγω της αυξανόμενης ευαισθητοποίησης των καταναλωτών για περιβαλλοντικά ζητήματα. Η πράσινη διαφήμιση είναι μια στρατηγική που χρησιμοποιούν οι εταιρείες για να προωθήσουν προϊόντα και υπηρεσίες που θεωρούνται φιλικά προς το περιβάλλον, τονίζοντας τα οικολογικά τους χαρακτηριστικά. Το γεγονός ότι οι καταναλωτές σήμερα ενδιαφέρονται περισσότερο για τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των αγορών τους έχει κάνει την πράσινη διαφήμιση να αποτελεί ουσιαστικό μέρος των επιχειρηματικών στρατηγικών πολλών εταιρειών.

Σύμφωνα με το Business Dictionary, το πράσινο μάρκετινγκ αναφέρεται σε προωθητικές δραστηριότητες που στοχεύουν να επηρεάσουν τη συμπεριφορά των καταναλωτών προς μια μάρκα, προσαρμόζοντας τις πρακτικές και τις πολιτικές της εταιρείας ώστε να αντανακλούν τη φροντίδα για το περιβάλλον και την κοινότητα. Μπορεί επίσης να αναγνωριστεί ως η προώθηση περιβαλλοντικά

ασφαλών ή ωφέλιμων αγαθών. Στον επιχειρηματικό κόσμο, υπάρχει μια σημαντική μεταστροφή προς την ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής και κοινωνικής σημασίας. Ο ηθικός κώδικας για τις επιχειρήσεις στον 21ο αιώνα είναι πλέον πράσινος. Αν και ο βασικός στόχος των εταιρειών συνεχίζει να είναι η επίτευξη κερδοφορίας, η διασφάλιση της βιωσιμότητας είναι αδύνατη χωρίς την ανάληψη ευθυνών απέναντι στο περιβάλλον, την κοινωνία, τους πελάτες, τους εργαζόμενους και τους μετόχους. Το πράσινο μάρκετινγκ μπορεί να προσφέρει οφέλη στην κοινωνία, όχι μόνο ενισχύοντας την επικοινωνία αλλά και προωθώντας την υιοθέτηση πρακτικών πράσινης επιχειρηματικής δραστηριότητας. Οι εταιρείες μπορούν να ενισχύσουν τη φήμη τους μέσω περιβαλλοντικών πρωτοβουλιών, αξιολογώντας τα προϊόντα τους με βάση αυστηρά κριτήρια για την απόκτηση αναγνωρισμένων οικολογικών πιστοποιήσεων.

Το διαφημιστικό υλικό μιας εταιρείας αποτελεί κεντρικό κομμάτι της στρατηγικής του πράσινου μάρκετινγκ. Οι βασικές πληροφορίες για την περιβαλλοντική πολιτική της επιχείρησης πρέπει να επικοινωνούνται αποτελεσματικά στους καταναλωτές μέσω διαφόρων καναλιών, όπως η άμεση προώθηση, η διαφήμιση, η προώθηση προϊόντων και οι δημόσιες σχέσεις. Στις μέρες μας, η διαφήμιση και οι δημόσιες σχέσεις έχουν αναδειχθεί ως βασικά εργαλεία για τη διάδοση των περιβαλλοντικών πρακτικών των εταιρειών. Το πράσινο μάρκετινγκ συχνά παίζει σημαντικό ρόλο στην εδραίωση δεσμών σε εθνικό επίπεδο, αποτελώντας γέφυρα ανάμεσα στις επιχειρήσεις και την κοινωνία. Παράλληλα, η πράσινη διαφήμιση χρησιμοποιείται για την προώθηση προϊόντων, δικαιολογώντας τόσο τα χαρακτηριστικά όσο και τις τιμές τους.

Η θεωρία του πράσινου μάρκετινγκ εστιάζει στη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που προκύπτουν από τη διαδικασία δημιουργίας και ανταλλαγής αξίας μεταξύ επιχειρήσεων και καταναλωτών. Στο πλαίσιο αυτό, το πράσινο μάρκετινγκ επιχειρεί να ενσωματώσει περιβαλλοντικά υπεύθυνες πρακτικές σε κάθε στάδιο της αλυσίδας αξίας, από την παραγωγή και τη συσκευασία έως τη διανομή και την κατανάλωση. Η στρατηγική αυτή προσφέρει στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα να ευθυγραμμιστούν με τις αυξανόμενες περιβαλλοντικές ανησυχίες των καταναλωτών, προβάλλοντας ταυτόχρονα την υπευθυνότητα και την ηθική τους στάση απέναντι στο περιβάλλον.

Επιπλέον, η υιοθέτηση πράσινων πρακτικών δεν περιορίζεται μόνο στη συμμόρφωση με κανονισμούς ή στην προβολή ενός θετικού περιβαλλοντικού προφίλ, αλλά συμβάλλει και στη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της ίδιας της επιχείρησης. Με την εφαρμογή περιβαλλοντικά υπεύθυνων πρακτικών, οι επιχειρήσεις μπορούν να βελτιώσουν την απόδοσή τους, να μειώσουν το κόστος μέσω της εξοικονόμησης πόρων και να ενισχύσουν τη φήμη τους στην αγορά.

Το πράσινο μάρκετινγκ, λοιπόν, λειτουργεί ως μέσο όχι μόνο για την ικανοποίηση των αναγκών των πελατών αλλά και για την ευθυγράμμιση των επιχειρηματικών πρακτικών με τις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας για

μεγαλύτερη περιβαλλοντική υπευθυνότητα. Μέσα από αυτήν την προσέγγιση, οι επιχειρήσεις παρουσιάζονται ως κοινωνικά και περιβαλλοντικά συνειδητοποιημένοι οργανισμοί, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη των καταναλωτών και δημιουργώντας ισχυρές μακροχρόνιες σχέσεις με την αγορά.

Η πράσινη προσέγγιση στις επιχειρήσεις έχει μετατραπεί σε κύρια στρατηγική για πολλές μεγάλες εταιρείες σε ανεπτυγμένες χώρες. Ορισμένες από αυτές εκμεταλλεύονται το πράσινο κίνημα για να διευρύνουν τις αγορές τους σε αναπτυσσόμενες χώρες μέσω συμμαχιών, αδειών ή franchising. Το πράσινο μάρκετινγκ απαιτεί σχεδιασμό προϊόντων που υποστηρίζουν την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, με ανακυκλωμένα υλικά και ελάχιστη κατανάλωση πόρων κατά την παραγωγή, πώληση και κατανάλωση. Η πράσινη προώθηση επιδιώκει να ενημερώσει και να αλλάξει την άποψη των αγοραστών σχετικά με τα φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα, ενώ η πράσινη διανομή στοχεύει στην αποτελεσματική και περιβαλλοντικά υπεύθυνη διανομή των προϊόντων στους καταναλωτές. Επιπλέον, η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής σκέψης σε όλες τις πτυχές του μάρκετινγκ μπορεί να οδηγήσει σε βιώσιμο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και βελτιωμένη περιβαλλοντική απόδοση για τις επιχειρήσεις.

Οι οργανισμοί στρέφονται στην πράσινη αγορά λόγω οικονομικών και άλλων πιέσεων από ποικίλους τομείς. Επιπλέον, επιβεβαιώνεται ότι η εξωτερική πίεση από καταναλωτές ή κανονισμούς είναι απαραίτητη για να υιοθετήσουν οι οργανισμοί πιο φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές. Υποστηρίζεται επίσης ότι μόνο λίγες εταιρείες γίνονται "πράσινες" για αλτρουιστικούς λόγους. Η στροφή των οργανισμών προς πιο φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές πηγάζει από διάφορους παράγοντες, τόσο εσωτερικούς όσο και εξωτερικούς. Αυτή η αλλαγή μπορεί να οφείλεται σε οικονομικές πιέσεις, στη φιλοσοφία και τις αξίες της ίδιας της επιχείρησης, αλλά και στις απαιτήσεις των καταναλωτών για πιο βιώσιμα προϊόντα. Επιπλέον, ο ανταγωνισμός και οι ανάγκες της αγοράς παίζουν σημαντικό ρόλο, καθώς οι επιχειρήσεις επιδιώκουν να διαφοροποιηθούν και να ικανοποιήσουν τις νέες προσδοκίες των πελατών τους. Άλλοι παράγοντες, όπως οι κανονιστικές απαιτήσεις και η γενικότερη κοινωνική πίεση για βιωσιμότητα, συμβάλλουν επίσης στην υιοθέτηση πράσινων στρατηγικών.

Το πράσινο μάρκετινγκ προσφέρει την ευκαιρία ανάπτυξης και πώλησης πράσινης τεχνολογίας σε άλλους οργανισμούς και κυβερνήσεις. Αυτό βελτιώνει τη σχέση μεταξύ οργανισμών, κράτους και περιβαλλοντικών ομάδων.

Οι λόγοι για τους οποίους οι οργανισμοί χρησιμοποιούν το πράσινο μάρκετινγκ περιλαμβάνουν:

- Ενίσχυση του μεριδίου αγοράς.

- Κυβερνητικές πιέσεις που έχουν οδηγήσει σε νόμους και κανονισμούς για την προστασία του περιβάλλοντος και των καταναλωτών, ελέγχοντας τα απόβλητα που παράγονται από τις εταιρείες.
- Αναγνώριση του πράσινου μάρκετινγκ ως ευκαιρία για επιτυχία των στόχων τους και μείωση του κόστους.
- Ηθική δέσμευση για μεγαλύτερη κοινωνική υπευθυνότητα.
- Μείωση του κόστους διάθεσης αποβλήτων και χρήσης υλικών.
- Πίεση από περιβαλλοντικές δραστηριότητες των ανταγωνιστών, αναγκάζοντας τις εταιρείες να αλλάξουν τις πρακτικές τους.

Παρά τις θετικές προβλέψεις, τα μέσα της δεκαετίας του 1990, υπήρξε μεγάλη κριτική για τις εταιρείες με πράσινο προσανατολισμό, λόγω απογοήτευσης των καταναλωτών από τις πρακτικές "πράσινου μάρκετινγκ". Αυτό οδήγησε σε αμφιβολίες για τους πράσινους ισχυρισμούς και πρακτικές. Ωστόσο, η χρονική μετάβαση από το τέλος της συγκεκριμένης δεκαετίας και κατ' επέκταση στην αλλαγή της χιλιετίας, υπήρξε αναζωπύρωση του πράσινου μάρκετινγκ με βελτιώσεις στην τεχνολογία και αυστηρότερους κανονισμούς, ανακτώντας την εμπιστοσύνη του καταναλωτή. Πλέον, το πράσινο μάρκετινγκ είναι απαραίτητο, καθώς οι οργανισμοί και οι καταναλωτές αναγνωρίζουν τη σημασία του για τη βιωσιμότητα.

4.3 Τα 4P του πράσινου marketing

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, οι κανόνες με βάση τους οποίους πρέπει να ποριστούν οι επιχειρήσεις για να επωφεληθούν από τις νέες ευκαιρίες που προσφέρει το πράσινο μάρκετινγκ είναι οι παρακάτω:

- Κατανόηση των χαρακτηριστικών του πελάτη: Για την επιτυχή προβολή και πώληση ενός πιο οικολογικού προϊόντος, η επιχείρηση οφείλει πρώτα να διασφαλίσει ότι οι καταναλωτές ενδιαφέρονται για τα ζητήματα που αφορούν το αγαθό προς πώληση.
- Διαφάνεια των προϊόντων: Οι καταναλωτές πρέπει να είναι πεισμένοι για τη νομιμότητα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του προϊόντος. Υπάρχει μεγάλη καχυποψία λόγω ψευδών ισχυρισμών στην εποχή του πράσινου μάρκετινγκ.
- Ενθάρρυνση των καταναλωτών: Η επιχείρηση οφείλει να διασφαλίσει ότι οι καταναλωτές, κατά την αλληλεπίδραση τους με άλλους χρήστες του προϊόντος, αισθάνονται ότι αυτό ξεχωρίζει και είναι αξιόπιστο. Αυτός είναι ένας από τους κύριους λόγους που οδηγούν τους καταναλωτές στην αγορά οικολογικών προϊόντων.
- Καθυσύχασση του αγοραστή: Κάθε καταναλωτής πρέπει να μην έχει την αμφιβολία σχετικά με το αν το προϊόν που αγόρασε, έχει τη δυνατότητα να εκπληρώσει την εργασία του αποτελεσματικά, χωρίς να παραβλέπει την περιβαλλοντική προστασία. Προϊόντα που δεν λειτουργούν σωστά ενδέχεται να καταλήξουν στα σκουπίδια, κάτι που δεν είναι φιλικό προς το περιβάλλον.
- Προσεκτική εξέταση της τιμής: Αν το προϊόν είναι ακριβότερο λόγω της ποιότητας των υλικών, πρέπει να διασφαλιστεί ότι οι καταναλωτές μπορούν να υποστηρίξουν το κόστος αγοράς του και να αισθάνονται ότι η επένδυση τους άξιζε πραγματικά. Σήμερα, οι καταναλωτές αδυνατούν να ευθυγραμμιστούν με τις τιμές ακόμα και των λιγότερο πράσινων προϊόντων, οπότε οι επιχειρήσεις πρέπει να στοχεύουν σωστά το κοινό τους και τις ιδιαιτερότητες του προϊόντος.

Αν οι επιχειρήσεις αποφασίσουν να υιοθετήσουν πράσινες στρατηγικές, είναι σημαντικό οι διευθυντές να καθορίσουν ποιο τμήμα της επιχείρησης θα εφαρμόσει πρακτικές βιωσιμότητας. Οι στρατηγικές μάρκετινγκ περιλαμβάνουν τη δημιουργία ενός πλαισίου που ενσωματώνει περιβαλλοντικές προσαρμογές στα παραδοσιακά στοιχεία του μίγματος μάρκετινγκ, προσαρμοσμένα σε συγκεκριμένες αγορές-στόχους.

Η μίξη των ειδών του μάρκετινγκ, βασισμένο στις κλασικές αρχές του μάρκετινγκ, περιλαμβάνει συνήθως τα τέσσερα Ps (προώθηση, προϊόν, τόπος, τιμή). Κάθε επιχείρηση προσαρμόζει το μίγμα αυτό σύμφωνα με τις ανάγκες της, το οποίο δεν περιορίζεται μόνο στα 4 Ps, αλλά μπορεί να περιλαμβάνει και άλλους

παράγοντες που επηρεάζουν τη στρατηγική της. Η έννοια του πράσινου μίγματος μάρκετινγκ εισήχθη από τον Bradley, και η ανάπτυξή του θεωρείται καίρια για την επιτυχία και τη μελλοντική απόδοση της επιχείρησης.

Ας δούμε λίγο πιο αναλυτικά κάθε ένα από αυτά:

1. Προώθηση

Ένα από τα πιο δύσκολα ζητήματα στο πράσινο μάρκετινγκ είναι το εξής: Ποια περιβαλλοντικά στοιχεία πρέπει να ανακοινώνονται και με ποιον τρόπο; Το ζητούμενο είναι να υπάρχει κάτι ουσιαστικό και αξιόλογο που να προβάλλεται και να προωθείται. Είναι σημαντικό να καθοριστεί με ιδιαίτερη προσοχή το διαφημιστικό μήνυμα. Υπάρχουν τρεις τύποι πράσινης διαφήμισης:

- Διαφημίσεις που προβάλλουν ένα αγαθό υπογραμμίζοντας έναν οικολογικό τρόπο ζωής.
- Διαφημίσεις που αναδεικνύουν τον δεσμό ενός προϊόντος ή υπηρεσίας με το βιοφυσικό περιβάλλον.
- Διαφημίσεις που παρουσιάζουν την εταιρική εικόνα της υπευθυνότητας της επιχείρησης προς το περιβάλλον.

2. Προϊόν

Οι επιχειρήσεις που θέλουν να αξιοποιήσουν πλήρως το οικολογικό μάρκετινγκ οφείλουν να:

- Να καθορίσουν με μεγάλη ακρίβεια τις ανησυχίες όπως και τις ανάγκες των πελατών, ως προς τα περιβαλλοντικά ζητήματα, αλλά και να προσαρμόσουν τα προϊόντα τους αναλόγως.
- Να στοχεύουν στην αύξηση της ποιότητας και αλλά της ποσότητας των οικολογικών προϊόντων ώστε να αποκτήσουν πλεονέκτημα στην αγορά. Τα οικολογικά προϊόντα είναι αναγκαίο να κατασκευάζονται με μία μέθοδο που να επιτρέπει την επαναχρησιμοποίηση τους, χωρίς να δρουν εις βάρος της κοινωνίας και του περιβάλλοντος.

3. Τόπος

Για την επιτυχία των πράσινων προϊόντων, οι υπεύθυνοι εμπορίου θα πρέπει:

- Την ευρύ ύπαρξή τους στην αγορά, ώστε να δελεάσουν καταναλωτές που να μην ανήκουν μόνο σε ένα μικρό κοινό που χαρακτηρίζεται από περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, αλλά και στο γενικότερο πλήθος. Πολλοί πελάτες δεν έχουν τη δυνατότητα να κάνουν μακρινές αποστάσεις για να αγοράσουν οικολογικά προϊόντα και ως αποτέλεσμα, θα επιλέξουν κάποια κοντινότερη εναλλακτική επιλογή.
- Να επιλέγουν στρατηγικά τη θέση του προϊόντος στην αγορά, ώστε να φαίνεται οπτικά πιο ελκυστικό και να ξεχωρίζει.
- Να χρησιμοποιούν δίκτυα διανομής και οχήματα με λιγότερο αρνητικό προς το περιβάλλον αντίκτυπο.

Οι επιχειρήσεις οφείλουν να διασφαλίσουν ότι οι προμηθευτές και οι διανομείς τους λειτουργούν με περιβαλλοντική ευθύνη, κάτι που μπορεί να επιτευχθεί μέσω της χρήσης οχημάτων φιλικών προς το περιβάλλον.

4. Τιμή

Ο καθορισμός της τιμής εντός του πλαισίου μιας πράσινης στρατηγικής θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τρεις βασικούς παράγοντες: τον άνθρωπο, τον πλανήτη αλλά και το κέρδος. Σκοπός είναι η φροντίδα της υγείας των εργαζομένων και της κοινότητας, ενώ ταυτόχρονα εξασφαλίζεται η αποτελεσματική παραγωγικότητα. Η τιμολόγηση θεωρείται η πιο κρίσιμη παράμετρος του μίγματος μάρκετινγκ.

4.4. Τα 5I του πράσινου marketing

Παρόμοια με το κλασικό μάρκετινγκ, το οποίο στηρίζεται στα τέσσερα P's (Product, Price, Place, Promotion), το green marketing βασίζεται στα πέντε I's. Σύμφωνα με τη θεωρία του Grant (2008), τα πέντε αυτά στοιχεία είναι:

1. Intuitive (Διαισθητικό)
2. Integrative (Περιεκτικό)
3. Innovative (Καινοτόμο)
4. Inviting (Προσελκυστικό)
5. Informed (Ενημερωτικό)

Για την καλύτερη κατανόηση της θεωρίας αυτής, θα εξετάσουμε αναλυτικά τα θεμελιώδη στοιχεία του πράσινου μάρκετινγκ.

Ξεκινώντας με το πρώτο στοιχείο, αυτό της διαίσθησης (Intuition), αναφερόμαστε στην ικανότητα του μάρκετινγκ να δημιουργεί και να προσφέρει εναλλακτικές λύσεις στην κατανάλωση, οι οποίες θα γίνονται αποδεκτές και χωρίς δισταγμούς από το καταναλωτικό κοινό. Σε αυτό το πλαίσιο, το πράσινο μάρκετινγκ πρέπει να παρουσιάζει τα προϊόντα που είναι οικολογικά ως κάτι συνηθισμένο και όχι ως μια διαφορετική επιλογή. Αυτή η προσέγγιση είναι κρίσιμη, διότι πολλοί αγοραστές συχνά δυσκολεύονται να συνδυάσουν την κάλυψη των αναγκών τους με ένα αγαθό το οποίο είναι οικολογικό.

Ως εκ τούτου, οι ειδικοί του μάρκετινγκ θα πρέπει να καλλιεργούν την αίσθηση του αυτονόητου στην κατανάλωση «πράσινων» προϊόντων. Παραδείγματα όπως τα βιολογικά προϊόντα, η ανακύκλωση και άλλα, αναδεικνύουν τη σημασία ορισμένων πρωτοβουλιών που εξελίσσονται σε καθημερινές συνήθειες. Τα τελευταία χρόνια μπορεί να γίνει συγκριτικός παραλληλισμός με τη δημοτικότητα του τρεξίματος στην ύπαιθρο ως μέσου άσκησης ή με την υγιεινή διατροφή για τη διατήρηση την καλής σωματικής υγείας. Σε αυτές τις περιπτώσεις, οι εναλλακτικές πρακτικές έχουν γίνει τρόποι ζωής, κάτι που θα πρέπει να επιδιωχθεί και στον τομέα της οικολογίας.

Το δεύτερο θεμελιώδες στοιχείο αναφέρεται στην αλληλεπίδραση και τη συνδυασμένη λειτουργία των τομέων του εμπορίου, της τεχνολογίας, της κοινωνικότητας και της οικολογίας. Αυτή η αλληλεπίδραση ενισχύεται από το ευρύτερο «πράσινο ρεύμα». Κεντρική ιδέα είναι η βιωσιμότητα, η οποία συνδυάζει την οικονομική ανάπτυξη με την κοινωνική και περιβαλλοντική ευημερία, προάγοντας έτσι τη συνολική ποιότητα ζωής. Η βιωσιμότητα παρέχει τη δυνατότητα σε κάθε οικονομική μονάδα, είτε αυτή είναι επιχείρηση είτε καταναλωτής, να λειτουργεί με ισορροπημένο τρόπο, εξασφαλίζοντας κέρδη και

οφέλη, ενώ παράλληλα προστατεύει το περιβάλλον από ρυπογόνες πρακτικές και διαδικασίες.

Όσον αφορά το τρίτο θεμελιώδες στοιχείο του green marketing, την καινοτομία, αυτή σχετίζεται με τη δημιουργία νέων προϊόντων και τρόπων ζωής.

Ένας νεοεισερχόμενος όρος στην επιχειρηματική ορολογία είναι το g-commerce, ο οποίος αναφέρεται στο "πράσινο εμπόριο", σε αντίθεση με το ηλεκτρονικό εμπόριο (e-commerce). Παρά την απλή του φύση, η έννοια αυτή υποδηλώνει την ενεργοποίηση πλήθους δραστηριοτήτων που έχουν προκύψει χάρη στην ύπαρξη του διαδικτύου. Το τεχνολογικό οικοσύστημα που έχει αναπτυχθεί γύρω από πλατφόρμες του διαδικτύου, ανοίγει νέους ορίζοντες για καινοτόμες οικολογικές πρακτικές. Αυτές περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, προγράμματα ανακύκλωσης, συμμετοχή σε διαδικτυακές συζητήσεις και forums που εστιάζουν στην περιβαλλοντική προστασία, καθώς και δίκτυα όπου μεταχειρισμένα προϊόντα ανανεώνονται και επαναχρησιμοποιούνται από άλλους χρήστες. Αυτές οι δραστηριότητες αποτελούν μια πραγματική κοινωνική καινοτομία, που στηρίζεται στο διαδίκτυο και προάγει ομαδικές πρωτοβουλίες και νέες ιδέες. Η επιτυχία του διαδικτύου οφείλεται στην κάλυψη ενός κενού στην ανθρώπινη επικοινωνία. Υπάρχουν πολλές ευκαιρίες για "πράσινη" επιχειρηματικότητα όπου η κοινωνική καινοτομία παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο.

Το τέταρτο I στο green marketing είναι το Inviting, που σημαίνει ότι το προϊόν πρέπει να είναι δελεαστικό προς τον καταναλωτή. Πριν από την εμφάνιση του "πράσινου κινήματος", τα οικολογικά προϊόντα εκλαμβάνονταν ως λιγότερο ελκυστικά όσον αφορά τα χαρακτηριστικά τους, την ποιότητα ή την τιμή τους. Σήμερα, η "πράσινη επιχειρηματικότητα" επιδιώκει να αναπτύξει προϊόντα που είναι σχεδιασμένα με έμφαση στην ελκυστικότητα και την απόδοση. Τα "πράσινα" προϊόντα είναι πλέον πιο αποτελεσματικά, με μεγαλύτερη διάρκεια ζωής, πιο υγιεινά και πιο προσιτά από ποτέ. Σημαντική προτεραιότητα είναι η δημιουργία ενός "πράσινου πολιτισμού" με νέες, ελκυστικές και προσβάσιμες μορφές επικοινωνίας. Οι καταναλωτές θα πρέπει να επιλέγουν τα "πράσινα" προϊόντα όχι από αίσθημα ηθικής υποχρέωσης, αλλά επειδή αυτά είναι καινοτόμα και υπερβαίνουν ποιοτικά τις εναλλακτικές λύσεις.

Το πέμπτο στοιχείο του green marketing είναι η πληροφόρηση (Information). Στο παραδοσιακό μάρκετινγκ, η ταυτότητα ενός εμπορικού σήματος είναι θεμελιώδης για τη φήμη και την αποδοχή των προϊόντων που προσφέρει η επιχείρηση. Για παράδειγμα, ένας καταναλωτής μπορεί να επιλέξει ένα κρασί ή ένα αυτοκίνητο βάσει της μάρκας του. Στο green marketing, ωστόσο, η έμφαση δεν δίνεται μόνο στο εμπορικό σήμα, αλλά στην εκπαίδευση, την πληροφόρηση και τη συμμετοχικότητα. Οι σύγχρονες τάσεις στον τομέα της υγείας, της δια βίου μάθησης και της τεχνολογίας, που ενισχύονται από την πρόσβαση στην πληροφορία, έχουν καταστήσει εταιρείες όπως η Google, Amazon, Skype και

άλλες, δημοφιλείς. Αντίθετα, εταιρείες με ισχυρά παραδοσιακά brand names, όπως η Coca Cola, αντιμετωπίζουν δυσκολίες καθώς δεν συμβαδίζουν με τις νέες οικολογικές και κοινωνικές τάσεις.

Είναι αξιοσημείωτο ότι το "πράσινο μάρκετινγκ" επισημαίνει την ουσία της οικολογίας, και όχι μόνο στην εικόνα (Image). Παρόλο που η εικόνα είναι σημαντική στο παραδοσιακό μάρκετινγκ, δεν συμπεριλαμβάνεται στα βασικά στοιχεία του green marketing. Η ουσία του green marketing είναι να κάνει τα φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα να φαίνονται φυσιολογικά και συνηθισμένα, και όχι απλώς να δημιουργεί την εντύπωση ότι τα συνηθισμένα προϊόντα είναι "πράσινα".

Συνοψίζοντας, η σωστή επίτευξη του green marketing βασίζεται σε τρία βασικά στοιχεία: την εμπορική επιτυχία, την οικολογική επιτυχία και την πολιτισμική επιτυχία. Η μεγαλύτερη παρεξήγηση σχετικά με το green marketing είναι η αντίληψη ότι σκοπός του είναι να κάνει τις εταιρείες να φαίνονται οικολογικές. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα σε χώρες όπου η οικολογική συνείδηση δεν είναι ανεπτυγμένη. Ωστόσο, η λειτουργία του green marketing είναι βαθύτερη, στοχεύοντας στη δημιουργία και προώθηση προϊόντων που είναι πραγματικά οικολογικά, προσεγγίζοντας το κοινό με τρόπο που κάνει την οικολογία προσιτή και φυσιολογική.

4.5 Τα πράσινα προϊόντα

Τα πράσινα προϊόντα είναι εκείνα που επιδεικνύουν ελάχιστο αρνητικό αντίκτυπο στο περιβάλλον κατά τη διαδικασία παραγωγής τους. Αυτά τα προϊόντα περιλαμβάνουν μη τοξικά συστατικά και παράγουν ελάχιστη ρύπανση και απόβλητα στα ύδατα, την ατμόσφαιρα και το έδαφος, μέσω διαδικασιών παραγωγής που σέβονται το περιβάλλον. Όροι όπως "οργανικό", "ανακυκλώσιμο" και "φιλικό προς το περιβάλλον" χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν τα πράσινα προϊόντα.

Σχεδιασμός Προϊόντος

Ο σχεδιασμός προϊόντων περιλαμβάνει τον καθορισμό των πρώτων υλών, των μεθόδων παραγωγής, της συσκευασίας, της διανομής και των τρόπων διάθεσης. Οι αποφάσεις που σχετίζονται με το σχεδιασμό επηρεάζουν σημαντικά την ποσότητα των αποβλήτων που παράγονται σε διάφορες φάσεις του κύκλου ζωής του προϊόντος.

Καταναλωτική Συμπεριφορά

Στις ανεπτυγμένες χώρες, οι καταναλωτές γίνονται όλο και πιο ευαισθητοποιημένοι σχετικά με τις ανάγκες τους για πράσινα προϊόντα, παρόλο που υπάρχουν απορίες σχετικά με τη διάθεση τους να πληρώσουν περισσότερο για αυτά. Στη σύγχρονη εποχή, κατά την οποία οι καταναλωτές καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τη μοίρα μιας εταιρείας, το πράσινο μάρκετινγκ παραθέτει μια προνοητική στρατηγική προς όφελος των επιχειρήσεων.

Ενσωμάτωση Περιβαλλοντικών Θεμάτων

Το πράσινο μάρκετινγκ ενσωματώνει περιβαλλοντικά θέματα σε όλες τις εκφάνσεις των δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα σε μια εταιρεία, δηλαδή από τη στρατηγική και τον σχεδιασμό μέχρι και την αναδιοργάνωση της γραμμής παραγωγής και της μεθόδου που προσεγγίζουν τους καταναλωτές. Για να ανέβουν επίπεδα ανταγωνισμού, οι επιχειρήσεις πρέπει να αναζητήσουν λύσεις μέσω των τακτικών μάρκετινγκ τους, του ανασχεδιασμού των προϊόντων και των υπηρεσιών, και της αντιμετώπισης των αναγκών των καταναλωτών.

Νέες Τεχνολογίες

Οι εταιρείες έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν μεταξύ διάφορων καινοτομιών για τη διαχείριση απορριμμάτων, λυμάτων και ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη ζωή του προϊόντος κατά τη διάρκεια και μετά την παραγωγή του, επιδεικνύοντας την περιβαλλοντική τους ανησυχία μέσω επανασχεδιασμού και επανεκτίμησης των σταδίων ζωής του προϊόντος.

Επαναξιολόγηση Ζωής Προϊόντος

Η επαναξιολόγηση του κύκλου ζωής ενός προϊόντος εστιάζει στην ανάλυση της περιβαλλοντικής επιρροής κατά την διάρκεια της ανάπτυξης και του

σχεδιασμού του, δηλαδή περιλαμβάνει την μελέτη της ενέργειας και των εισροών και εκροών των πρώτων υλών στην διαδικασία παραγωγής, την κατανάλωσης και της διανομής των προϊόντων.

Τα στάδια ζωής ενός προϊόντος, γνωστά και ως "κύκλος ζωής του προϊόντος" (Product Life Cycle - PLC), περιγράφουν τις φάσεις που περνά ένα προϊόν από τη δημιουργία του έως την απόσυρσή του. Αυτά τα στάδια είναι κρίσιμα για την κατανόηση της πορείας ενός προϊόντος στην αγορά και την υιοθέτηση κατάλληλων στρατηγικών μάρκετινγκ και διαχείρισης. Τα κύρια στάδια του κύκλου ζωής ενός προϊόντος είναι τα εξής:

1. Ανάπτυξη Προϊόντος

Έρευνα και Ανάπτυξη (R&D): Σε αυτό το στάδιο, το προϊόν είναι στη φάση της σύλληψης και ανάπτυξης. Η έρευνα αγοράς, οι δοκιμές προϊόντων, οι προδιαγραφές και η πρωτότυπη κατασκευή πραγματοποιούνται εδώ.

Σχεδιασμός και Μηχανική: Περιλαμβάνει τη σχεδίαση του προϊόντος, την επιλογή υλικών, την προετοιμασία των μεθόδων παραγωγής και τις δοκιμές για την αξιολόγηση της απόδοσης και της ασφάλειας.

Έλεγχος και Βελτιστοποίηση: Επικεντρώνεται στη βελτιστοποίηση της σχεδίασης, των διαδικασιών παραγωγής και της προετοιμασίας για την εμπορική παραγωγή.

2. Εισαγωγή στην Αγορά

Λανσάρισμα Προϊόντος: Το προϊόν εισέρχεται στην αγορά για πρώτη φορά. Οι προσπάθειες μάρκετινγκ είναι έντονες για να δημιουργήσουν επίγνωση και ενδιαφέρον στους καταναλωτές.

Διανομή: Εγκαθιδρύονται τα κανάλια διανομής και εξασφαλίζεται η διαθεσιμότητα του προϊόντος στα καταστήματα.

Ενημέρωση Καταναλωτών: Χρησιμοποιούνται διαφημιστικές καμπάνιες, δείγματα και προωθητικές ενέργειες για να ενημερωθούν οι καταναλωτές για το νέο προϊόν.

3. Ανάπτυξη

Αύξηση Πωλήσεων: Οι πωλήσεις αρχίζουν να αυξάνονται καθώς περισσότεροι καταναλωτές αναγνωρίζουν την αξία του προϊόντος και το αγοράζουν.

Διεύρυνση Αγοράς: Η επιχείρηση μπορεί να επεκτείνει την αγορά της σε νέες γεωγραφικές περιοχές ή νέες ομάδες καταναλωτών.

Βελτίωση Προϊόντος: Πιθανές βελτιώσεις και τροποποιήσεις στο προϊόν γίνονται για να διατηρηθεί η ανταγωνιστικότητά του.

4. Ωριμότητα

Μέγιστη Διείσδυση στην Αγορά: Το προϊόν έχει φτάσει στο ζενίθ της δημοτικότητάς του, και οι πωλήσεις σταθεροποιούνται.

Ανταγωνισμός: Ο ανταγωνισμός είναι συνήθως πιο έντονος σε αυτό το στάδιο, με πολλές εναλλακτικές λύσεις να υπάρχουν στην αγορά.

Διατήρηση Μεριδίου Αγοράς: Οι προσπάθειες επικεντρώνονται στη διατήρηση των πελατών και στην ενίσχυση της πιστότητάς τους μέσω μάρκετινγκ και προσφορών.

5. Πτώση

Μείωση Πωλήσεων: Οι πωλήσεις αρχίζουν να μειώνονται λόγω κορεσμού της αγοράς, νέων ανταγωνιστικών προϊόντων ή αλλαγών στις προτιμήσεις των καταναλωτών.

Αναθεώρηση Στρατηγικών: Η επιχείρηση μπορεί να χρειαστεί να αναθεωρήσει τις στρατηγικές της, όπως τη μείωση τιμών, τη βελτίωση του προϊόντος ή την αναδιάρθρωση των καναλιών διανομής.

Απόσυρση Προϊόντος: Τελικά, το προϊόν μπορεί να αποσυρθεί από την αγορά ή να αντικατασταθεί από ένα νέο προϊόν.

Κυκλική Προσέγγιση

Σε όλο τον κύκλο ζωής του προϊόντος, είναι σημαντικό να γίνεται συνεχής αξιολόγηση και επανεκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Αυτό περιλαμβάνει την ανάλυση της ενέργειας και των υλικών που χρησιμοποιούνται στη διαδικασία παραγωγής, χρήσης και διανομής των προϊόντων, καθώς και τη διαχείριση των αποβλήτων. Η ενσωμάτωση πράσινων πρακτικών σε κάθε στάδιο μπορεί να μειώσει το περιβαλλοντικό αποτύπωμα του προϊόντος και να βελτιώσει τη βιωσιμότητά του.

4.6 Ο πράσινος καταναλωτής

Η αύξηση των ζητημάτων που αφορούν το περιβάλλον έχει συνδράμει στο σχηματισμό οργανωμένων δράσεων για την περιβαλλοντική προστασία. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης αναπαράγουν αρκετά συχνά τις συνέπειες που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα λόγω της διατάραξης της περιβαλλοντικής ισορροπίας και έχει θεσπιστεί νομικό πλαίσιο που περιλαμβάνει κανόνες για την προστασία του, αλλά και τις αντίστοιχες ποινές, σε περίπτωση παράβασης. Οι καταναλωτές στον εκβιομηχανισμένο κόσμο δυσκολεύονται να συνδέσουν τις αγορές τους με το περιβάλλον λόγω του πλήθους των μηνυμάτων που δέχονται.

Το πλήθος των πράσινος προϊόντων σημειώνει σημαντική αύξηση με το πέρασμα του χρόνου. Οι κατασκευαστές, για να καλύψουν τις ανάγκες των καταναλωτών για οικολογικά προϊόντα, σχεδιάζουν νέα προϊόντα με φιλικές προς το περιβάλλον συσκευασίες, διαδικασίες παραγωγής και βιώσιμα υλικά. Οι οικολογικά συνειδητοποιημένοι καταναλωτές επιθυμούν να πάρουν στα χέρια τους τον κόσμο που απειλείται όλο και περισσότερο. Οι εταιρείες πρέπει να προσελκύσουν αυτήν την κατηγορία καταναλωτών με μηνύματα που παρέχουν ασφάλεια σχετικά με την προστασία της φυσικής ομορφιάς και την υγεία των παιδιών τους. Παρ' όλα αυτά, ο ρόλος του καταναλωτισμού ως εργαλείο διαμόρφωσης της παρούσας περιβαλλοντικής κατάστασης, είναι αρκετά περιορισμένος. Επειδή καμία εταιρεία δεν μπορεί να αντέξει να χάσει το μερίδιο αγοράς της, οι καταναλωτές έχουν μεγάλη δύναμη να προωθήσουν γρήγορες αλλαγές στις επιχειρήσεις μέσω ξεκάθαρων μηνυμάτων αγοράς.

Επιπλέον, έχει γίνει λεπτομερής μελέτη με επίκεντρο τη συμπεριφορά του Έλληνα πράσινου καταναλωτή. Οι Τηλικίδου και Δελισταύρου (2006) εξέτασαν κατά πόσο οι Έλληνες καταναλωτές έχουν φιλικά προς το περιβάλλον συμπεριφορά και ποια δημογραφικά χαρακτηριστικά επηρεάζουν αυτές τις συμπεριφορές. Οι σημαντικότερες περιβαλλοντικές συμπεριφορές των καταναλωτών από την έρευνα είναι:

- Να μην πετούν σκουπίδια στη γη.
- Να μην προκαλούν θόρυβο.
- Να δωρίζουν και να χρησιμοποιούν μεταχειρισμένα προϊόντα.

Από την έρευνα συμπεραίνεται ότι οι Έλληνες καταναλωτές δεν συνδέουν σε μεγάλο βαθμό τις περιβαλλοντικά φιλικές δραστηριότητες. Οι μεσήλικες γυναίκες, με χαμηλό οικογενειακό εισόδημα αλλά ικανοποιητικό μορφωτικό επίπεδο, είναι αυτές που συχνά ακολουθούν τέτοιες συμπεριφορές. Η ανθρωπογενής δραστηριότητα θεωρείται ο παράγοντας με τη μεγαλύτερη ευθύνη για την πλειοψηφία των περιβαλλοντικών ζητημάτων. Ακολουθεί το κράτος και η εκάστοτε κυβέρνηση, ενώ τρίτη η τοπική αυτοδιοίκηση.

Οι πράσινοι καταναλωτές, σύμφωνα με το Διεθνές Ινστιτούτο Βιώσιμης Ανάπτυξης, έχουν κάποια κοινά χαρακτηριστικά:

- Δέσμευση σε έναν «πράσινο» τρόπο ζωής.
- Αξιολόγηση των περιβαλλοντικών πρακτικών τους και των συνεπειών αυτών.
- Αναζήτηση επιχειρήσεων με «πράσινες» πρακτικές.
- Έμφαση στην «πράσινη» συμπεριφορά τους.
- Επιθυμία για εύκολη προσασία του περιβάλλοντος.
- Έλλειψη εμπιστοσύνης στο περιβαλλοντικό προφίλ των εταιρειών.
- Περιορισμένη γνώση για τα περιβαλλοντικά θέματα, αλλά επιθυμία για μάθηση.

4.7 Οι πράσινες στρατηγικές

Η έννοια του πράσινου μάρκετινγκ έχει εξελιχθεί σημαντικά από τη δεκαετία του 1980, όταν πρωτοκαθιερώθηκε. Οι εταιρείες σήμερα αναγνωρίζουν τη σημασία αυτού του τύπου μάρκετινγκ για την απόκτηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος στην αγορά. Οι στρατηγικές μάρκετινγκ προσαρμόζονται συνεχώς στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των καταναλωτών, καθώς η περιβαλλοντική ευαισθησία αυξάνεται. Το πράσινο μάρκετινγκ αναδεικνύεται ως μια στρατηγική που αλλάζει τον τρόπο με τον οποίο οι επιχειρήσεις προσεγγίζουν τους πελάτες τους.

Μια στρατηγική μείωσης κόστους θα επικεντρωνόταν στη βελτιστοποίηση της λειτουργικής αποδοτικότητας μέσω της μείωσης δαπανών, της καλύτερης διαχείρισης των πόρων και των καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και παράδοσης προϊόντων. Οι στρατηγικές διαφοροποίησης εστιάζουν στο να αναπτύξουν επαρκώς μια επωνυμία, τις προωθήσεις, την τοποθέτηση προϊόντων σε εξειδικευμένες αγορές, την ικανοποίηση των πελατών και την κάλυψη των αναγκών τους. Ως εκ τούτου, αυτές οι μορφές στρατηγικής είναι στενά συνδεδεμένες με τη στρατηγική μάρκετινγκ μιας επιχείρησης.

Ο όρος "πράσινο μάρκετινγκ" έχει αποκτήσει σημασία καθώς οι εταιρείες αναζητούν τρόπους να ανταποκριθούν στις περιβαλλοντικές ανησυχίες. Το πράσινο μάρκετινγκ στοχεύει στο να διασφαλίσει ότι οι δραστηριότητες μάρκετινγκ μιας επιχείρησης μειώνουν τους περιβαλλοντικούς κινδύνους. Αυτό αντικατοπτρίζει την αυξανόμενη αναγνώριση των εταιρειών για τη δημιουργία θετικών σχέσεων με πελάτες που ενδιαφέρονται για την προστασία του περιβάλλοντος.

Οι επιχειρήσεις κατανοούν την αξία του πράσινου μάρκετινγκ όχι μόνο για την ικανοποίηση των πελατών, αλλά και για την ανάπτυξή τους. Υπάρχει μια τάση να προβάλλονται ως "πράσινες" ώστε να ταυτίζονται με τις προτιμήσεις των καταναλωτών. Πράγματι, το πράσινο μάρκετινγκ αντιπροσωπεύει μια σημαντική αλλαγή στρατηγικής για πολλές επιχειρήσεις, μεταβάλλοντας την προσέγγισή τους προς τους πελάτες.

Οι εταιρείες υιοθετούν διάφορες πράσινες στρατηγικές μάρκετινγκ για να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Παρόλο που υπάρχουν προκλήσεις και περιορισμοί, η στρατηγική αυτή προσφέρει μοναδικά χαρακτηριστικά που προσαρμόζονται σε διάφορα περιβάλλοντα. Η αλλαγή είναι αναπόφευκτη σε κάθε τομέα, και το μάρκετινγκ δεν αποτελεί εξαίρεση. Η αυξανόμενη περιβαλλοντική ανησυχία έχει αναγκάσει τις επιχειρήσεις να προσαρμόσουν τις στρατηγικές τους.

Η πράσινη στρατηγική μάρκετινγκ στοχεύει στην ανάπτυξη προϊόντων που ικανοποιούν τις ανάγκες των καταναλωτών με ελάχιστες επιπτώσεις στο

περιβάλλον και στην προώθηση μιας εικόνας εταιρικής δέσμευσης προς την οικολογία. Αυτή η στρατηγική διαφέρει από την παραδοσιακή, καθώς είναι προληπτική, μακροπρόθεσμη και βασισμένη στην αξία. Δίνει έμφαση τόσο στα λειτουργικά όσο και στα συναισθηματικά οφέλη των προϊόντων, απαντώντας σε πνευματικές ανάγκες των καταναλωτών.

Η επιτυχημένη εφαρμογή της περιλαμβάνει τη συνεργασία όλων των παραγόντων της αλυσίδας παραγωγής και τη στρατηγική τοποθέτηση των προϊόντων, καθώς και τη διαχείριση της αγοράς, των τιμών και της εφοδιαστικής. Βασικός στόχος είναι η προσέγγιση περιβαλλοντικά ευαισθητοποιημένων καταναλωτών, με ταυτόχρονη βελτίωση του σχεδιασμού και της παραγωγής φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων, συχνά απαιτώντας νέες επενδύσεις.

Ως προς το κομμάτι της τιμολόγησης επηρεάζει άμεσα μια πράσινη στρατηγική μάρκετινγκ, καθώς αφορά το ποσό που καταθέτει ο εκάστοτε πελάτης. Συνηθίζεται οι πελάτες να πληρώνουν υψηλότερες τιμές για πράσινα προϊόντα λόγω του θετικού τους αντίκτυπου. Από την άλλη, η ανάπτυξη πράσινων προϊόντων μπορεί να συνεπάγεται υψηλά κόστη για έρευνα και ανάπτυξη, διαχείριση αποβλήτων, ανακύκλωση και άλλες εξωτερικές δαπάνες. Λόγω αυτών των παραγόντων, ορισμένα πράσινα προϊόντα μπορεί να έχουν υψηλότερες τιμές, ενώ άλλα μπορεί να είναι φθηνότερα λόγω μείωσης του κόστους συσκευασίας.

Μια ακόμα σημαντική έκφραση μιας πράσινης στρατηγικής μάρκετινγκ αφορά την αλυσίδα εφοδιασμού και τη διαδικασία μετατροπής των πρώτων υλών σε προϊόντα. Οι διαδικασίες παραγωγής πρέπει να είναι έχουν θετικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο. Ο σωστός χειρισμός του αποθέματος μπορεί να μειώσει τα απόβλητα και την εξόρυξη πόρων από το περιβάλλον. Ένας σημαντικός τομέας ανησυχίας είναι η διάθεση αποβλήτων, με τις επιχειρήσεις να αποφεύγουν την επικίνδυνη απελευθέρωση αποβλήτων και να συνειδητοποιούν τη σημασία της ανακύκλωσης ως αντιστάθμισμα στις περιβαλλοντικές ζημιές.

Επειδή πολλοί πελάτες δεν γνωρίζουν τη σημασία των πράσινων προϊόντων λόγω έλλειψης πληροφοριών, οι πράσινες στρατηγικές προώθησης πρέπει να το αναγνωρίσουν αυτό. Οι επιχειρήσεις μπορούν να εφαρμόσουν διάφορες πράσινες στρατηγικές προώθησης για να καλύψουν αυτό το κενό ενημέρωσης, ενημερώνοντας τους πελάτες για τα περιβαλλοντικά ζητήματα που ένα προϊόν αντιμετωπίζει, για να τους δείξουν το ενδιαφέρον τους για τα πράσινα προϊόντα.

Οι γενικές στρατηγικές δεν περιορίζονται μόνο στο μάρκετινγκ, αλλά μπορούν να χρησιμοποιηθούν και σε άλλους τομείς της οργάνωσης για να αντιμετωπίσουν το ζήτημα της βιωσιμότητας. Αυτές οι στρατηγικές περιλαμβάνουν την υιοθέτηση του οικολογικού μάρκετινγκ ως επιχειρηματική φιλοσοφία, την κυβερνητική παρέμβαση και την ανάλυση κύκλου ζωής. Οι στρατηγικές προϊόντων που βασίζονται στο πράσινο περιλαμβάνουν ανακύκλωση, μείωση των υλικών

συσκευασίας, επανακατανάλωση, αποϋλοποίηση των προϊόντων, χρήση βιώσιμων πρώτων υλών και κατασκευή ανθεκτικών προϊόντων.

Το πράσινο μάρκετινγκ και η πράσινη κατανάλωση αντικατοπτρίζουν την ευθύνη των επιχειρήσεων προς την κοινωνία για την ελαχιστοποίηση των αρνητικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Αυτή η πράσινη διάσταση προσφέρει νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες για την ανάπτυξη περιβαλλοντικών στρατηγικών και την προώθηση φιλικών προς το περιβάλλον προϊόντων. Οι αποτελεσματικές στρατηγικές μάρκετινγκ μπορούν να τοποθετήσουν αυτά τα προϊόντα στη ζυγαριά του ανταγωνισμού και να λάβουν το επιθυμητό πλεονέκτημα σε σύγκριση με τους ανταγωνιστές και τελικά διαφοροποιώντας τα από μη πράσινες εναλλακτικές λύσεις.

Οι πολιτικές των εταιρειών ορίζονται πλέον με βάση πράσινες στρατηγικές μάρκετινγκ για διάφορους λόγους: για να εστιάσουν στη βιωσιμότητα και να μεταμορφώσουν την οργανωτική κουλτούρα, να ανταποκριθούν στις κυβερνητικές πιέσεις, να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό και να εκμεταλλευτούν την εξοικονόμηση κόστους στην παραγωγή. Συνοψίζοντας, για να διευρυνθούν οι ορίζοντες των πράσινων προϊόντων, απαιτούνται συγκεκριμένες στρατηγικές που συμβάλλουν στην ενίσχυση της αγοράς αυτής. Οι στρατηγικές αυτές περιλαμβάνουν:

1. Διαφοροποίηση προϊόντων: Συνεχείς προσπάθειες για διαφοροποίηση μέσω πράσινων πρακτικών μάρκετινγκ. Η οικολογική απόδοση χρησιμοποιείται για να διαφοροποιήσει και να ανταγωνιστεί. Ένα προϊόν που χαρακτηρίζεται από απόδοση χαμηλών επιπέδων ως προς το περιβαλλοντικό αποτύπωμά του, μπορεί να γίνει στόχος για αντικατάσταση από τους ανταγωνιστές.

2. Θέση αξίας του καταναλωτή: Σχεδιασμός περιβαλλοντικών προϊόντων που προάγουν την επιθυμητή αξία τους στα μάτια των πελατών και στοχεύουν το σχετικό τμήμα της αγοράς.

3. Στρατηγική προϊόντων για το πράσινο μάρκετινγκ: Προσδιορισμός των περιβαλλοντικών αναγκών των πελατών και ανάπτυξη προϊόντων ανάλογα. Αυτό περιλαμβάνει πιο περιβαλλοντικά υπεύθυνα πακέτα που πληρούν ή υπερβαίνουν τις προσδοκίες ποιότητας των καταναλωτών, επιτρέποντας στους έμπορους να χρεώνουν υψηλότερη τιμή λόγω της οικολογικής βιωσιμότητας.

4. Στρατηγική διανομής του πράσινου μάρκετινγκ: Διαφοροποίηση της τοποθεσίας από τους ανταγωνιστές και προώθηση δραστηριοτήτων όπως η ανακύκλωση υλικών στο κατάστημα.

5. Ανάλυση κύκλου ζωής του πράσινου μάρκετινγκ: Η πράσινη στρατηγική μάρκετινγκ επικεντρώνεται στην υιοθέτηση επιχειρηματικών πρακτικών που προστατεύουν το περιβάλλον και προάγουν την κοινωνική ευθύνη. Περιλαμβάνει τον επανασχεδιασμό των διαδικασιών μάρκετινγκ και την ενσωμάτωση περιβαλλοντικά υπεύθυνων δραστηριοτήτων σε όλη την αλυσίδα αξίας, όπως την

παραγωγή, την εφοδιαστική και την επικοινωνία. Απαιτεί μακροπρόθεσμη οργανωτική δέσμευση και συντονισμό από την ηγεσία της εταιρείας. Η υιοθέτηση πράσινων στρατηγικών συμβάλλει στην αειφορία και έχει θετικές επιπτώσεις στην οικονομική απόδοση των επιχειρήσεων.

Ακολουθούν μερικά βασικά σημεία που περιγράφονται στα κείμενα σχετικά με τις πράσινες στρατηγικές μάρκετινγκ:

Πράσινες Στρατηγικές Μάρκετινγκ

1. Διαφοροποίηση Προϊόντων: Είναι κρίσιμο για τις εταιρείες να χρησιμοποιούν πράσινες πρακτικές μάρκετινγκ για να διαφοροποιήσουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες τους. Η υψηλή οικολογική απόδοση μπορεί να προσδώσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

2. Θέση Αξίας του Καταναλωτή: Σχεδιασμός περιβαλλοντικών προϊόντων που ανταποκρίνονται στις προσδοκίες των πελατών, επιτρέποντας στους έμπορους να χρεώνουν υψηλότερες τιμές λόγω της οικολογικής βιωσιμότητας.

3. Στρατηγική Προϊόντων: Προσδιορισμός των περιβαλλοντικών αναγκών των πελατών και ανάπτυξη προϊόντων που τις ικανοποιούν. Περιλαμβάνει την εφαρμογή περιβαλλοντικά υπεύθυνων πακέτων και την υπέρβαση των προσδοκιών ποιότητας.

4. Στρατηγική Διανομής: Διαφοροποίηση της τοποθεσίας από τους ανταγωνιστές και προώθηση δραστηριοτήτων όπως η ανακύκλωση υλικών στο κατάστημα.

5. Ανάλυση Κύκλου Ζωής: Χρήση ανάλυσης κύκλου ζωής για την εκτίμηση του κοινωνικού, περιβαλλοντικού και οικονομικού αντίκτυπου των προϊόντων από την παραγωγή μέχρι την κατανάλωση.

Ολοκληρωμένη Πράσινη Στρατηγική

Ολοκληρωμένη Προσέγγιση: Η πράσινη στρατηγική πρέπει να καθορίζει την εταιρική κατεύθυνση και να εφαρμόζεται σε όλες τις εταιρικές δραστηριότητες για να αποφευχθεί η σύγχυση στην αγορά και την εσωτερική στρατηγική.

Μακροπρόθεσμη Προοπτική: Απαιτεί σημαντικές επενδύσεις και αλλαγές σε άλλες δράσεις και δραστηριότητες, όπως η εύρεση νέων προμηθευτών και η αλλαγή διαδικασιών ποιοτικού ελέγχου.

Ολιστική Οργανωτική Αλλαγή: Η πράσινη στρατηγική μάρκετινγκ πρέπει να είναι μια συνολική αλλαγή, όχι απλά επιφανειακές περιβαλλοντικές δηλώσεις στις επικοινωνιακές δραστηριότητες.

Ρόλος του Μάρκετινγκ

Αντανακλώντας τις Προτιμήσεις των Καταναλωτών: Το marketing στοχεύει να συνδυάζει τις προτιμήσεις των καταναλωτών με τους οικονομικούς στόχους και την ποιότητα περιβαλλοντικών προϊόντων.

Πράσινο Μείγμα Μάρκετινγκ

Πράσινο Μείγμα Μάρκετινγκ: Χειρισμός των στοιχείων του μείγματος μάρκετινγκ για την αποτελεσματική εφαρμογή στρατηγικών και οικονομικών στόχων της εταιρείας, ενώ ταυτόχρονα μειώνεται ο αρνητικός αντίκτυπος στο περιβάλλον.

Στοιχεία του Μίγματος Μάρκετινγκ: Περιλαμβάνουν το πράσινο προϊόν, πράσινη τιμή, πράσινη προώθηση και πράσινη διανομή, τα οποία σχεδιάζονται και εκτελούνται με τρόπο που μειώνει τις επιβλαβείς επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Οι πράσινες στρατηγικές μάρκετινγκ πρέπει να είναι ολοκληρωμένες και να εφαρμόζονται σε όλα τα επίπεδα της εταιρείας, διασφαλίζοντας τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα και τη δημιουργία αξίας τόσο για τους καταναλωτές όσο και για την εταιρεία.

5. Πράσινο marketing σήμερα

5.1 Πράσινη επιχειρηματικότητα

Η περιβαλλοντική προστασία και η βιώσιμη ανάπτυξη στοχεύουν στη διασφάλιση των μελλοντικών αναγκών μέσω της αειφορίας. Η οικολογική επιχειρηματικότητα συνδυάζει το κέρδος με την περιβαλλοντική προστασία, βλέποντάς την ως ευκαιρία. Ιστορικά, η πράσινη επιχειρηματικότητα πέρασε από τέσσερις φάσεις: από την άμεση σύνδεση με τη φύση, στις περιστασιακές περιβαλλοντικές δράσεις, στις θεσμικές πρωτοβουλίες ελέγχου της ρύπανσης, και σήμερα, στην παγκόσμια συνεργασία για περιβαλλοντικά ζητήματα με την ανάπτυξη οικολογικών πολιτικών και πιστοποιήσεων.

Παραδείγματα πράσινης επιχειρηματικότητας περιλαμβάνουν την παραγωγή και διάθεση βιολογικών προϊόντων, τις δραστηριότητες στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, τον οικότουρισμό, την ανακύκλωση και τη διαχείριση αποβλήτων. Οι επιχειρήσεις μπορούν είτε να επικεντρωθούν αποκλειστικά σε πράσινες δραστηριότητες, λειτουργώντας ως πράσινες οντότητες, είτε να ενσωματώσουν πράσινες πρακτικές ως συμπληρωματικές στη βασική τους δραστηριότητα.

Ο ιδιωτικός τομέας συμβάλλει και αυτός σε σημαντικό βαθμό στην πράσινη επιχειρηματικότητα, αλλά εξίσου σημαντική είναι και η υποστήριξη της τοπικής αυτοδιοίκησης πρώτου και δευτέρου βαθμού, των παραγωγών, των συνεταιρισμών και των οργανώσεων καταναλωτών, που δημιουργούν ένα νέο πλαίσιο προσφοράς και ζήτησης για καινοτόμα προϊόντα. Επίσης, τα πανεπιστήμια, τα ερευνητικά κέντρα, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις και κυρίως το κράτος συμβάλλουν στη διαμόρφωση νέων προτάσεων και στην κατάρτιση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου για την πράσινη επιχειρηματικότητα.

Η πράσινη επιχειρηματικότητα χρειάζεται ολοκληρωμένη κρατική υποστήριξη λόγω του υψηλότερου κόστους παραγωγής και των δυσκολιών συνύπαρξης με τη μαζική παραγωγή. Απαιτούνται κατάλληλες επιδοτήσεις, περιβαλλοντικοί φόροι και κανόνες για την προστασία του περιβάλλοντος, καθώς και εργαλεία αναγνώρισης πράσινων προϊόντων. Παράλληλα, πρέπει να προωθηθεί ένας νέος καταναλωτικός τρόπος σκέψης.

Η πράσινη οικονομία αποτελεί το ευρύτερο πλαίσιο μέσα στο οποίο ανήκει και η πράσινη επιχειρηματικότητα και είναι ένα αναπτυξιακό μοντέλο που αναγνωρίζει τη σύνδεση μεταξύ της οικονομίας και των φυσικών οικοσυστημάτων, με στόχο να αποσυνδέσει την οικονομική ανάπτυξη από την περιβαλλοντική υποβάθμιση. Υπάρχουν πολλά χαρακτηριστικά που ενισχύουν την πράσινη οικονομία και προωθούν τη μετάβαση από την απλή περιβαλλοντική προστασία στην περιβαλλοντική ενίσχυση της οικονομίας.

Αυτά περιλαμβάνουν τη σταδιακή μετατροπή των περιβαλλοντικών αγαθών σε οικονομικά αξιοποιήσιμα αγαθά, την ταυτόχρονη αντιμετώπιση

οικονομικών και περιβαλλοντικών περιορισμών, την νομοθετική κατοχύρωση του περιβαλλοντικού κόστους ως οικονομικό κόστος, την αναγνώριση ότι οι φυσικοί πόροι είναι περιορισμένοι και την εξέλιξη των παραγωγικών διαδικασιών. Ο συνυπολογισμός της περιβαλλοντικής προσέγγισης ενός προϊόντος ως προστιθέμενη αξία και η νέα αξιολόγηση της χρησιμότητας και ικανοποίησης που προσφέρουν τα προϊόντα στους καταναλωτές, μαζί με τη μεταβολή της καταναλωτικής αντίληψης, οδήγησαν στη δημιουργία ενός μοντέλου πράσινης οικονομίας και στην ενίσχυση της πράσινης επιχειρηματικότητας.

5.2 Ενεργοποίηση περιβαλλοντικής γνώσης & στρατηγικών

Η οικολογική γνώση αφορά τις πληροφορίες και πρακτικές παραδοσιακών κοινοτήτων σχετικά με τη βιώσιμη χρήση τοπικών πόρων, μεταφερόμενες από γενιά σε γενιά μέσω παραδόσεων.

Περιλαμβάνει γνώσεις για τις αλληλεπιδράσεις ζωντανών οργανισμών με το περιβάλλον τους και τα χαρακτηριστικά του. Αυτή η γνώση, μαζί με την παραδοσιακή περιβαλλοντική γνώση, είναι σημαντική για τη σχέση ανθρώπων και ζώων.

Οι καταναλωτές πρέπει να αναπτύξουν στρατηγικές για να αντιμετωπίσουν τρία κύρια ζητήματα του πράσινου μάρκετινγκ.

Πιο συγκεκριμένα:

- Αναξιοπιστία: Σύνηθες φαινόμενο για μεγάλη μερίδα καταναλωτών είναι η έλλειψη εμπιστοσύνης προς κάποιες εταιρείες. Το φαινόμενο αυτό βασίζεται στις μη φιλικές πρακτικές που έχουν εφαρμόσει παλαιότερα οι εταιρείες αυτές, με απώτερο σκοπό την αύξηση των επιδόσεών τους. Επιπλέον, θεωρούν ότι αρκετές εταιρείες αρνούνται να ενσωματώσουν την περιβαλλοντική τους ευαισθητοποίηση, προωθώντας τα προϊόντα τους στην αγορά, δίχως κανένα ενδιαφέρον για το περιβάλλον.
- Κυνισμός των καταναλωτών: Η αποτυχία προϊόντων με περιβαλλοντικούς ισχυρισμούς μπορεί να οδηγήσει σε παραπλανητικούς ισχυρισμούς και απώλεια εμπιστοσύνης.
- Σύγχυση των καταναλωτών: Η έλλειψη αξιόπιστων πληροφοριών για τα προϊόντα θεωρείται ο μείζων κίνδυνος για το περιβάλλον.

Σε περίπτωση που αυτά τα προβλήματα δεν αντιμετωπιστούν, το πράσινο μάρκετινγκ είναι απίθανο να είναι αποτελεσματικό και επιτυχημένο μακροπρόθεσμα. Ένας πιθανός τρόπος αντιμετώπισης, σύμφωνα με τον Adler το 1966, είναι "η συμμαχία των πόρων ή προγραμμάτων μεταξύ δύο ή περισσότερων οργανισμών που αποσκοπούν στην αύξηση του δυναμικού του κάθε μάρκετινγκ". Αυτό συνεπάγεται στη συνεργασία των διαφορετικών εταιρειών για να συμβάλουν με τα προσόντα και τους πόρους τους και τελικά να δημιουργήσουν κέρδος και εμπειρία. Ένα πρότυπο εταιρείας οφείλει να λειτουργεί υπό την προϋπόθεση της δημιουργίας θετικού κοινωνικού και περιβαλλοντικού αντίκτυπου, αξιολογώντας τις επιδόσεις της μέσω μιας ανεξάρτητης πηγής.

Αυτού του είδους οι συμμαχίες είναι επιθυμητές γιατί παρέχουν τα θεμέλια μιας πιο αξιόπιστης, κοινωνικά και περιβαλλοντικά υπεύθυνης εικόνας της εταιρείας. Τέτοιες συμμαχίες μπορούν να προσφέρουν πέντε βασικά πλεονεκτήματα, όσον αφορά της πλευρά των εμπόρων:

- Αύξηση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών: Η σταδιακή αύξηση της αξιοπιστίας στα προϊόντα της επιχείρησης και των σχετικών ισχυρισμών.
- Πρόσβαση σε περιβαλλοντικές πληροφορίες: Ένα εκτεταμένο δίκτυο ενημέρωσης για περιβαλλοντικά θέματα.
- Προσβασιμότητα σε νέες και καινοτόμες αγορές: Κάθε ιδρυτικό μέλος των εκάστοτε συμμαχιών θα αποτελέσει μια δυνητική αγορά.
- Πιο θετική εικόνα μειώνοντας τις δημόσιες κριτικές: Η θετική και αξιόπιστη εικόνα που συνδέεται με ένα προϊόν, υπηρεσία ή συμμαχία.
- Ενημερωμένοι καταναλωτές: Καταναλωτές ενημερωμένοι για τα πιθανά μέτρα που πρέπει να ληφθούν, είτε μέσω ειδικών συναντήσεων με τους αρμόδιους φορείς είτε προσθέτοντας πληροφορίες στη συσκευασία των προϊόντων.

Ορισμένες εταιρείες σπεύδουν να υποστηρίξουν μια καλή αιτία ή να συμμετάσχουν σε συμμαχίες χωρίς να σκέφτονται καλά πώς το κάνουν. Όταν οι καταναλωτές και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης το αντιληφθούν, μπορεί να δημιουργηθεί αρνητική δημοσιότητα. Για να είναι επιτυχής μια συμμαχία, πρέπει να εξετάσουν όλα τα οφέλη και να διασφαλίσουν ότι όλοι οι συμμετέχοντες θα ωφεληθούν ισότιμα. Δεν αρκεί να σχηματίζουν συμμαχίες μόνο για να κερδίσουν δημοσιότητα. Πρέπει να υπάρχει πραγματική συνεργασία και να προσφερθούν οφέλη, όπως περισσότερη δημοσιότητα, χρηματοδότηση, εκπαίδευση και βελτίωση του περιβάλλοντος.

Οι περιβαλλοντικές ομάδες πρέπει να βλέπουν αυτές τις συμμαχίες ως ευκαιρίες για να πετύχουν τον στόχο τους, που είναι η προστασία του περιβάλλοντος. Ένας ειδικός, ο Michael Jay Polonsky, αναρωτήθηκε αν μια εταιρεία μπορεί να είναι και φιλική προς το περιβάλλον και κερδοφόρα, και πολλές εταιρείες άρχισαν να σκέφτονται τη δυνατότητα αυτή. Το "πρασίνισμα" των εταιρειών μπορεί να προέρχεται από εξωτερικές πιέσεις, όπως η ζήτηση των πελατών ή η συμπεριφορά των ανταγωνιστών, και εσωτερικές πιέσεις, όπως η εξοικονόμηση χρημάτων και η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών στόχων στη στρατηγική τους.

Σε χώρες με αναπτυσσόμενες οικονομίες, οι καταναλωτές είναι πρόθυμοι να πληρώσουν περισσότερα για προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον. Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις προσπαθούν να προωθήσουν τη βιωσιμότητα στην οικονομία και στο περιβάλλον, επηρεασμένες από την παγκοσμιοποίηση, αναζητώντας έναν κοινό παγκόσμιο χαρακτήρα και κατανοώντας την πολιτιστική τους ταυτότητα.

Πριν από την παγκοσμιοποίηση, οι άνθρωποι είχαν μια τοπική και αυτόνομη σχέση με τους τόπους τους και τις πολιτιστικές τους εμπειρίες. Αυτή η πολιτιστική ταυτότητα ήταν μια αναπόσπαστη υπαρξιακή κληρονομιά.

Ωστόσο, η παγκοσμιοποίηση διέλυσε αυτές τις σταθερές περιοχές, ομογενοποιώντας τις πολιτιστικές εμπειρίες και εξαλείφοντας τις ανθρωπιστικές διακρίσεις που συγκροτούσαν τις ταυτότητές μας. Ιδιαίτερα οι "ασθενέστεροι" πολιτισμοί του αναπτυσσόμενου κόσμου απειλούνται, με την πολιτιστική ταυτότητα να κινδυνεύει παντού λόγω της παγκοσμιοποίησης.

Οι μεταμορφωτικές αλλαγές πρέπει να προσδίδουν αξία όχι μόνο στους ανθρώπους και στην κοινωνία συνολικά, αλλά και στη φύση. Στην παρούσα χρονική περίοδο, οι έμποροι επικεντρώνονται στην όσο το δυνατό μεγαλύτερη ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών, δίχως να υπολογίζουν το αντίκτυπο των ενεργειών τους στο περιβάλλον. Το περιβάλλον είναι ένα περίπλοκο σύστημα που περιλαμβάνει τις αλληλεπιδράσεις των τεσσάρων στοιχείων του.

Ωστόσο, οι εταιρείες αδιαφορούν για την περιπλοκότητα του συστήματος αυτού και κατ' επέκταση αρνούνται να συμβαδίσουν με πολιτικές που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος.

Η βιωσιμότητα και τα περιβαλλοντικά ζητήματα απαιτούν μακροπρόθεσμο τρόπο σκέψης. Η ενσωμάτωση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης στις συνειδήσεις και τον τρόπο σκέψης των καταναλωτών και γενικότερα της κοινωνίας χρίζει επιτακτικής ανάγκης.

Για το λόγο αυτό λοιπόν, οι έμποροι πρέπει να συνδράμουν στην απόκτηση πιο αειφόρων συμπεριφορών που δύναται να συμβάλει μακροπρόθεσμα στη μείωση των περιβαλλοντικών ζητημάτων, των οποίων τις συνέπειες αντιμετωπίζουμε καθημερινά. Για την ορθή και αποτελεσματική εφαρμογή μιας βιώσιμης στρατηγικής marketing, πρέπει να ληφθούν υπόψιν οι παρακάτω παράμετροι:

- Οι καταναλωτές: τα κίνητρα που τους ωθούν σε αυξημένη οικολογική συνείδηση. Η λήψη των αποφάσεων του κάθε καταναλωτή πρέπει να στηρίζεται με βάση τις ανάγκες τους και το περιβάλλον πρέπει να διευκολύνει στην επίτευξή τους.
- Οι εταιρείες: Είναι αρμόδιες για τη δημιουργία περιβαλλοντικών αξιών για τους ενδιαφερόμενους.
- Οι κυβερνήσεις: πρέπει να κάνουν τις αποφάσεις τους πιο φιλικές προς το περιβάλλον και να ενθαρρύνουν λύσεις που θα τους εξοικονομήσουν χρήματα.

Ο ρόλος των περιβαλλοντικών φόρων πρέπει να στοχεύει στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης ώστε η κοινωνία να κατανοήσει πως η φύση δεν υπάρχει μόνο για χρήση ή κατάχρηση από τους καταναλωτές, αλλά είναι ένα μέρος του οικολογικού συστήματος στο οποίο ανήκουν και οι ίδιοι.

Η αειφορία στην οικολογία είναι η ικανότητα της διατήρησης της ποικιλίας και παραγωγικότητας των βιολογικών συστημάτων στο διηνεκές. Ένας πιο επίσημος ορισμός της βιωσιμότητας είναι *η αντοχή των συστημάτων και των διαδικασιών. Η πρώτη αρχή της αειφορίας είναι η αειφόρος ανάπτυξη, που περιλαμβάνει την οικολογία, την οικονομία, την πολιτική και τον πολιτισμό.*

Οι δράσεις προς έναν πιο βιώσιμο τρόπο ζωής μπορούν να λάβουν πολλές μορφές: από την αναδιοργάνωση των συνθηκών διαβίωσης (π.χ., οικολογικά χωριά, οίκο-κοινότητες, βιώσιμες πόλεις), την επανεκτίμηση των οικονομικών τομέων (πράσινη ανάπτυξη, αειφορική γεωργία), έως τις πρακτικές εργασίας (βιώσιμη αρχιτεκτονική) και τη χρήση της επιστήμης με σκοπό την ανάπτυξη καινοτόμων τεχνολογιών (πράσινες τεχνολογίες, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, βιώσιμη σχάση και ηλεκτρική ενέργεια από σύντηξη). Στόχος είναι ο σχεδιασμός συστημάτων με ευέλικτο και αναστρέψιμο τρόπο, για την μετάβαση του παραδοσιακού τρόπου ζωής της κοινωνίας και την αποφυγή εξάντλησης φυσικών πόρων.

Αν και ο όρος «αειφορία» χρησιμοποιείται όλο και πιο συχνά, η επίτευξη βιωσιμότητας για το περιβάλλον είναι προκλητική λόγω θεμάτων όπως η κλιματική αλλαγή, η υπερβολική κατανάλωση και η αύξηση του πληθυσμού. Η βιωσιμότητα αποσκοπεί στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των ανθρώπων, χωρίς να βλάπτει τη φύση. Αποτελεί επίσης μια διαδικασία που σχετίζεται με πολιτικές αποφάσεις, όπου όλοι συνεργάζονται για κοινούς στόχους.

Ο Καταστατικός Χάρτης της Γης είναι μια διεθνής συμφωνία που καθορίζει αξίες και αρχές για τη δημιουργία μιας δίκαιης και βιώσιμης κοινωνίας. Υπογραμμίζει τη σημασία του σεβασμού προς το περιβάλλον και τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Για να επιτύχουμε τη βιωσιμότητα, είναι απαραίτητο να παίρνουμε σωστές αποφάσεις και να αξιοποιούμε την τεχνολογία και την καινοτομία. Αυτό θα μας επιτρέψει να κρατήσουμε μια ισορροπία μεταξύ οικολογίας, οικονομικής ανάπτυξης, πολιτικής δικαιοσύνης και πολιτιστικής πλούσιας ζωής, εξασφαλίζοντας έτσι καλές συνθήκες για όλους.

Η έννοια της βιωσιμότητας επηρεάζει το πώς προσεγγίζουμε τη γεωργία, την αρχιτεκτονική και την οικονομία. Παρά την αυξανόμενη προτίμηση για οικολογικά προϊόντα, παραμένουν αμφιβολίες σχετικά με τις καινοτομίες που υιοθετούν οι εταιρείες για να είναι πιο φιλικές προς το περιβάλλον.

Η μετάβαση σε βιώσιμες μεθόδους μπορεί να ενισχύσει τον ανταγωνισμό και να προσφέρει πλεονεκτήματα και για τις επιχειρήσεις και για τους καταναλωτές. Ωστόσο, οι εταιρείες απαιτούν περισσότερα κίνητρα και θα πρέπει να αναθεωρήσουν τις στρατηγικές τους για να προχωρήσουν. Αυτές οι αλλαγές πρέπει να είναι αξιόπιστες για να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των πελατών.

Επιπλέον, η διάρκεια ζωής ενός προϊόντος είναι καθοριστική για την αξιολόγηση του περιβαλλοντικού του αντίκτυπου. Η συσκευασία των προϊόντων έχει επίσης σημαντικό ρόλο, καθώς επηρεάζει τη μεταφορά και την απόρριψη τους.

Τέλος, συνοψίζονται αρκετά πλεονεκτήματα από την ενσωμάτωση της αειφορίας στο περιβαλλοντικό θεσμικό πλαίσιο:

- Αύξηση της αποδοτικότητας στη χρήση των πόρων
- Απόδοση των επενδύσεων
- Αύξηση των πωλήσεων
- Ανάπτυξη νέων αγορών
- Διαφοροποίηση προϊόντος
- Ενισχυμένο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα

5.3. Περιβαλλοντικές προσεγγίσεις μιας επιχείρησης

Οι τρεις προσεγγίσεις που θα αναλυθούν σε αυτή τη μελέτη είναι η win-win, η win-lose και η στρατηγική προσέγγιση. Αυτές οι προσεγγίσεις εξετάζουν

πώς η προσπάθεια μείωσης της περιβαλλοντικής ρύπανσης από τις επιχειρήσεις επηρεάζει την παραγωγικότητα και τα κέρδη τους, είτε θετικά είτε αρνητικά. Αν και τα περιβαλλοντικά μέτρα μπορεί αρχικά να έχουν κόστος, τα μακροπρόθεσμα οφέλη για τις επιχειρήσεις μπορεί να είναι σημαντικά. Καμία προσέγγιση δεν προτείνεται ως η καλύτερη, αλλά κάθε μία εξετάζεται για τα θετικά και αρνητικά της.

Οι επιχειρήσεις συχνά πρέπει να συμμορφώνονται με τη νομοθεσία, κάτι που συνεπάγεται επιπλέον έξοδα και αναδιοργάνωση. Ωστόσο, ανεξάρτητα από την προοπτική που εξετάζεται, είναι απαραίτητο να δημιουργηθεί στρατηγική που θα οδηγήσει σε καταστάσεις win-win, δηλαδή σε καταστάσεις όπου επωφελούνται τόσο οι επιχειρήσεις όσο και το περιβάλλον.

Η προσέγγιση win-lose

Η προσέγγιση win-lose θεωρεί ότι η οικονομική ανάπτυξη και η περιβαλλοντική προστασία συγκρούονται, με τις περιβαλλοντικές νομοθεσίες να αυξάνουν το κόστος και να μειώνουν τα κέρδη των εταιρειών. Αυτή η άποψη υποστηρίζεται από παραδείγματα όπως η δήλωση του επενδυτή Walley και του Whitehead (1994), "Τα λόγια είναι φτηνά, οι προσπάθειες προστασίας του περιβάλλοντος όμως όχι" ("Talk is cheap; environmental efforts are not"), η οποία συνοψίζει την ουσία της προσέγγισης αυτής.

Αυτή η προσέγγιση αντιμετωπίζεται ως εταιρική κοινωνική ευθύνη ή συμμόρφωση με τους περιβαλλοντικούς νόμους, που λειτουργεί ως τροχοπέδη στην οικονομική και ανταγωνιστική ανάπτυξη της εταιρείας. Με άλλα λόγια, οι υποστηρικτές αυτής της άποψης θεωρούν ότι η "πράσινη επιχειρηματικότητα" είναι μια στρατηγική που μειώνει τα κέρδη και την ανταγωνιστικότητα των εταιρειών. Επιπλέον, βλέπουν την κατάσταση ως έναν αγώνα ανάμεσα στον προστάτη του περιβάλλοντος και τον κερδοσκόπο, όπου ο πρώτος ενδιαφέρεται μόνο για την προστασία του περιβάλλοντος και ο δεύτερος για τη μεγιστοποίηση των κερδών.

Η win-win προσέγγιση

Η προσέγγιση αυτή υποστηρίζει ότι η περιβαλλοντική προστασία και η οικονομική ανάπτυξη μπορούν να συνυπάρχουν με μεγάλη επιτυχία. Οι δύο αυτές επιχειρηματικές τακτικές έχουν κοινά σημεία και δεν αλληλοσυγκρούονται. Η win-win προσέγγιση αναγνωρίζει ότι οι αυστηροί περιβαλλοντικοί νόμοι μπορεί να είναι δαπανηροί για τις επιχειρήσεις, αλλά αυτό το κόστος μπορεί να μειωθεί ή ακόμη και να εκμηδενιστεί, μετατρέποντας το σε κέρδος. Αυτό επιτυγχάνεται μέσω της "πράσινης επιχειρηματικότητας" και της απόκτησης ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος από κάθε εταιρεία.

Η προσέγγιση αυτή βλέπει τη σχέση μεταξύ του προστάτη του περιβάλλοντος και του κερδοσκόπου όχι ως μάχη, αλλά ως αρμονική συνύπαρξη. Ο σχεδιασμός και η λειτουργία μιας επιχείρησης με βάση την "πράσινη

επιχειρηματικότητα" μπορεί να λειτουργήσει προς όφελός της, αναδεικνύοντας την καινοτομία και αφαιρώντας περιττά κόστη. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα εταιρειών που, λειτουργώντας χωρίς τις αρχές της πράσινης επιχειρηματικότητας, μόλις ενστερνίστηκαν αυτές τις αρχές, εξασφάλισαν περισσότερα κέρδη. Αυτό συνέβη όχι μόνο λόγω της βελτίωσης της ποιότητας των προϊόντων και της ενίσχυσης της εμπιστοσύνης του κοινού, αλλά και λόγω της μείωσης των κοστών.

Η στρατηγική προσέγγιση

Η στρατηγική προσέγγιση συγκεράζει τις προσεγγίσεις win-win και win-lose. Σύμφωνα με αυτή, η προσέγγιση των περιβαλλοντολόγων και των οικονομολόγων δεν είναι αποκλειστικά κυρίαρχη ως η καλύτερη προσέγγιση, αλλά επιλέγονται οι πιο αποτελεσματικές πτυχές τους σύμφωνα με την κάθε κατάσταση.

Μια επιχείρηση πρέπει να προσπαθεί να κερδίζει όσο το δυνατόν περισσότερα χρήματα, ενώ ταυτόχρονα να φροντίζει και το περιβάλλον. Η μονόπλευρη προσέγγιση είτε της μίας είτε της άλλης δεν εξασφαλίζει τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα για μία επιχείρηση. Αυτή η προσέγγιση θεωρείται η πιο ορθολογική, καθώς επιλέγει τα καταλληλότερα στοιχεία από κάθε προσέγγιση, ανάλογα με την περίπτωση, για να πετύχει βέλτιστα αποτελέσματα.

5.4 Ανταγωνιστικότητα και πράσινη επιχειρηματικότητα

Είναι σημαντικό να κατανοήσουμε πώς οι οικολογικές πρακτικές και οι επενδύσεις σε περιβαλλοντικές δράσεις μπορούν να επηρεάσουν τα κέρδη των επιχειρήσεων. Υπάρχουν πολλές και διαφορετικές απόψεις για το θέμα αυτό.

Ενώ οι εκπρόσωποι των περιβαλλοντικών οργανώσεων και οι ακαδημαϊκοί υποστηρίζουν ότι η πράσινη επιχειρηματικότητα μπορεί να φέρει κέρδη, πολλοί διευθυντές παραμένουν επιφυλακτικοί. Αυτή η διστακτικότητα προκύπτει κυρίως από την έλλειψη άμεσων αποτελεσμάτων, το υψηλό κόστος των περιβαλλοντικών δράσεων και την απουσία άμεσου οικονομικού οφέλους για τις επιχειρήσεις.

Η προσέγγιση win-win, που σημαίνει ότι το περιβάλλον κερδίζει μαζί με την επιχείρηση, δεν θεωρείται πάντα η καλύτερη επιλογή, καθώς οι φιλόδοξοι περιβαλλοντικοί στόχοι συχνά απαιτούν υψηλές επενδύσεις. Είναι αναγκαίο να γίνονται σταδιακές βελτιώσεις ώστε να επιτευχθεί η περιβαλλοντική αποδοτικότητα. Ο περιβαλλοντικός σχεδιασμός μιας επιχείρησης περιλαμβάνει τρεις κύριες φάσεις: την πρόληψη της ρύπανσης, τη διαχείριση των προϊόντων και την ανάπτυξη νέων διαδικασιών και τεχνολογιών. Ένας μακροπρόθεσμος σχεδιασμός που αποσκοπεί στη βιωσιμότητα μπορεί να βοηθήσει στην αξιοποίηση ευκαιριών και στην ανάληψη περισσότερων περιβαλλοντικών πρωτοβουλιών.

Επίσης, οι επιχειρήσεις έχουν την προοπτική να επωφεληθούν από το φυσικό περιβάλλον, γεγονός που μπορεί να βελτιώσει την παραγωγικότητά τους. Η αλλαγή στη στρατηγική περιλαμβάνει πρωτοβουλίες όπως η αύξηση της αποδοτικότητας των φυσικών πόρων μέσω τεχνολογικών βελτιώσεων και η μείωση των απορριμμάτων, κάτι που θα μειώσει τα κόστη διαχείρισης.

Ένα σημαντικό σημείο είναι η μετατροπή της εστίασης των επιχειρήσεων από την παραγωγή προϊόντων στην παροχή υπηρεσιών. Για παράδειγμα, μια εταιρεία που κατασκευάζει λαμπτήρες μπορεί να επαναστατήσει, προσφέροντας υπηρεσίες φωτισμού αντί απλής πώλησης προϊόντων. Επίσης, η επανεπένδυση κερδών στην προστασία του τοπικού περιβάλλοντος μπορεί να είναι επωφελής, καθώς το φυσικό περιβάλλον παρέχει όλες τις πρώτες ύλες που χρειάζονται οι επιχειρήσεις.

Οι πράσινες δράσεις προσφέρουν πολλά πλεονεκτήματα για την ανταγωνιστικότητα μιας επιχείρησης, καθώς μπορούν να διαφοροποιήσουν τα

προϊόντα και να μειώσουν κόστη, ρίσκα από περιβαλλοντική μόλυνση και πιθανά πρόστιμα, ενώ παράλληλα βελτιώνουν τη διαδικασία παραγωγής. Επιπλέον, επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να επαναστατήσουν την αγορά τους προσφέροντας νέες υπηρεσίες. Για παράδειγμα, μια εταιρεία γραφείου μπορεί να αναλάβει την αποκομιδή παλαιών μηχανημάτων, επαναχρησιμοποιώντας τα εξαρτήματα τους για τη δημιουργία νέων προϊόντων. Αυτό μειώνει τα απορρίμματα και προσφέρει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Οι αυστηροί περιβαλλοντικοί κανονισμοί που επιβάλλονται από το κράτος μπορεί να δημιουργούν μια «σύγκρουση» μεταξύ οικολογίας και επιχειρηματικότητας, αλλά ταυτόχρονα οδηγούν σε νέες καινοτόμες πρακτικές. Οι επιχειρήσεις αναγκάζονται να προσαρμοστούν, κάτι που μπορεί να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητά τους, καθώς απαιτεί πιο αποδοτική χρήση των φυσικών πόρων.

Η πράσινη επιχειρηματικότητα ανοίγει νέες ευκαιρίες για δραστηριότητες και αγορές, δημιουργώντας επενδυτικές δυνατότητες. Αν και η κρατική υποστήριξη είναι απαραίτητη, ο ιδιωτικός τομέας θα καθορίσει το μέλλον της πράσινης επιχειρηματικότητας και το πώς θα ενσωματωθεί στην οικονομία.

Οι επιχειρήσεις στρέφονται προς την πράσινη επιχειρηματικότητα για να γίνουν πιο ανταγωνιστικές και να επωφεληθούν οικονομικά. Μπορούν να μειώσουν τα έξοδά τους χρησιμοποιώντας εργαλεία που εξοικονομούν ενέργεια, όπως ηλιακούς συλλέκτες και ενεργειακά αποδοτικούς λαμπτήρες. Επίσης, η καλύτερη διαχείριση των απορριμμάτων και η ανάλυση του κύκλου ζωής των προϊόντων βοηθούν στη μείωση των πρώτων υλών και στη βελτίωση της εσωτερικής λειτουργίας. Έτσι, οι επιχειρήσεις γίνονται πιο αποδοτικές οικονομικά και μπορούν είτε να προσφέρουν καλύτερες τιμές είτε να επενδύσουν στη βελτίωση προϊόντων και υπηρεσιών.

Αν και το αρχικό κόστος επένδυσης μπορεί να είναι υψηλό, τα μακροπρόθεσμα οφέλη υπερτερούν και οι επιχειρήσεις βλέπουν την ευκαιρία να εκμεταλλευτούν τη νέα πράσινη αγορά. Η αυξανόμενη ζήτηση για οικολογικά προϊόντα δημιουργεί ένα νέο τμήμα της αγοράς που οι επιχειρήσεις προσπαθούν να αξιοποιήσουν, ενώ παράλληλα βελτιώνεται και η δημόσια εικόνα τους.

Αυτό προσφέρει σημαντικό εμπορικό πλεονέκτημα, ενισχύοντας την ελκυστικότητα για νέους επενδυτές που επιθυμούν να εξασφαλίσουν τα συμφέροντά τους μέσω οικολογικών επιχειρήσεων. Οι όροι ασφάλισης είναι επίσης ευνοϊκότεροι για αυτές τις επιχειρήσεις, καθώς οι ασφαλιστικές εταιρείες

παρέχουν κίνητρα. Επιπλέον, η χρηματοδότηση από τράπεζες γίνεται πιο εύκολη για τις πράσινες επιχειρήσεις.

Ένα ακόμα σημαντικό όφελος είναι η πρόσβαση σε κρατικές και ευρωπαϊκές χρηματοδοτήσεις για οικολογικές καινοτομίες. Παρέχονται οικονομικές ενισχύσεις για δράσεις όπως η εξοικονόμηση ενέργειας, η ανακύκλωση προϊόντων και η υιοθέτηση νέων τεχνολογιών, με σημαντικά φορολογικά κίνητρα. Όλα αυτά διευκολύνουν την προσαρμογή στις περιβαλλοντικές νομοθεσίες και μειώνουν τον κίνδυνο προστίμων.

Με βάση όλα τα παραπάνω, διαμορφώνεται μια νέα οικονομική αντίληψη που συνδυάζει την προστασία του περιβάλλοντος με την αποτελεσματικότητα των φυσικών πόρων και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων μέσω καινοτομίας. Οι σύγχρονες πιέσεις αναγκάζουν τις επιχειρήσεις να εστιάζουν στις κύριες λειτουργίες τους και τα άμεσα αποτελέσματα. Ωστόσο, οι δράσεις πράσινης επιχειρηματικότητας προσφέρουν σημαντικά πλεονεκτήματα. Το πρόβλημα είναι ότι τα οφέλη αυτά συχνά απαιτούν χρόνο για να εμφανιστούν, οδηγώντας σε διστακτικότητα στην ανάληψη αντίστοιχων πρωτοβουλιών.

5.5 Παραδείγματα εταιριών πράσινου marketing

Στην εποχή μας, η περιβαλλοντική ευαισθησία έχει γίνει αναπόσπαστο κομμάτι της επιχειρηματικής στρατηγικής. Το πράσινο marketing, δηλαδή η προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών με έμφαση στην περιβαλλοντική τους διάσταση, έχει κερδίσει έδαφος και αναγνωρίζεται ως κρίσιμος παράγοντας για τη βιωσιμότητα και την ανταγωνιστικότητα. Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι να εξετάσει το βαθμό διείσδυσης του πράσινου marketing στις σύγχρονες επιχειρήσεις, τις μορφές που παίρνει, να παρουσιάσει συγκεκριμένα παραδείγματα και να αναδείξει τα οφέλη που προκύπτουν από την υιοθέτησή του.

Οι επιχειρήσεις υιοθετούν διάφορες μορφές πράσινου marketing για να προωθήσουν την περιβαλλοντική τους ευαισθησία όπως για παράδειγμα:

- Δημιουργία και προώθηση προϊόντων που είναι φιλικά προς το περιβάλλον, χρησιμοποιώντας βιώσιμες πρώτες ύλες και διαδικασίες παραγωγής.
- Χρήση ανακυκλώσιμων ή βιοδιασπώμενων υλικών για τη συσκευασία των προϊόντων.
- Προώθηση προϊόντων που καταναλώνουν λιγότερη ενέργεια κατά τη χρήση τους.
- Ενημέρωση του κοινού για περιβαλλοντικά ζητήματα και τη σημασία της βιώσιμης κατανάλωσης.
- Υιοθέτηση πρακτικών που μειώνουν το περιβαλλοντικό αποτύπωμα σε όλη την εφοδιαστική αλυσίδα.

Παρακάτω θα δούμε κάποιες επιχειρήσεις οι οποίες με την πάροδο του χρόνου έχουν υιοθετήσει το πράσινο marketing τόσο στα προϊόντα τους όσο και στην συνολική παρουσία τους στην αγορά.

Unilever

Η Unilever έχει ενσωματώσει το πράσινο marketing σε πολλαπλές πτυχές της επιχειρηματικής της δραστηριότητας. Η εταιρεία έχει δεσμευτεί στη μείωση του περιβαλλοντικού της αποτυπώματος, επενδύοντας σε βιώσιμες πηγές πρώτων υλών και μειώνοντας την κατανάλωση ενέργειας και νερού. Μέσω του προγράμματος "Unilever Sustainable Living Plan", η εταιρεία έχει καταφέρει να μειώσει τις εκπομπές CO₂ και να βελτιώσει την ενεργειακή απόδοση σε όλες τις λειτουργίες της. Επιπλέον, πολλά από τα προϊόντα της φέρουν πιστοποιήσεις βιωσιμότητας, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη των καταναλωτών.

IKEA

Η IKEA αποτελεί ένα εξαιρετικό παράδειγμα πράσινου marketing. Η εταιρεία έχει υιοθετήσει πρακτικές βιώσιμης παραγωγής και προμηθεύεται ξύλο και βαμβάκι από πιστοποιημένες βιώσιμες πηγές. Επίσης, προωθεί προϊόντα εξοικονόμησης ενέργειας, όπως λαμπτήρες LED, και έχει δεσμευτεί να

χρησιμοποιεί 100% ανανεώσιμη ενέργεια στις λειτουργίες της μέχρι το 2030. Η χρήση ανακυκλώσιμων υλικών στις συσκευασίες της και η προώθηση της κυκλικής οικονομίας είναι βασικά στοιχεία της στρατηγικής της.

Tesla

Η Tesla έχει καταφέρει να συνδυάσει την καινοτομία με την περιβαλλοντική ευαισθησία, καθιστώντας το πράσινο marketing βασικό μέρος της στρατηγικής της. Η προώθηση ηλεκτρικών αυτοκινήτων, που μειώνουν τις εκπομπές CO₂ και εξαρτώνται από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αποτελεί την καρδιά του επιχειρηματικού μοντέλου της Tesla. Επιπλέον, η εταιρεία επενδύει σε τεχνολογίες ανανεώσιμης ενέργειας, όπως οι ηλιακές στέγες και οι σταθμοί φόρτισης, ενισχύοντας περαιτέρω τη δέσμευσή της για έναν πιο βιώσιμο πλανήτη.

Patagonia

Η Patagonia είναι γνωστή για τη δέσμευσή της στην περιβαλλοντική προστασία και τη βιωσιμότητα. Η εταιρεία χρησιμοποιεί ανακυκλώσιμα υλικά και προωθεί την επαναχρησιμοποίηση και επισκευή των προϊόντων της μέσω του προγράμματος "Worn Wear". Επιπλέον, δωρίζει το 1% των εσόδων της σε περιβαλλοντικές οργανώσεις και συμμετέχει ενεργά σε εκστρατείες για την προστασία του περιβάλλοντος. Η στρατηγική της επικοινωνίας δίνει έμφαση στη διαφάνεια και την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη και την αφοσίωση των καταναλωτών.

Starbucks

Η Starbucks έχει επενδύσει σε πρωτοβουλίες πράσινου marketing, εστιάζοντας στη βιωσιμότητα της εφοδιαστικής της αλυσίδας και στη μείωση του περιβαλλοντικού της αποτυπώματος. Η εταιρεία προμηθεύεται καφέ από πιστοποιημένες βιώσιμες φάρμες και έχει θέσει στόχους για τη μείωση των αποβλήτων και των εκπομπών CO₂. Επιπλέον, ενθαρρύνει τη χρήση επαναχρησιμοποιούμενων ποτηριών και έχει δεσμευτεί για τη χρήση ανακυκλώσιμων και βιοδιασπώμενων υλικών στις συσκευασίες της.

Ecoalf

Η ισπανική εταιρεία Ecoalf δημιουργεί ρούχα και αξεσουάρ από ανακυκλωμένα υλικά, όπως πλαστικά μπουκάλια και παλιά δίχτυα ψαρέματος. Η δέσμευση της Ecoalf για βιωσιμότητα και η χρήση πράσινου marketing την έχουν καταστήσει πρότυπο στη βιομηχανία της μόδας.

The Body Shop

Η The Body Shop προωθεί καλλυντικά και προϊόντα περιποίησης που βασίζονται σε φυσικά και βιολογικά συστατικά. Η εταιρεία έχει δεσμευτεί στη βιώσιμη παραγωγή και την ηθική προμήθεια πρώτων υλών, ενώ υποστηρίζει κοινωνικές και περιβαλλοντικές εκστρατείες.

Coca-Cola HBC Ελλάς

Η Coca-Cola HBC Ελλάς, θυγατρική της πολυεθνικής Coca-Cola HBC, έχει υιοθετήσει πρακτικές πράσινου marketing σε διάφορες πτυχές της λειτουργίας της. Η εταιρεία έχει μειώσει τη χρήση πλαστικού στις συσκευασίες της, αυξάνοντας την ανακυκλωσιμότητα των υλικών και προωθώντας τη χρήση ανακυκλωμένων PET. Επίσης, η Coca-Cola HBC Ελλάς έχει εφαρμόσει προγράμματα εξοικονόμησης ενέργειας και νερού στις εγκαταστάσεις της, μειώνοντας το περιβαλλοντικό της αποτύπωμα.

AB Βασιλόπουλος

Η αλυσίδα σούπερ μάρκετ AB Βασιλόπουλος έχει ενσωματώσει το πράσινο marketing μέσω της προώθησης προϊόντων με οικολογικές πιστοποιήσεις και της χρήσης ανακυκλώσιμων υλικών στις συσκευασίες. Η εταιρεία έχει εφαρμόσει επίσης προγράμματα ανακύκλωσης στις καταστήματα της και προωθεί τη χρήση επαναχρησιμοποιούμενων τσαντών, μειώνοντας την κατανάλωση πλαστικού. Επιπλέον, η AB Βασιλόπουλος συμμετέχει σε περιβαλλοντικές εκστρατείες και προγράμματα κοινωνικής ευθύνης που ενισχύουν την περιβαλλοντική συνείδηση των καταναλωτών.

Αrivita

Η ελληνική εταιρεία καλλυντικών Arivita έχει υιοθετήσει το πράσινο marketing μέσω της χρήσης φυσικών και βιολογικών συστατικών στα προϊόντα της. Η Arivita προωθεί την οικολογική συσκευασία και τη βιώσιμη παραγωγή, ενώ συμμετέχει ενεργά σε περιβαλλοντικές εκστρατείες και προγράμματα προστασίας της βιοποικιλότητας. Η εταιρεία δίνει έμφαση στη διαφάνεια και την οικολογική συνείδηση, προσελκύνοντας καταναλωτές που αναζητούν φυσικά και φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα.

Korres

Η Korres, μια άλλη ελληνική εταιρεία καλλυντικών, έχει ενσωματώσει το πράσινο marketing στη στρατηγική της, χρησιμοποιώντας φυσικά και οργανικά συστατικά στα προϊόντα της. Η εταιρεία προωθεί την ανακύκλωση και την επαναχρησιμοποίηση υλικών στις συσκευασίες της και έχει αναπτύξει προγράμματα βιώσιμης παραγωγής. Η Korres υποστηρίζει επίσης πρωτοβουλίες για την προστασία της φύσης και τη βιοποικιλότητα, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη των καταναλωτών που ενδιαφέρονται για τη βιωσιμότητα.

Το πράσινο marketing έχει καταστεί ουσιαστικό στοιχείο της σύγχρονης επιχειρηματικότητας. Οι εταιρείες που το υιοθετούν, όχι μόνο ενισχύουν την περιβαλλοντική τους επίδοση, αλλά και βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητά τους, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη και την αφοσίωση των καταναλωτών. Με τη στρατηγική υιοθέτηση πράσινων πρακτικών, οι επιχειρήσεις μπορούν να επιτύχουν σημαντικά οικονομικά οφέλη, προωθώντας παράλληλα έναν πιο βιώσιμο και υγιή πλανήτη.

5.6 Απειλές που προκύπτουν

Αρχικά, πρέπει να υπογραμμιστεί το ρίσκο που εμπεριέχεται στην ανάπτυξη οικολογικών προϊόντων λόγω των αυξημένων ελέγχων που διεξάγονται από το κοινό και τα ενδιαφέροντα μέρη. Αναμφίβολα, η αύξηση στην ευαισθητοποίηση περισσότερων πελατών δεν αποτελεί δύσκολη αποστολή, όπως αποδεικνύονται από τις αγορές και τα ποσά που ξοδεύουν, είναι διαφορετικά ζητήματα. Οι υπεύθυνοι της εταιρείας πρέπει να καταλάβουν ότι η απόδοση της επιχείρησης, όπως οι πωλήσεις, η λειτουργία και η περιβαλλοντική τους εικόνα, μπορεί να επηρεαστεί από την καλή διαχείριση του περιβάλλοντος και την εφαρμογή νέων ιδεών και πρακτικών.

Η στάση του αγοραστή αποτελείται από τις πεποιθήσεις, τα συναισθήματα, τις συμπεριφορές και τις προθέσεις τους. Αυτά τα στοιχεία είναι αλληλένδετα και μαζί επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο ο καταναλωτής αντιδρά σε ένα αντικείμενο. Οι καταναλωτές μπορεί να έχουν τόσο αισιόδοξες και απαισιόδοξες πεποιθήσεις για ένα προϊόν. Κάποιες από αυτές τις πεποιθήσεις μπορεί να είναι ουδέτερες ή να διαφέρουν ανάλογα με το άτομο ή την κατάσταση. Επιπλέον, οι πεποιθήσεις των καταναλωτών δεν χρειάζεται να είναι πάντα ακριβείς και μερικές φορές μπορεί να είναι αντιφατικές.

Οι καταναλωτές επίσης νιώθουν συγκεκριμένα συναισθήματα για τα εμπορικά σήματα ή άλλα αντικείμενα, και αυτά τα συναισθήματα μπορεί να μη σχετίζονται με τις αντιλήψεις τους. Ένα σενάριο είναι ότι κάποιος μπορεί να πιστεύει ότι η υλοτομία είναι ηθικά λάθος, αλλά να έχει θετικά συναισθήματα για τα χριστουγεννιάτικα δέντρα λόγω των παιδικών αναμνήσεων.

Η συμπεριφορά των καταναλωτών συνδέεται άμεσα με το αντικείμενο που σκοπεύουν να αγοράσουν και μπορεί να επηρεάζεται από εξωτερικές συνθήκες. Οι καταναλωτές αρέσκονται στο να πιστεύουν ότι η συμπεριφορά τους είναι λογικά δομημένη και τείνουν να παραμένουν πιστοί σε ένα προϊόν εκτός εάν υπάρχει κάποιος που τους αναγκάζει να αλλάξουν γνώμη.

Οι εταιρείες μπορούν να προσελκύσουν καταναλωτές με προσωρινές εκπτώσεις ή κουπόνια, αν και αυτό μπορεί να οδηγήσει τους καταναλωτές να δικαιολογήσουν την αγορά με βάση τη χαμηλή τιμή και αργότερα να εστιάσουν σε άλλα προϊόντα που βρίσκονται σε προσφορά. Εναλλακτικά, μπορούν να τοποθετήσουν το προϊόν σε καλύτερη θέση στα ράφια, ώστε να είναι πιο εύκολα προσβάσιμο. Αυτό μπορεί να αυξήσει τις πωλήσεις, καθώς οι καταναλωτές δεν θα χρησιμοποιούν τη διαθεσιμότητα ως δικαιολογία για την αγορά τους.

Η χρήση συναισθημάτων στη διαφήμιση μπορεί να γίνει αντιληπτή με διαφορετικό τρόπο από το κοινό. Υπάρχει η περίπτωση, ο καταναλωτής να αισθανθεί νιώσει μεγαλύτερη προτίμηση για ένα προϊόν, ωστόσο μπορεί να έχει και αντίθετα αποτελέσματα, κατά την περίπτωση που οι καταναλωτές πιστεύουν ότι εκμεταλλεύονται τα συναισθήματά τους. Ο φόβος μπορεί να είναι αποτελεσματικός μόνο αν χρησιμοποιηθεί σε μέτρο που να κινητοποιεί δράση

χωρίς να τρομάζει τους καταναλωτές. Το χιούμορ μπορεί να τραβήξει την προσοχή αλλά δεν αυξάνει πάντα την πειθώ. Ωστόσο, μπορεί να δημιουργήσει μια πιο θετική στάση απέναντι στη διαφήμιση και να οδηγήσει σε αυξημένες πωλήσεις. Η συγκριτική διαφήμιση, αν και διώκεται ποινικά σε πολλές χώρες, αποτελεί ρίσκο για τις εταιρείες που προβάλλουν τα προϊόντα τους, διότι δε γνωρίζουν από ποια οπτική γωνία θα το εκλάβει ο κάθε ακροατής.

Βασικό θεωρείται το ερώτημα σχετικά με την πιθανή στάση των καταναλωτών απέναντι σε προμηθευτές που ακολουθούν βιώσιμες πρακτικές. Με ορόσημο το έτος 1989, ο Ευρωπαίος καταναλωτής εμπλέκεται άμεσα με την πράσινη πολιτική και το Κόμμα των Πρασίνων. Οι πράσινες αγορές αναφέρονται στην *προμήθεια προϊόντων και υπηρεσιών που έχουν μειωμένη επίδραση στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον, σε σύγκριση με τα ανταγωνιστικά προϊόντα ή υπηρεσίες που εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό*. Αυτή η σύγκριση μπορεί να εξετάσει την απόκτηση υλικών, την παραγωγή, την κατασκευή, τη συσκευασία, τη διανομή, την επαναχρησιμοποίηση, τη λειτουργία, τη συντήρηση και την τελική διάθεση του προϊόντος ή της υπηρεσίας στο κοινό.

Για να θεωρηθούν οι αγορές «πράσινες», πρέπει να περιλαμβάνουν αγορές που γίνονται με σεβασμό στο περιβάλλον και προϊόντα ή υπηρεσίες που είναι φιλικά προς αυτό. Η βιωσιμότητα των προμηθειών έχει υψηλή αξία για το κοινωνικό σύνολο, επειδή ταυτόχρονα μειώνει το κόστος και επιλύει περιβαλλοντικά ζητήματα, στηρίζει τις αγορές ανακυκλώσιμων υλικών και εξοικονομεί ενέργεια προωθώντας προϊόντα που εξοικονομούν ενέργεια.

Η ανακύκλωση δεν περιορίζεται απλώς στην τοποθέτηση ορισμένων υλικών σε έναν ειδικό κάδο, αλλά ολοκληρώνεται μόνο όταν τα ανακυκλώσιμα υλικά μετατρέπονται σε νέα προϊόντα, τα οποία στη συνέχεια πωλούνται. Η ανακύκλωση έχει τη δυνατότητα να αποφέρει τριπλάσια κέρδη και να δημιουργήσει σχεδόν έξι φορές περισσότερες θέσεις εργασίας, ενώ ενθαρρύνεται η χρήση προϊόντων με λιγότερες τοξικές ουσίες, τα οποία συμβάλλουν στην προστασία της υγείας και της ασφάλειας των μαθητών και των εργαζομένων, ενώ μειώνουν τις ρυπογόνες εκπομπές στην ατμόσφαιρα, το έδαφος και τα ύδατα.

Τα οικολογικά προϊόντα κοστίζουν περισσότερο, επειδή χρειάζονται περισσότερα χρήματα για να αλλάξει ο τρόπος παραγωγής, συσκευασίας και πώλησής τους. Παρόλο που πολλοί καταναλωτές στην Ευρώπη και την Αμερική λένε ότι θα πλήρωναν παραπάνω, στην πραγματικότητα δεν το κάνουν πάντα. Έρευνες δείχνουν ότι οι άνθρωποι συμφωνούν με την αύξηση τιμών στα πράσινα προϊόντα, επειδή αυτό τους κάνει να νιώθουν καλά με τον εαυτό τους.

Η εφημερίδα *The Economist* αναφέρει ότι *"η εστίαση στις περιβαλλοντικές ανησυχίες είναι πιο προσοδοφόρα ως στρατηγική πωλήσεων ακόμη και από τη δεκαετία του 1950, όταν τα διαφημιστικά γραφεία ανακάλυψαν το σεξ"*. Όροι όπως *"βιοδιασπώμενα"*, *"ανακυκλώσιμα"* και *"φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα"* έχουν υποβαθμιστεί και σε πολλές περιπτώσεις έχουν κριθεί αρνητικά. Αξίζει να

σημειωθεί ότι μια σειρά από εταιρείες έχουν ήδη σταματήσει την προβολή των περιβαλλοντικών οφελών των προϊόντων τους, δημιουργώντας πρόβλημα για τους εμπόρους και τους ενδιαφερόμενους όσον αφορά την προώθηση των θετικών επιδράσεων αυτών των προϊόντων.

Παρά την απομάκρυνση από τις πράσινες αξιώσεις, οι εταιρείες συνεχίζουν να επιδιώκουν να προσεγγίσουν τους καταναλωτές με πράσινα ενδιαφέροντα. Οι περιβαλλοντικές ανησυχίες των καταναλωτών δεν θα πάψουν να υπάρχουν, και κάθε στοιχείο του προϊόντος προσφέρει ευκαιρίες για τις εταιρείες να προστατεύσουν το περιβάλλον και να επωφεληθούν από τη θετική στάση των καταναλωτών.

Το πράσινο μάρκετινγκ προέκυψε από την αυξανόμενη ευαισθητοποίηση για το περιβάλλον, και οι εταιρείες πρέπει να προσαρμόζουν συνεχώς τις στρατηγικές τους για να κερδίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού, που γίνεται όλο και πιο επιφυλακτικό. Χρησιμοποιώντας πιο αποδοτικούς τρόπους παραγωγής, οι επιχειρήσεις μπορούν να έχουν κέρδη, ενώ η υποστήριξη των καταναλωτών είναι απαραίτητη για την επιτυχία του πράσινου μάρκετινγκ στο μέλλον.

Η κατανόηση του ρόλου της περιβαλλοντικής ευθύνης είναι σημαντική για την εξέλιξη και τη διαφοροποίηση μιας επιχείρησης. Ο δρόμος προς μια πιο πράσινη ανάπτυξη δεν είναι πάντα σαφής, αλλά οι επιχειρήσεις ακολουθούν τρεις κύριες στρατηγικές για να πετύχουν τους οικολογικούς τους στόχους και να αξιοποιήσουν πλήρως τις δυνατότητές τους.

Αυτές οι στρατηγικές είναι οι εξής:

1. Έμφαση: Εκσυγχρονισμός και χρήση των ήδη υπαρχόντων πράσινων χαρακτηριστικών της εταιρείας.

2. Απόκτηση: Χρήση της πράσινης γνώσης άλλων εταιρειών ως εναλλακτική λύση. Εταιρείες που έχουν επιτύχει, με αφοσιωμένους πελάτες μπορούν επίσης να μεταδώσουν αυτή τη γνώση σε άλλες εταιρείες.

3. Σχεδιασμός: Όταν μια εταιρεία έχει μια νέα ιδέα και μπορεί να δείξει πώς έχει μεγαλώσει με επιτυχία, μπορεί να δημιουργήσει μια σταθερή και επιτυχημένη στρατηγική από την αρχή. Ωστόσο, είναι σημαντικό να εξετάσουμε κάτι κρίσιμο σε όλες τις παραπάνω στρατηγικές: αν μια εταιρεία έχει τα σωστά θεμέλια για να υποστηρίξει αυτό το μοντέλο και αν η θέση της είναι αξιόπιστη για την αγορά που στοχεύει. Όποια κατεύθυνση κι αν διαλέξει, οι πελάτες, οι ακτιβιστές και το κοινό δεν θα βλέπουν τις ενέργειές της ως ξεχωριστές, αλλά ως μέσα για να επιτύχει τον στόχο της, δηλαδή το κέρδος.

Τα εργαλεία του πράσινου μάρκετινγκ, όπως το οικολογικό σήμα, η εταιρική ταυτότητα και η διαφήμιση, βοηθούν τους καταναλωτές να κατανοήσουν τα χαρακτηριστικά των πράσινων προϊόντων, προωθώντας τις πωλήσεις τους. Αυτά τα εργαλεία επηρεάζουν την αγοραστική συμπεριφορά, διευκολύνοντας τους

καταναλωτές να επιλέξουν φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα και συμβάλλοντας σε ένα πιο βιώσιμο μέλλον.

Οι Hartmann και Ibanez (2006) επισημαίνουν στην έρευνά τους ότι το πράσινο μάρκετινγκ εστιάζει στην πειθώ και αναγνωρίζουν ότι οι καταναλωτές που ενδιαφέρονται για περιβαλλοντικά ζητήματα συνεχώς διευρύνουν τις γνώσεις τους. Σκοπός του πράσινου μάρκετινγκ είναι να ελαχιστοποιήσει τις αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Οι ετικέτες των προϊόντων παίζουν επίσης σημαντικό ρόλο, καθώς ενημερώνουν τους καταναλωτές για την ποιότητα και τα χαρακτηριστικά τους, καθώς και την επίδρασή τους στο περιβάλλον. Ταυτόχρονα, ενθαρρύνουν τους καταναλωτές να επιλέγουν οικολογικά προϊόντα. Έρευνες δείχνουν ότι όταν οι πελάτες εξετάζουν οικολογικά σήματα, αυξάνουν την ευαισθησία τους για περιβαλλοντικά θέματα και ενισχύουν την επιθυμία τους να αγοράσουν.

Φυσικά, υπάρχει και η περίπτωση όπου, ακόμη κι αν παρατηρήσουν ένα οικολογικό σήμα, οι καταναλωτές να μην αγοράσουν αμέσως το προϊόν. Οι διαφημίσεις που εστιάζουν στο περιβάλλον συμβάλλουν στη διαμόρφωση των αξιών και των προτιμήσεων των καταναλωτών, επηρεάζοντας έτσι τις αγοραστικές τους επιλογές.

5.7 Η συμβολή των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης

Οι περισσότερες απόψεις που καταγράφηκαν σε διάφορες έρευνες δείχνουν ότι οι περιβαλλοντικές διαφημίσεις βοηθούν τους ανθρώπους να κατανοήσουν καλύτερα θέματα που αφορούν το περιβάλλον, αλλά ταυτόχρονα θεωρούν ότι αυτές οι διαφημίσεις τους καθοδηγούν σε συγκεκριμένες αγοραστικές αποφάσεις.

Αν και οι πληροφορίες αυτές είναι διαθέσιμες, οι καταναλωτές εξακολουθούν να διατηρούν τις ίδιες συνήθειες στην αγορά τους. Ένας συχνός λόγος για την αποτυχία διαφημίσεων με περιβαλλοντικό περιεχόμενο είναι η έλλειψη αξιοπιστίας τους. Ορισμένοι καταναλωτές, όπως αναφέρεται από την Penang, πιστεύουν ότι οι περιβαλλοντικές διαφημίσεις θα τους βοηθήσουν να μάθουν περισσότερα για πράσινα θέματα μέσω των ΜΜΕ, της τηλεόρασης και των εφημερίδων. Επιπλέον, η κυβέρνηση έχει τη δυνατότητα να ενισχύσει τις καμπάνιες για περιβαλλοντικά ζητήματα, ευαισθητοποιώντας το κοινό και δημιουργώντας εμπιστοσύνη στα οικολογικά σήματα, προκειμένου να προωθήσει την αγορά πράσινων προϊόντων.

Η νοημοσύνη στο μάρκετινγκ αναφέρεται στη διαδικασία συλλογής και ανάλυσης πληροφοριών σχετικά με τις αγορές που ενδιαφέρει η επιχείρηση. Αυτές οι πληροφορίες είναι απαραίτητες για να ληφθούν σωστές αποφάσεις σχετικά με τις ευκαιρίες και τις στρατηγικές ανάπτυξης, ειδικά όταν μια εταιρεία εισέρχεται σε μια νέα αγορά. Η σωστή ανάλυση των δεδομένων καθορίζει τη στρατηγική που θα ακολουθηθεί και αποθηκεύει τις απαραίτητες πληροφορίες σε βάσεις δεδομένων, τις οποίες διανέμει στους υπεύθυνους μάρκετινγκ.

Οι πληροφορίες αυτές μπορούν να αναπτυχθούν μέσω μιας εσωτερικής στρατηγικής ως πρότυπη υπηρεσία. Συλλέγονται δεδομένα από διάφορες πηγές, όπως το Google Analytics, η επιχειρηματική ευφυΐα, τα τηλεφωνικά κέντρα και τα στοιχεία πωλήσεων, τα οποία συχνά δημιουργούν ξεχωριστές αναφορές. Προκειμένου να γίνει η συλλογή των πληροφοριών, οι αρμόδιοι διευθυντές της εκάστοτε εταιρείας πρέπει να ενημερώνονται τακτικά από κατάλληλες και αξιόπιστες πηγές. Συνίσταται επιπλέον να συναναστρέφονται καθημερινά με πελάτες, διανομείς και προμηθευτές για να αποκτήσουν μια σφαιρική εικόνα, να παρακολουθούν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και να διεξάγουν online συζητήσεις για να λαμβάνουν ανατροφοδότηση.

Οι διευθυντές μάρκετινγκ μπορούν να δημιουργήσουν αναφορές που συνδυάζουν δεδομένα από διάφορες υπηρεσίες και πηγές, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να παρακολουθούν τους δείκτες απόδοσης σε πραγματικό χρόνο και να αναλύουν τις τάσεις. Η επιχειρηματική ευφυΐα μπορεί να συλλέξει ακριβή και έγκαιρα δεδομένα, αλλά συχνά απαιτεί υποστήριξη για την οργάνωση και επεξεργασία των αναφορών.

Η νοημοσύνη στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης χρησιμοποιεί δεδομένα για να μελετήσει τι γράφεται στα δημόσια μέσα και στα ΜΜΕ. Μαζεύει πολλές διαδικτυακές συζητήσεις και δίνει χρήσιμες πληροφορίες στις εταιρείες, ώστε να παρακολουθούν πώς πάνε τα μηνύματά τους. Αυτό τις βοηθά να κατανοήσουν τις τάσεις στην αγορά και να σχεδιάσουν καλύτερες στρατηγικές επικοινωνίας και επιχειρήσεων. Στην ανάλυση περιλαμβάνονται ερωτήσεις για το πόσο αποτελεσματικά είναι τα μηνύματα, πού βρίσκονται οι χρήστες, ποιες είναι οι απόψεις τους, πώς διαδίδεται το μήνυμα, ποιες στρατηγικές επιρροής υπάρχουν, πώς καλύπτονται από τα ΜΜΕ, καθώς και πώς τα πάει η ανταγωνιστική αγορά.

Η νοημοσύνη των media διαφέρει από την παραδοσιακή επιχειρηματική ευφυΐα καθώς χρησιμοποιεί και αναλύει δεδομένα εκτός των τειχών προστασίας της εταιρείας.

Για να βελτιώσει την νοημοσύνη στο μάρκετινγκ, μια εταιρεία μπορεί να:

- Εκπαιδεύσει και να δώσει κίνητρα στο προσωπικό πωλήσεων: Οι πωλητές μπορούν αποτελέσουν σημαντικοί πομποί άντλησης πληροφοριών για το τι συμβαίνει στην αγορά και τι κάνουν οι ανταγωνιστές.
- Κινητοποιήσει τα ενδιαφερόμενα μέρη για τη μεταφορά γνώσεων: Ειδικοί μπορούν να προσληφθούν για να συλλέγουν πληροφορίες για την ποιότητα της παραγωγής και την εξυπηρέτηση πελατών.
- Δημιουργήσει εξωτερικό δίκτυο: Η ανταγωνιστική κατασκοπεία περιλαμβάνει την έρευνα και ανάλυση των ανταγωνιστών, αγορά προϊόντων τους, έλεγχο διαφημιστικών εκστρατειών και ανάλυση δημοσιευμένων εκθέσεων.
- Συγκροτήσει συμβουλευτικό πίνακα πελατών: Επιτροπές αποτελούμενες από καταναλωτές ή εκπροσώπους τους μπορούν να παρέχουν πολύτιμες γνώσεις και ανατροφοδότηση.
- Χρησιμοποιήσει κυβερνητικά δεδομένα: Οι κυβερνήσεις δημοσιεύουν εκθέσεις που αποσκοπούν στην ενίσχυση του σχεδιασμού και της διαμόρφωση πολιτικών για τις επιχειρήσεις.
- Αγοράσει πληροφορίες από τρίτους προμηθευτές: Οργανισμοί που παρέχουν δεδομένα, όπως οι μετρήσεις τηλεθέασης, μπορούν να παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες προς πώληση.
- Συλλέξει ανταγωνιστική νοοτροπία μέσω online σχολίων πελατών: Οι απόψεις των πελατών σε chatrooms, blogs και forums μπορούν να βοηθήσουν την εταιρεία να αντιληφθεί βαθύτερα τις εμπειρίες και τις πεποιθήσεις των πελατών της

Σε περιπτώσεις όπου εταιρείες ακολουθούν πιστά τις προαναφερθέντες βελτιώσεις, παρατηρούνται ευεργετικές μεταβολές στο σύστημα πληροφοριών

μάρκετινγκ κάθε εταιρείας καθιστώντας πιο αποτελεσματική τη λειτουργία της, οδηγώντας σε καλύτερα διαμορφωμένες στρατηγικές μάρκετινγκ και σε βάθος χρόνου αυξημένα κέρδη, προερχόμενα από προϊόντα και υπηρεσίες της εταιρείας. Η καταγεγραμμένη αύξηση του καταναλωτισμού με προσανατολισμό την οικολογία έχει φέρει στο προσκήνιο την έννοια του ηθικού καταναλωτισμού, που αποτελεί μια μορφή καταναλωτικού ακτιβισμού βασισμένη στη "ψήφο με χρήματα". Αυτό πραγματοποιείται μέσω "θετικής αγοράς", όπου προτιμώνται τα ηθικά προϊόντα, ή μέσω "ηθικού μποϊκοτάζ", που επηρεάζει αρνητικά την αγορά και την εταιρεία.

Η ώθηση των καταναλωτών στην επιλογή περισσότερων ηθικών προϊόντων και να ενστερνίζονται εκστρατείες που παραθέτουν αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με το θέμα της εταιρικής συμπεριφοράς, βασίζεται σε ηθικές και περιβαλλοντικές αξιολογήσεις, οι οποίες έχουν γίνει κοινότητες στην ενημέρωση των καταναλωτών, την εταιρική κοινωνική ευθύνη και τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων.

Η αειφόρος ανάπτυξη είναι πολύ σημαντική σήμερα και φέρνει δύο βασικές τάσεις στο μάρκετινγκ.

Πρώτον, οι στρατηγικές και οι διαδικασίες παραγωγής θα γίνονται με σεβασμό στο περιβάλλον.

Δεύτερον, οι διεθνείς εταιρείες θα αναλαμβάνουν δράσεις που θα επηρεάζουν παγκοσμίως, μέσω του πράσινου μάρκετινγκ, με στόχο να επεκτείνουν την αγορά τους, να αυξήσουν τις πωλήσεις και να χτίσουν μια θετική εικόνα ως φιλικές προς το περιβάλλον επιχειρήσεις.

Πολλές εταιρείες αναμένεται να ακολουθήσουν αυτήν την προσέγγιση λόγω της αυξανόμενης ανησυχίας για το περιβάλλον, της ευαισθητοποίησης των καταναλωτών και των αλλαγών στις κυβερνητικές πολιτικές, ολοένα και περισσότερες εταιρείες λόγω της αυξανόμενης ανησυχίας για την ποιότητα του περιβάλλοντος, της αυξανόμενης περιβαλλοντικής συνείδησης των πολιτών, των αλλαγών στις πολιτικές και στρατηγικές των κυβερνήσεων και της ανάπτυξης οικονομικά ισχυρών καταναλωτών.

Η αυξανόμενη προσοχή από διαφορετικούς πολιτισμούς δείχνει πώς οι καταναλωτές κατανοούν την επίδραση που έχει το βιώσιμο μάρκετινγκ και τα σχετικά προϊόντα. Έρευνες δείχνουν ότι οι επιστήμονες έχουν υψηλές φιλοδοξίες για την παραγωγή πράσινων προϊόντων. Οι επιχειρήσεις συνιστούν στους διεθνείς εμπόρους να εξετάζουν κάθε αγορά ως πιθανή ομάδα στόχου, ιδιαίτερα τους εφήβους, οι οποίοι έχουν αγοραστική δύναμη, επηρεάζουν τις επιλογές των γονιών και των φίλων τους, υποστηρίζουν νέες και καινοτόμες ιδέες και παραμένουν πιστοί σε αυτά που αγοράζουν για μεγαλύτερο διάστημα.

Η αγοραστική δύναμη αναφέρεται στον αριθμό αγαθών ή υπηρεσιών που μπορούν να αγοραστούν με μία μονάδα νομίσματος. Όπως ανέφερε ο Άνταμ Σμιθ,

“το να έχεις χρήματα σου δίνει τη δυνατότητα να διατάξεις άλλους να εργαστούν για σένα, καθιστώντας την αγοραστική δύναμη συνώνυμη με την εξουσία. Αν το νομισματικό εισόδημα παραμένει το ίδιο αλλά οι τιμές αυξάνονται, η αγοραστική δύναμη μειώνεται”.

Οι παγκόσμιοι προμηθευτές να αντιληφθούν τα τέσσερα σημεία για το μέλλον του πράσινου μάρκετινγκ:

1. Το πράσινο μάρκετινγκ πρέπει να συμπεριληφθεί στην καθημερινότητα των παιδιών στην εφηβεία, ενθαρρύνοντάς τα να εξωτερικεύσουν τις απόψεις τους για τα περιβαλλοντικά μηνύματα με τους συνομηλίκους τους και να συστήσουν καινοτόμα προϊόντα, είτε άμεσα, είτε έμμεσα, μέσω των social media.
2. Τα μηνύματα για το περιβάλλον θα πρέπει να εστιάζουν περισσότερο στα συναισθήματα και λιγότερο στη λογική όταν απευθύνονται στους εφήβους.
3. Είναι σημαντικό για τον καταναλωτή να βλέπει το μήνυμα ή το προϊόν ως κάτι που είναι trendy και ενδιαφέρον.
4. Οι προσπάθειες του πράσινου μάρκετινγκ πρέπει να εστιάζουν στο γεγονός ότι ο καθένας είναι συνυπεύθυνος για τα υπάρχοντα περιβαλλοντικά ζητήματα και ότι συλλογικά μπορεί να βελτιωθεί η κατάσταση του πλανήτη.

Πολλές εταιρείες θα μπορούσαν να επωφεληθούν από μια στρατηγική μάρκετινγκ που εστιάζει στο περιβάλλον. Ένας τρόπος είναι να κοιτούν περισσότερο προς τα έξω, προωθώντας έτσι το περιβαλλοντικό μάρκετινγκ. Επίσης, η θεωρία του μάρκετινγκ εξετάζει τις επιπτώσεις που έχει το πράσινο μάρκετινγκ σε κοινωνικά, πολιτιστικά, τεχνολογικά, οικονομικά και πολιτικά ζητήματα. Στην πραγματικότητα, το φυσικό περιβάλλον είναι η βάση πάνω στην οποία χτίζονται οι κοινωνίες και οι οικονομίες. Το περιβαλλοντικό μάρκετινγκ περιλαμβάνει διάφορα θέματα και αλληλεπιδράσεις. Τα πιο σημαντικά ζητήματα συνήθως σχετίζονται με τα προϊόντα και την επιχείρηση από τη μία πλευρά, και με τους καταναλωτές από την άλλη.

Αυτά τα επίπεδα είναι:

- Το διεθνές οικολογικό σύστημα: Σε βασικό επίπεδο, το περιβάλλον έχει άμεση επίδραση στις επιχειρήσεις, καθώς είναι ο χώρος όπου ζουν και οι ίδιες και οι πελάτες τους. Παράλληλα, προσφέρει τους πόρους που χρειάζονται για να λειτουργήσουν.
- Το διεθνές κοινωνικοοικονομικό σύστημα: Οι πολλές αλλαγές που συμβαίνουν σε σύντομο χρονικό διάστημα επηρεάζουν τον καθένα διαφορετικά, αλλά η ανησυχία για την κατάσταση του πλανήτη είναι ένα ζήτημα που αφορά όλο τον κόσμο. Αυτό ισχύει τόσο για περιοχές που δεν έχουν πολλή βιομηχανοποίηση όσο και για τις πιο αναπτυγμένες χώρες.

Επιπλέον, ανησυχίες υπάρχουν για τη δύναμη, την επιρροή και την ευθύνη των μεγάλων παγκόσμιων εταιρειών.

- Η κοινωνία: Η ανησυχία για τις περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις των επιχειρήσεων γενικά αυξάνεται, αντανακλώντας αλλαγές στις αξίες και τις στάσεις, τη δραστηριότητα των ομάδων πίεσης, το ενδιαφέρον των μέσων ενημέρωσης και τα πολιτικοοικονομικά συμφέροντα.
- Η οικονομία: Η κατανόηση της σχέσης ανάμεσα στο περιβάλλον και την οικονομία αυξάνεται συνεχώς. Για να έχουμε βιώσιμη ανάπτυξη στο μέλλον, θα πρέπει να προστατεύουμε και να διαχειριζόμαστε καλύτερα τους φυσικούς πόρους. Ταυτόχρονα, υπάρχουν πολλές επιχειρηματικές ευκαιρίες για την ανάπτυξη τεχνολογιών, προϊόντων και υπηρεσιών που βοηθούν στην επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Η οργάνωση του βιομηχανικού τομέα: Η οικολογική πρόκληση είναι να έχει σχηματιστεί μια σχέση που να εδράζεται στην προβολή των δομών βιομηχανικών δομών, κυρίως με τη στήριξη της ανακύκλωσης και την ενημέρωση των καταναλωτών. Αυτές οι ενέργειες περιλαμβάνουν την επιστροφή του προϊόντος ή της συσκευασίας στον κατασκευαστή από τον πελάτη.
- Οι ανταγωνιστές: Η καλή οικολογική απόδοση μπορεί να δημιουργήσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Μεταξύ των οφελών που έχουν παρατηρηθεί από τον παγκόσμιο ανταγωνισμό και τη συνεχή βελτίωση είναι η μείωση των διαφορών μεταξύ των προϊόντων, σε σημείο που οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις μπορούν να λειτουργήσουν ως ισόπαλες για τον καταναλωτή που βρίσκεται σε δίλημμα για το ποια μάρκα θα επιλέξει.
- Οι πελάτες: Πολλοί πελάτες επιλέγουν να κάνουν αγορές με βάση τις ηθικές τους αξίες και την περιβαλλοντική συνείδηση. Κάποιοι από αυτούς αναζητούν ενεργά επιλογές που είναι φιλικές προς το περιβάλλον, συμμετέχουν σε μποϊκοτάζ και μιλούν για οικολογικά θέματα που σχετίζονται με τις μάρκες που επιλέγουν.
- Η εταιρεία: Οι στρατηγικές και οι κουλτούρες των επιχειρήσεων αναζητούν όλο και περισσότερο τρόπους για να αντιμετωπίσουν οικολογικών θεμάτων, αντανακλώντας εξωτερικές πιέσεις από τους ενδιαφερόμενους και ανησυχίες των εργαζομένων και επενδυτών. Η πίεση που μπορεί να δεχτεί μια εταιρεία ως προς την διαχείριση των περιβαλλοντικών επιδόσεων των προϊόντων μπορεί να προέλθει είτε από το εξωτερικό της πελατολόγιο, είτε ως εσωτερική ζήτηση για αειφόρο πρακτική, σαν εταιρικός στόχος.
- Το προϊόν: Η συνεχώς αυξανόμενη ανάγκη για καινοτόμα προϊόντα και η ανάγκη επανασχεδιασμού των υπαρχόντων προϊόντων είναι σταθερή.

5.8 Η έννοια του Greenwashing

Greenwashing είναι η διαδικασία μετάδοσης μιας ψευδούς εντύπωσης ή παραπλανητικών πληροφοριών σχετικά με το πόσο φιλικά προς το περιβάλλον είναι τα προϊόντα μιας εταιρείας. Το Greenwashing περιλαμβάνει αβάσιμους ισχυρισμούς που εξαπατούν τους καταναλωτές να πιστέψουν ότι τα προϊόντα μιας εταιρείας είναι φιλικά προς το περιβάλλον ή έχουν μεγαλύτερη θετική επίδραση στο περιβάλλον από ό,τι στην πραγματικότητα.

Επιπλέον, το «greenwashing» συμβαίνει όταν οι εταιρείες προσπαθούν να δώσουν έμφαση στις βιώσιμες πτυχές ενός προϊόντος προκειμένου να αποκρύψουν τη συμμετοχή της εταιρείας σε συμπεριφορές που βλάπτουν το περιβάλλον. Το Greenwashing, που ασκείται μέσω της χρήσης περιβαλλοντικών εικόνων, παραπλανητικής επισήμανσης και αντιστάθμισης απόκρυψης, είναι παρόμοιο με τον όρο "whitewashing", που σημαίνει τη χρήση ψευδών πληροφοριών για σκόπιμη απόκρυψη παραβιάσεων, σφαλμάτων ή δυσάρεστων περιστάσεων για να επιτευχθεί ένας στόχος.

Γνωστό και με τον όρο "green sheen", το greenwashing αξιοποιείται με σκοπό να καλύψει την αυξανόμενη ζήτηση για περιβαλλοντικά ορθά προϊόντα, δηλαδή προϊόντα τα οποία είναι πιο φυσικά, χωρίς προσθήκη χημικών, ανακυκλώσιμα και με λιγότερη σπατάλη φυσικών πόρων.

Ο όρος ξεκίνησε από την δεκαετία του 1960, με τα ξενοδοχεία να ξεκινούν το μεγαλύτερο παράδειγμα greenwashing, όπου τοποθετούσαν ανακοινώσεις στα ενοικιαζόμενα δωμάτια ζητώντας από τους επισκέπτες να επαναχρησιμοποιούν τις πετσέτες τους με σκοπό να σώσουν το περιβάλλον. Φυσικά, ο σκοπός της ξενοδοχειακής βιομηχανίας ήταν η ελαχιστοποίηση του κόστους των πλυντηρίων.

6. Ερευνητικό μέρος

Στο πλαίσιο της παρούσας ερευνητικής εργασίας, αναπτύχθηκε και χορηγήθηκε ερωτηματολόγιο με στόχο την μελέτη του κατά πόσο οι επιχειρήσεις λειτουργούν με προτεραιότητα τους τη βιωσιμότητα και αν επηρεάζονται οι καταναλωτές από το πράσινο marketing που χρησιμοποιείται για την προώθηση προϊόντων. Παρακάτω παρουσιάζονται τα ποσοτικά και στατιστικά αποτελέσματα της έρευνας.

6.1 Αποτελέσματα ερωτηματολογίου

Συνολικά 54 άτομα, ηλικίας 16-70 ετών, απάντησαν το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο. Οι συμμετέχοντες ήταν από ένα ευρύ φάσμα τόσο στον εργασιακό τομέα όσο και σε οικογενειακό και φιλικό περιβάλλον. Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε μέσω της πλατφόρμας Google Forms και διαμοιράστηκε στους συμμετέχοντες μέσω συνδέσμου σε κοινωνικές πλατφόρμες δικτύωσης. Για την δημιουργία του συλλέχθηκαν δεδομένα από τη βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε και διατυπώθηκαν τα κατάλληλα ερευνητικά ερωτήματα.

Το ερωτηματολόγιο χωρίστηκε σε πέντε μέρη με βάση τις ερωτήσεις που κλήθηκαν να απαντήσουν οι συμμετέχοντες.

Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει ερωτήσεις δημογραφικών στοιχείων, όπως η ηλικία, το φύλο και το επίπεδο εκπαίδευσης. Επίσης ζητούνται γενικές πληροφορίες για την εργασιακή τους κατάσταση.

Στο δεύτερο μέρος οι ερωτηθέντες καλούνται να απαντήσουν ερωτήσεις σχετικά με την περιβαλλοντική τους ευαισθητοποίηση και εάν τους απασχολούν γενικότερα τα περιβαλλοντικά θέματα που υπάρχουν την σύγχρονη εποχή.

Στο τρίτο μέρος, ζητείται να αναφερθεί η καταναλωτική τους συμπεριφορά και σε τι βαθμό επηρεάζονται ως καταναλωτές από το μάρκετινγκ σε προϊόντα τα οποία διατίθενται στην αγορά ως φιλικά προς το περιβάλλον.

Το τέταρτο μέρος περιέχει ερωτήσεις σχετικά με το πως αντιλαμβάνονται την έννοια του πράσινου μάρκετινγκ οι συμμετέχοντες.

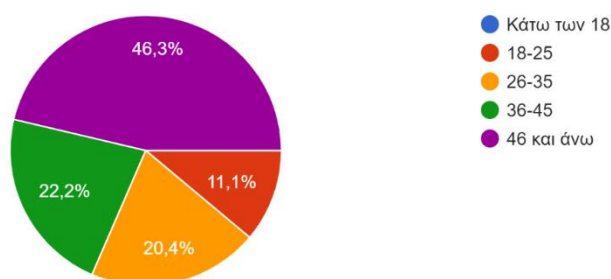
Τέλος, στην πέμπτη και τελευταία ενότητα οι ερωτηθέντες καλούνται να αφήσουν τα σχόλια αλλά και τις απόψεις τους σε σχέση με το πράσινο μάρκετινγκ και τα φιλικά προς το περιβάλλον προϊόντα που βρίσκονται στην αγορά.

Οι λεπτομέρειες των ευρημάτων της έρευνας παρουσιάζονται παρακάτω.

Αποτελέσματα ανάλυσης ερωτηματολογίου

Ηλικία

Ηλικία
54 απαντήσεις

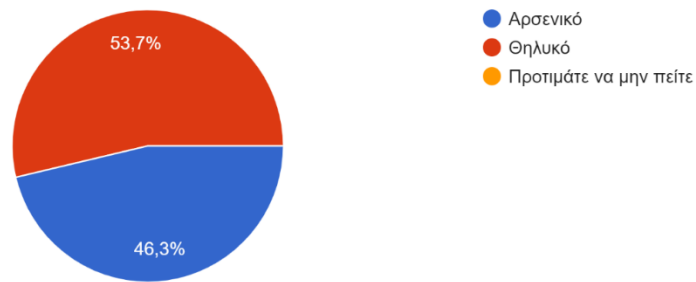

Γράφημα 1: Ηλικία

Όπως φαίνεται από το παραπάνω γράφημα, η πλειοψηφία του δείγματος αποτελείται από ηλικιακή ομάδα των 46 και άνω σε ποσοστό που ανέρχεται στο 46,3%. Η συγκεκριμένη ηλικιακή ομάδα βρίσκεται σε ένα σημείο της ζωής τους όπου οι προτεραιότητες τους, τόσο σε θέματα καριέρας όσο και ως καταναλωτές, συχνά διαφοροποιούνται από νεότερες ηλικίες. Χαρακτηρίζονται από σταθερότητα στον τομέα της καριέρας τους και έχουν κατακτήσει σημαντική εμπειρία και γνώσεις. Ως καταναλωτές συνήθως προτιμούν προϊόντα και υπηρεσίες που είναι ποιοτικά, αξιόπιστα και μακροχρόνια. Έχουν την τάση να αποφεύγουν ρίσκα, προτιμώντας αξιόπιστες μάρκες που έχουν χρησιμοποιήσει με επιτυχία στο παρελθόν.

Φύλο

Φύλο
54 απαντήσεις

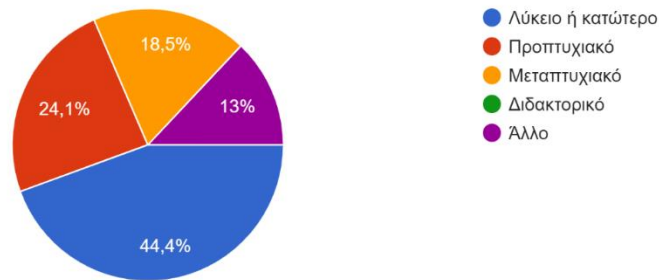

Γράφημα 2: Φύλο

Στο παραπάνω γράφημα, παρατηρείται ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων που απάντησαν το ερωτηματολόγιο ήταν γυναίκες με αριθμό 29 και με ποσοστό 53,7% και οι άντρες να ανέρχονται στο ποσοστό 46,3% , με αριθμό 25.

Επίπεδο Εκπαίδευσης

Επίπεδο εκπαίδευσης
54 απαντήσεις

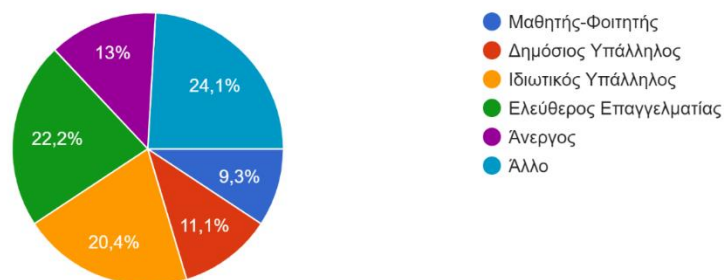

Γράφημα 3: Μορφωτικό επίπεδο

Όπως παρατηρούμε στο παραπάνω γράφημα, μεγάλο ποσοστό του δείγματος έχει ολοκληρώσει την δευτεροβάθμια εκπαίδευση με ποσοστό 44,4%. Επιπλέον, 24,1% έχει ολοκληρώσει την τριτοβάθμια εκπαίδευση, δηλαδή προπτυχιακές σπουδές, καθώς και 18,5% κατέχουν μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών.

Εργασιακή κατάσταση

Εργασιακή κατάσταση
54 απαντήσεις

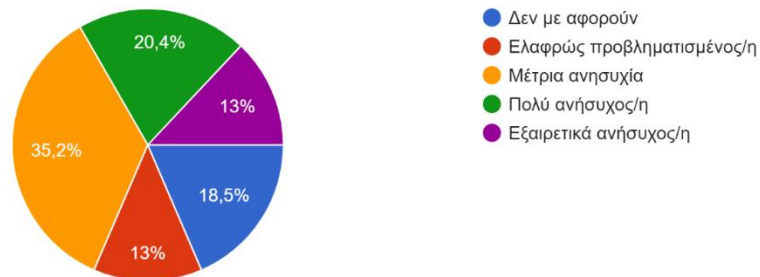

Γράφημα 4: Εργασιακή κατάσταση

Στο παραπάνω γράφημα, διακρίνεται η εργασιακή κατάσταση των ερωτηθέντων. Τα μεγαλύτερο ποσοστό, όπως το 24,1% απασχολούνται με κάτι άλλο πέραν των υπαρχόντων απαντήσεων. Το 22,2% δηλώνουν ελεύθεροι επαγγελματίες, το 20,4% είναι υπάλληλοι του ιδιωτικού τομέα, το ποσοστό 13% είναι άνεργοι και το 11,1% εργάζονται στον δημόσιο τομέα. Τέλος, ένα μικρό ποσοστό των 9,3% είναι μαθητές ή φοιτητές.

Πόσο σας απασχολούν τα περιβαλλοντικά θέματα;

Πόσο σας απασχολούν τα περιβαλλοντικά θέματα;
54 απαντήσεις

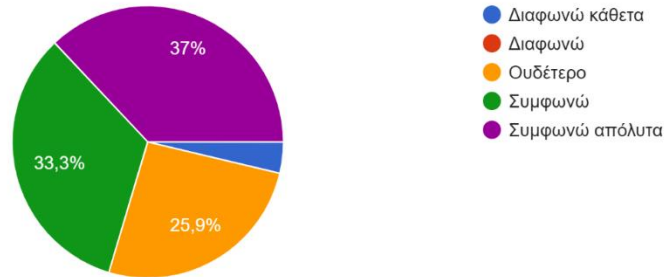

Γράφημα 5: Πόσο σας απασχολούν τα περιβαλλοντικά θέματα;

Το 35,2% όταν ερωτήθηκαν πόσο τους απασχολούν τα περιβαλλοντικά θέματα απάντησαν πως έχουν μέτρια ανησυχία, ενώ το 20,4% δήλωσαν πολλή ανησυχία. Έπειτα, 18,5% δήλωσαν πως δεν τους αφορούν τα περιβαλλοντικά ζητήματα και σε ισοψηφία στο 13% βρίσκονται άτομα τα οποία απάντησαν πως είναι ελαφρώς ή αντίστοιχα εξαιρετικά ανήσυχοι.

Πιστεύετε ότι οι επιχειρήσεις πρέπει να υιοθετήσουν φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές;

Πιστεύετε ότι οι επιχειρήσεις πρέπει να υιοθετήσουν φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές;
54 απαντήσεις

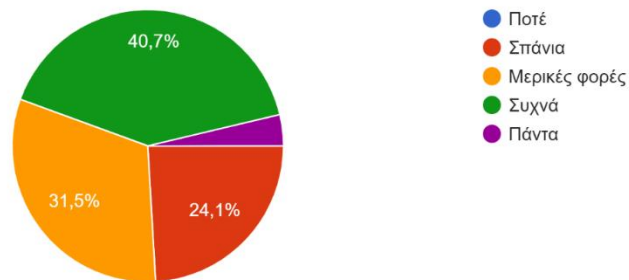

Γράφημα 6: Πιστεύετε ότι οι επιχειρήσεις πρέπει να υιοθετήσουν φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές;

Στην ερώτηση εάν πιστεύετε ότι οι επιχειρήσεις πρέπει να υιοθετήσουν φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές το μεγαλύτερο ποσοστό των 37% απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα. Αυτό δηλώνει ότι υπάρχει ανησυχία των καταναλωτών προς τα περιβαλλοντικά προβλήματα, αλλά οι επιχειρήσεις κατέχουν μία μεγάλη ευθύνη στο να υιοθετήσουν φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές. Επιπλέον, το ποσοστό 33,3% δήλωσε πως συμφωνεί, το 25,9% ουδέτερο και δύο ερωτηθέντες απάντησαν ότι διαφωνούν κάθιστα.

Πόσο συχνά αγοράζετε προϊόντα που διατίθενται στην αγορά ως φιλικά προς το περιβάλλον;

Πόσο συχνά αγοράζετε προϊόντα που διατίθενται στην αγορά ως φιλικά προς το περιβάλλον;
54 απαντήσεις

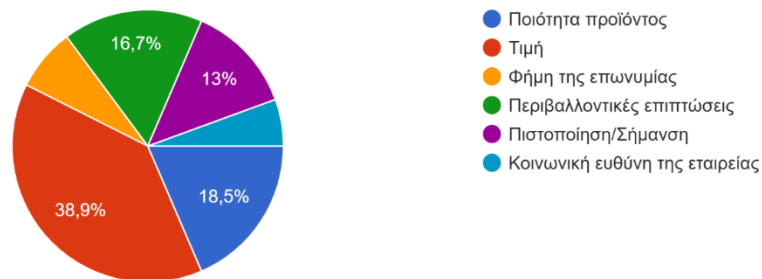
Γράφημα 7: Πόσο συχνά αγοράζετε προϊόντα που διατίθενται στην αγορά ως φιλικά προς το περιβάλλον;

Το 40.7% των συμμετεχόντων απάντησαν ότι αγοράζουν προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον συχνά. Η πλειοψηφία, δηλαδή, των ερωτηθέντων αγοράζει οικολογικά προϊόντα στην καθημερινότητα του. Το 31.5% αγοράζουν μερικές φορές. Το 24.1% των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι αγοράζουν σπάνια. Και μόνο το 3.7% απάντησαν ότι αγοράζουν πάντα τέτοια προϊόντα. Αυτά τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η πλειοψηφία των καταναλωτών έχουν μέτρια προς υψηλή συχνότητα αγοράς οικολογικών προϊόντων, ενώ υπάρχει ακόμα ένα σημαντικό ποσοστό που τα αγοράζει σπάνια.

Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν περισσότερο την απόφασή σας να αγοράσετε προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον;

Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν περισσότερο την απόφασή σας να αγοράσετε προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον;

54 απαντήσεις

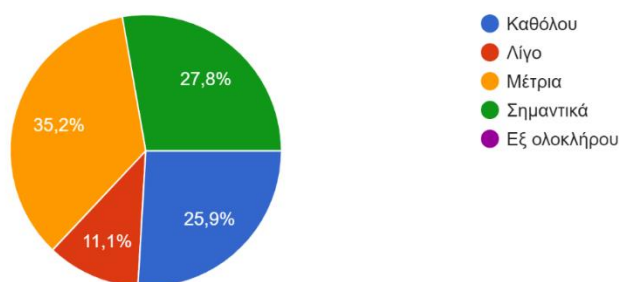

Γράφημα 8: Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν περισσότερο την απόφασή σας να αγοράσετε προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον;

Αναλύοντας τις απαντήσεις των 54 ατόμων σχετικά με τους παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση αγοράς προϊόντων φιλικών προς το περιβάλλον, προκύπτει ότι η τιμή είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας για το 38.9% των καταναλωτών. Η ποιότητα του προϊόντος ακολουθεί, επηρεάζοντας το 18.5% των αγοραστών. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις παίζουν σημαντικό ρόλο για το 16.7%, ενώ η πιστοποίηση/σήμανση επηρεάζει το 13% των συμμετεχόντων. Η φήμη της επωνυμίας επηρεάζει το 7.4%, και τέλος, η κοινωνική ευθύνη της εταιρείας επηρεάζει το 5.6% των καταναλωτών. Αυτά τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι, παρόλο που η περιβαλλοντική συνείδηση έχει βαρύτητα, η τιμή παραμένει ο καθοριστικός παράγοντας για τους περισσότερους καταναλωτές.

Πιστεύετε ότι το πράσινο μάρκετινγκ επηρεάζει τις αγοραστικές σας αποφάσεις;

Πιστεύετε ότι το πράσινο μάρκετινγκ επηρεάζει τις αγοραστικές σας αποφάσεις;
54 απαντήσεις

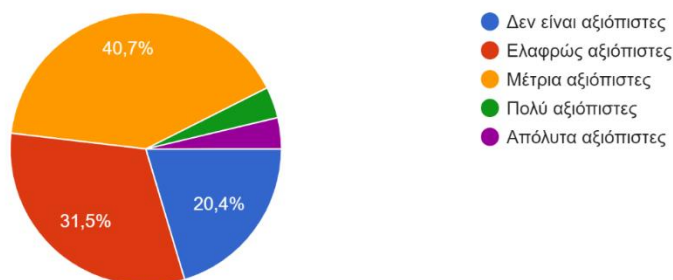

Γράφημα 9: Πιστεύετε ότι το πράσινο μάρκετινγκ επηρεάζει τις αγοραστικές σας αποφάσεις;

Τα αποτελέσματα της έρευνας αποκαλύπτουν ότι το 35,2% των συμμετεχόντων επηρεάζονται μέτρια από το πράσινο μάρκετινγκ στις αγοραστικές τους αποφάσεις, ενώ το 27,8% δηλώνει ότι επηρεάζεται σημαντικά. Αντίθετα, το 25,9% δηλώνει ότι δεν επηρεάζεται καθόλου, και μόλις το 11,1% θεωρεί ότι η επιρροή είναι λίγη. Αυτή η κατανομή υποδεικνύει ότι, αν και ένα σημαντικό ποσοστό καταναλωτών αναγνωρίζει τη σημασία του πράσινου μάρκετινγκ, παραμένει ένα ποσοστό που δεν δείχνει ενδιαφέρον. Η κατανόηση αυτών των αντιλήψεων είναι κρίσιμη για τις στρατηγικές μάρκετινγκ των εταιρειών, καθώς ενδεχομένως να πρέπει να ενισχύσουν την επικοινωνία και την εκπαίδευση σχετικά με τα περιβαλλοντικά οφέλη των προϊόντων τους.

Πόσο αξιόπιστες θεωρείτε εταιρείες που ισχυρίζονται ότι χρησιμοποιούν πράσινο μάρκετινγκ;

Πόσο αξιόπιστες θεωρείτε εταιρείες που ισχυρίζονται ότι χρησιμοποιούν πράσινο μάρκετινγκ;
54 απαντήσεις

Γράφημα 10: Πόσο αξιόπιστες θεωρείτε εταιρείες που ισχυρίζονται ότι χρησιμοποιούν πράσινο μάρκετινγκ;

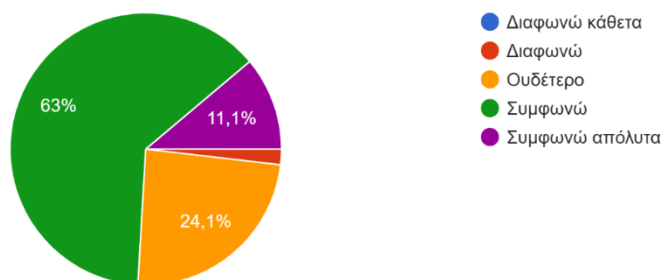
Στην ερώτηση σχετικά με την αξιοπιστία των εταιρειών που ισχυρίζονται ότι χρησιμοποιούν πράσινο μάρκετινγκ, τα αποτελέσματα αποκαλύπτουν μια ενδιαφέρουσα διάρθρωση απόψεων μεταξύ των συμμετεχόντων. Συγκεκριμένα, το 40,7% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι θεωρεί τις εν λόγω εταιρείες "μέτρια αξιόπιστες", υποδηλώνοντας μια επιφυλακτικότητα αλλά και μια αναγνώριση των προσπαθειών τους προς την κατεύθυνση της βιωσιμότητας.

Από την άλλη πλευρά, το 31,5% των συμμετεχόντων χαρακτήρισε αυτές τις εταιρείες "ελαφρώς αξιόπιστες", κάτι που καταδεικνύει μια έλλειψη πλήρους εμπιστοσύνης, πιθανώς λόγω της ύπαρξης πρακτικών που μπορεί να θεωρούνται ως "greenwashing". Τέλος, το 20,4% των ερωτηθέντων εκφράζει την άποψη ότι οι εταιρείες αυτές δεν είναι αξιόπιστες, υποδεικνύοντας μια πιο κριτική στάση απέναντι σε πρακτικές που χρησιμοποιούν το πράσινο μάρκετινγκ ως εργαλείο προώθησης, χωρίς να συνοδεύονται από πραγματικές δράσεις για τη βιωσιμότητα.

Αυτή η κατανομή των απόψεων αντικατοπτρίζει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι εταιρείες στην προσπάθεια τους να οικοδομήσουν εμπιστοσύνη και να αποδείξουν τη δέσμευσή τους για περιβαλλοντική ευθύνη. Επιπλέον, 2 ερωτηθέντες απάντησαν απόλυτα αξιόπιστες με ποσοστό 3,7% και 2 δήλωσαν ότι πιστεύουν πως είναι πολύ αξιόπιστες με ποσοστό 3,7%.

Κατά τη γνώμη σας, τα προϊόντα που διατίθενται στην αγορά ως πράσινα είναι πιο ακριβά από τα κανονικά προϊόντα;

Κατά τη γνώμη σας, τα προϊόντα που διατίθενται στην αγορά ως πράσινα είναι πιο ακριβά από τα κανονικά προϊόντα;
54 απαντήσεις

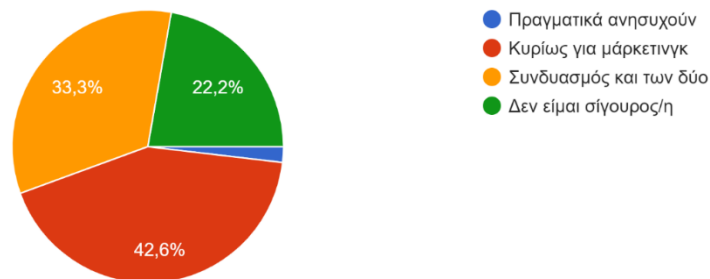

Γράφημα 11: Κατά τη γνώμη σας, τα προϊόντα που διατίθενται στην αγορά ως πράσινα είναι πιο ακριβά από τα κανονικά προϊόντα;

Τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης ερώτησης σχετικά με την τιμολογιακή πολιτική των προϊόντων που προβάλλονται ως πράσινα αποκαλύπτουν μια σαφή τάση στην αντίληψη των καταναλωτών. Συγκεκριμένα, το 63% του δείγματος συμφωνεί ότι τα πράσινα προϊόντα είναι πιο ακριβά σε σύγκριση με τα συμβατικά, υποδεικνύοντας ότι οι καταναλωτές αντιλαμβάνονται τις οικολογικές επιλογές ως λιγότερο προσιτές οικονομικά. Αυτή η άποψη μπορεί να οφείλεται στην εντύπωση ότι οι εταιρείες που επενδύουν σε βιώσιμες πρακτικές και πρώτες ύλες αναγκάζονται να μεταθέσουν αυτές τις δαπάνες στους καταναλωτές. Από την άλλη πλευρά, το 24,1% των συμμετεχόντων δήλωσε ουδέτερη στάση, γεγονός που μπορεί να υποδηλώνει μια έλλειψη σαφούς πληροφόρησης ή εμπειρίας σχετικά με τις τιμές των πράσινων προϊόντων. Επιπλέον, το 11,1% συμφώνησε απόλυτα με την ιδέα ότι τα πράσινα προϊόντα είναι πιο ακριβά, κάτι που ενισχύει την αντίληψη ότι οι καταναλωτές μπορεί να είναι διατεθειμένοι να επενδύσουν περισσότερα για προϊόντα που θεωρούν οικολογικά φιλικά, αρκεί να πιστεύουν ότι η ποιότητα δικαιολογεί την τιμή. Τέλος, μόνο ένα άτομο διαφώνησε, υποδεικνύοντας ότι οι απόψεις για την τιμολόγηση των πράσινων προϊόντων είναι γενικά ομοιογενείς. Αυτή η κατάσταση εγείρει σημαντικά ερωτήματα σχετικά με την προσβασιμότητα των βιώσιμων προϊόντων και τη δυνατότητα ευρύτερης υιοθέτησής τους από το κοινό, καθιστώντας απαραίτητη την ενημέρωση και την εκπαίδευση των καταναλωτών σχετικά με τα οφέλη των πράσινων επιλογών.

Πιστεύετε ότι οι εταιρείες που ασχολούνται με το πράσινο μάρκετινγκ ενδιαφέρονται πραγματικά για το περιβάλλον ή το χρησιμοποιούν απλώς ως στρατηγική μάρκετινγκ;

Πιστεύετε ότι οι εταιρείες που ασχολούνται με το πράσινο μάρκετινγκ ενδιαφέρονται πραγματικά για το περιβάλλον ή το χρησιμοποιούν απλώς ως στρατηγική μάρκετινγκ;
54 απαντήσεις

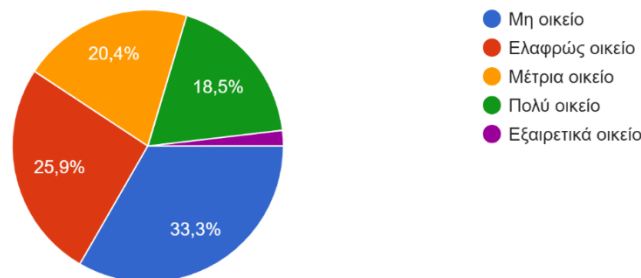
Γράφημα 12: Πιστεύετε ότι οι εταιρείες που ασχολούνται με το πράσινο μάρκετινγκ ενδιαφέρονται πραγματικά για το περιβάλλον ή το χρησιμοποιούν απλώς ως στρατηγική μάρκετινγκ;

Σύμφωνα με το παραπάνω γράφημα, το 42,6% των συμμετεχόντων θεωρεί ότι οι εταιρείες χρησιμοποιούν το πράσινο μάρκετινγκ κυρίως ως στρατηγική μάρκετινγκ, υποδηλώνοντας μια σκεπτικιστική στάση απέναντι στις πραγματικές προθέσεις των επιχειρήσεων. Αυτό μπορεί να οφείλεται στην αύξηση των περιπτώσεων "greenwashing", όπου οι εταιρείες προβάλλουν οικολογικές πρακτικές για να ενισχύσουν την εικόνα τους, χωρίς να έχουν ουσιαστική δέσμευση για το περιβάλλον. Από την άλλη, το 33,3% των συμμετεχόντων βλέπει έναν συνδυασμό και των δύο προσεγγίσεων, υποδηλώνοντας ότι μπορεί να υπάρχουν εταιρείες που πράγματι ενδιαφέρονται για την προστασία του περιβάλλοντος, ενώ άλλες εκμεταλλεύονται την οικολογική ευαισθησία των καταναλωτών για να προωθήσουν τα προϊόντα τους. Επιπλέον, το 22,2% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι δεν είναι σίγουροι για τις προθέσεις των εταιρειών, υποδεικνύοντας μια έλλειψη σαφούς πληροφόρησης ή εμπιστοσύνης στη διαφάνεια των πρακτικών τους. Εντυπωσιακό είναι ότι μόλις ένας συμμετέχων εξέφρασε την πεποίθηση ότι οι εταιρείες πραγματικά ανησυχούν για το περιβάλλον, κάτι που αποδεικνύει την ευρύτερη αμφισβήτηση που υπάρχει στην αγορά. Αυτή η εικόνα ενδέχεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις στη στρατηγική επικοινωνίας των εταιρειών και την ανάγκη για αυθεντικότητα και διαφάνεια στις πρακτικές τους, προκειμένου να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών.

Πόσο εξοικειωμένοι είστε με την έννοια του greenwashing (όταν οι εταιρείες ισχυρίζονται ψευδώς ότι είναι φιλικές προς το περιβάλλον);

Πόσο εξοικειωμένοι είστε με την έννοια του greenwashing (όταν οι εταιρείες ισχυρίζονται ψευδώς ότι είναι φιλικές προς το περιβάλλον);

54 απαντήσεις

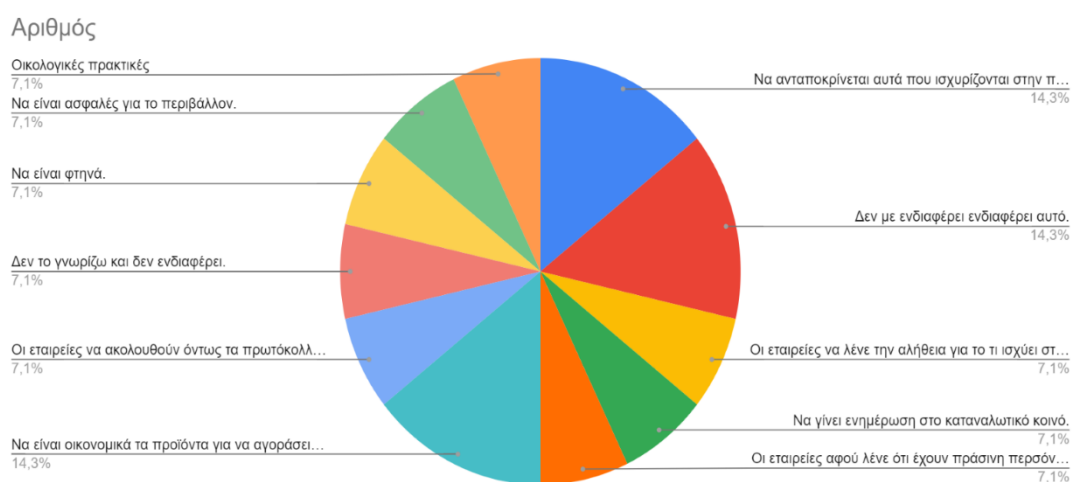

Γράφημα 13: Πόσο εξοικειωμένοι είστε με την έννοια του greenwashing (όταν οι εταιρείες ισχυρίζονται ψευδώς ότι είναι φιλικές προς το περιβάλλον);

Τα αποτελέσματα της ερώτησης σχετικά με την εξοικείωση των συμμετεχόντων με την έννοια του greenwashing αναδεικνύουν μια ενδιαφέρουσα εικόνα της γνώσης και της κατανόησης που έχει το κοινό για αυτήν τη σημαντική πτυχή του βιώσιμου μάρκετινγκ. Συγκεκριμένα, το 33,3% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι η έννοια αυτή τους είναι μη οικεία, γεγονός που υποδηλώνει μια σημαντική ποσότητα ακαθόριστης γνώσης και έλλειψη πληροφόρησης σχετικά με την παραπλανητική χρήση του περιβαλλοντικού μάρκετινγκ. Σημαντικό είναι ότι το 25,9% των συμμετεχόντων απάντησε ότι τους είναι ελαφρώς οικείο, υποδεικνύοντας ότι μπορεί να έχουν ακούσει για το greenwashing, αλλά δεν διαθέτουν πλήρη κατανόηση των συνεπειών και της σημασίας του. Αντίθετα, το 20,4% δήλωσε ότι τους είναι μέτρια οικείο, ενώ το 18,5% είναι πολύ οικείο με την έννοια αυτή, γεγονός που υποδεικνύει ότι υπάρχει μια μικρή αλλά σημαντική μερίδα του πληθυσμού που κατανοεί τη σοβαρότητα αυτού του φαινομένου. Επιπλέον, μόλις ένα άτομο ανέφερε ότι του είναι εξαιρετικά οικείο, κάτι που δείχνει ότι η πλήρης κατανόηση της έννοιας του greenwashing είναι ακόμα περιορισμένη. Αυτή η κατάσταση καταδεικνύει την ανάγκη για περισσότερη ενημέρωση και εκπαίδευση σχετικά με τις πρακτικές greenwashing και τις επιπτώσεις τους στην αγορά και το

περιβάλλον. Η ενημέρωση των καταναλωτών είναι κρίσιμη, ώστε να μπορούν να αναγνωρίζουν και να αποφεύγουν τις παραπλανητικές στρατηγικές μάρκετινγκ και να ενισχύσουν την υποστήριξή τους σε πραγματικά βιώσιμες και υπεύθυνες επιχειρήσεις.

Ποιες βελτιώσεις θα θέλατε να δείτε στις πρακτικές πράσινου μάρκετινγκ;

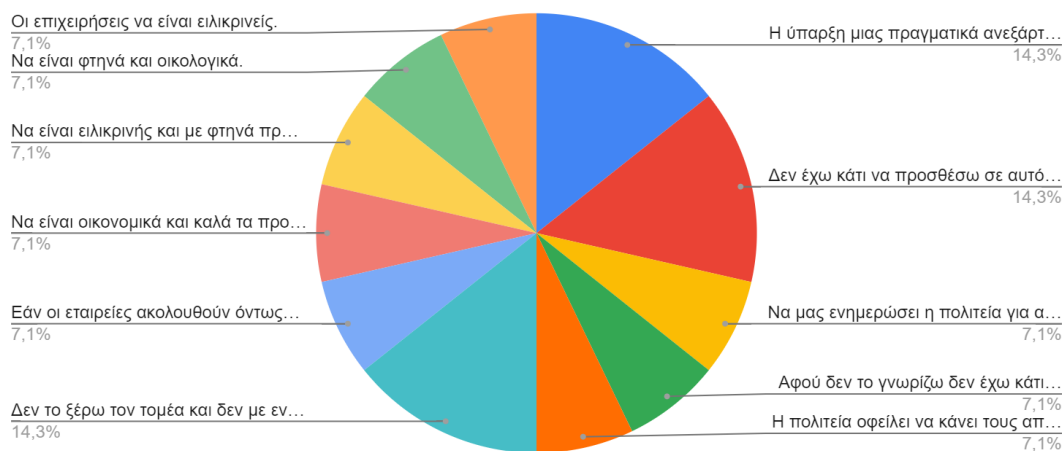
Γράφημα 14: Ποιες βελτιώσεις θα θέλατε να δείτε στις πρακτικές πράσινου μάρκετινγκ;

Όταν οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν σχετικά με τις επιθυμητές βελτιώσεις στις πρακτικές πράσινου μάρκετινγκ, αποκαλύφθηκαν αρκετές ενδιαφέρουσες προτάσεις. Συγκεκριμένα, το 7,1% των συμμετεχόντων τόνισε την ανάγκη για περισσότερες οικολογικές πρακτικές, υποδεικνύοντας ότι οι καταναλωτές επιθυμούν να δουν μια ουσιαστική δέσμευση από τις εταιρείες προς την προστασία του περιβάλλοντος. Επιπλέον, ένα άλλο 7,1% θεωρεί ότι τα προϊόντα θα πρέπει να είναι πιο οικονομικά προσιτά, γεγονός που καταδεικνύει την ανάγκη να συνδυαστούν οι οικολογικές επιλογές με τη βιωσιμότητα σε προσιτές τιμές. Σημαντικό είναι ότι επιπλέον, το 14,3% των συμμετεχόντων επιθυμεί να γίνουν τα προϊόντα πιο οικονομικά προσιτά, γεγονός που υποδεικνύει ότι η βιωσιμότητα θα πρέπει να είναι διαθέσιμη σε ευρύτερα στρώματα του πληθυσμού. Το 7,1% των

συμμετεχόντων δήλωσε ότι δεν γνωρίζει ή δεν ενδιαφέρεται για το θέμα, συν ένα επιπλέον ποσοστό 14,3% που απάντησε πως δεν τους ενδιαφέρει, κάτι που μπορεί να υποδηλώνει μια έλλειψη ενημέρωσης ή ευαισθησίας προς τις βιώσιμες πρακτικές. Αυτή η πληθυσμιακή κατανομή των απόψεων καταδεικνύει την ανάγκη για ενημέρωση και εκπαίδευση σχετικά με τις πρακτικές πράσινου μάρκετινγκ, ώστε οι καταναλωτές να γίνουν πιο ενεργοί και συνειδητοί σε σχέση με τις επιλογές τους. αράλληλα, το 14,3% θέλει να διασφαλιστεί ότι οι ισχυρισμοί των εταιρειών ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα, κάτι που καταδεικνύει την ανάγκη για πιο αξιόπιστες και ειλικρινείς πληροφορίες. Επίσης, το 7,1% ζητά από τις εταιρείες να ακολουθούν τα πρωτόκολλα που ισχυρίζονται ότι τηρούν, και να δηλώνουν την αλήθεια για τις πρακτικές τους. Η επιθυμία για ενημέρωση του καταναλωτικού κοινού αποτελεί επίσης βασική προτεραιότητα, καθώς οι καταναλωτές φαίνεται να επιθυμούν περισσότερη γνώση για τις οικολογικές επιλογές. Τέλος, η ανάγκη οι εταιρείες να έχουν πραγματική «πράσινη περσόνα» ενισχύει την ανάγκη για αυθεντικότητα και συνέπεια στις δράσεις τους. Αυτές οι απόψεις ενισχύουν την πεποίθηση ότι οι εταιρείες οφείλουν να γίνουν πιο διαφανείς και υπεύθυνες για τις υποσχέσεις τους προς το περιβάλλον και την κοινωνία.

Κάποια πρόσθετα σχόλια ή σχόλια σχετικά με το πράσινο μάρκετινγκ;

Αριθμός

Γράφημα 15: Κάποια πρόσθετα σχόλια ή σχόλια σχετικά με το πράσινο μάρκετινγκ;

Τα πρόσθετα σχόλια των συμμετεχόντων σχετικά με το πράσινο μάρκετινγκ καταδεικνύουν μια ποικιλία απόψεων και προσδοκιών για την κατεύθυνση των πρακτικών αυτών. Το 7,1% ζητά από τις επιχειρήσεις να είναι ειλικρινείς στις δηλώσεις τους, υπογραμμίζοντας τη σημασία της αυθεντικότητας στη σχέση με τους καταναλωτές. Επίσης, το 7,1% των συμμετεχόντων επιθυμεί προϊόντα που να είναι ταυτόχρονα οικονομικά προσιτά και οικολογικά, κάτι που υποδεικνύει ότι η βιωσιμότητα δεν θα πρέπει να έρχεται σε αντίθεση με την προσιτή τιμή. Μια

ακόμη ενδιαφέρουσα άποψη προέρχεται από το 7,1%, το οποίο επισημαίνει την ανάγκη για ειλικρίνεια και προσιτά προϊόντα ταυτόχρονα. Ένας άλλος συμμετέχων υποστήριξε ότι εάν οι εταιρείες ακολουθούν πραγματικά τις βιώσιμες πρακτικές που δηλώνουν, τότε οι ανταγωνιστές δεν θα πρέπει να εμπλέκονται σε αρνητικές εκστρατείες εναντίον τους, προάγοντας μια υγιή και ευγενή άμιλλα. Το 14,3% των συμμετεχόντων, καθώς και το 7,1% που δηλώνει ότι δεν γνωρίζει τον τομέα και δεν επιθυμεί να προσθέσει κάποιο σχόλιο, καταδεικνύουν την ανάγκη για περαιτέρω εκπαίδευση και ενημέρωση στον τομέα του πράσινου μάρκετινγκ. Αυτές οι απόψεις δείχνουν ότι οι καταναλωτές επιθυμούν ένα πιο διαφανές και υπεύθυνο πλαίσιο στην αγορά, που θα τους επιτρέψει να κάνουν συνειδητές επιλογές. Επίσης, ένας από τους ερωτηθέντες απάντησε ότι είναι σημαντική η ύπαρξη μιας πραγματικά ανεξάρτητης αρχής που θα τα ελέγχει. Τα κρατικά μέσα δεν εμπνέουν εμπιστοσύνη. Καθώς και δύο επιπλέον συμμετέχοντες ανέφεραν πως πρέπει να υπάρχει ενημέρωση από την πολιτεία για τα ζητήματα αυτά. Τέλος, τα 2/3 του δείγματος δεν άφησαν κάποιο παραπάνω σχόλιο.

6.2 Ερωτηματολόγιο

Ερωτηματολόγιο Πράσινου Μάρκετινγκ

Αγαπητέ Συμμετέχων,

Διεξάγω έρευνα για τη διπλωματική διατριβή μου στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική για το Πράσινο Μάρκετινγκ και θα εκτιμούσα την πολύτιμη συμβολή σας. Οι απαντήσεις σας θα βοηθήσουν στην παροχή πληροφοριών σχετικά με τις στάσεις και συμπεριφορές των καταναλωτών σχετικά με φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές μάρκετινγκ. Οι απαντήσεις σας θα παραμείνουν εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ακαδημαϊκούς σκοπούς.

Ηλικία

- Κάτω των 18
- 18-25
- 26-35
- 36-45
- 46 και άνω

Φύλο

- Άρσενικό
- Θηλυκό
- Προτιμάτε να μην πείτε

Επίπεδο εκπαίδευσης

- Λύκειο ή κατώτερο
- Προπτυχιακό
- Μεταπτυχιακό
- Διδακτορικό
- Άλλο

Εργασιακή κατάσταση

- Μαθητής-Φοιτητής
- Δημόσιος Υπάλληλος
- Ιδιωτικός Υπάλληλος
- Ελεύθερος Επαγγελματίας
- Άνεργος
- Άλλο

Πόσο συχνά αγοράζετε προϊόντα που διατίθενται στην αγορά ως φιλικά προς το περιβάλλον;

- Ποτέ
- Σπάνια
- Μερικές φορές
- Συχνά
- Πάντα

Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν περισσότερο την απόφασή σας να αγοράσετε προϊόντα φιλικά προς το περιβάλλον;

- Ποιότητα προϊόντος
- Τιμή
- Φήμη της επωνυμίας
- Περιβαλλοντικές επιπτώσεις
- Πιστοποίηση/Σήμανση
- Κοινωνική ευθύνη της εταιρείας

Πόσο σας απασχολούν τα περιβαλλοντικά θέματα;

- Δεν με αφορούν
- Ελαφρώς προβληματισμένος/η
- Μέτρια ανησυχία
- Πολύ ανήσυχος/η
- Εξαιρετικά ανήσυχος/η

Πιστεύετε ότι οι επιχειρήσεις πρέπει να υιοθετήσουν φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές;

- Διαφωνώ κάθιστα
- Διαφωνώ
- Ουδέτερο
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

Πιστεύετε ότι το πράσινο μάρκετινγκ επηρεάζει τις αγοραστικές σας αποφάσεις;

- Καθόλου
- Λίγο
- Μέτρια
- Σημαντικά
- Εξ ολοκλήρου

Πόσο αξιόπιστες θεωρείτε εταιρείες που ισχυρίζονται ότι χρησιμοποιούν πράσινο μάρκετινγκ;

- Δεν είναι αξιόπιστες
- Ελαφρώς αξιόπιστες
- Μέτρια αξιόπιστες
- Πολύ αξιόπιστες
- Απόλυτα αξιόπιστες

Κατά τη γνώμη σας, τα προϊόντα που διατίθενται στην αγορά ως πράσινα είναι πιο ακριβά από τα κανονικά προϊόντα;

- Διαφωνώ κάθιστα
- Διαφωνώ
- Ουδέτερο
- Συμφωνώ
- Συμφωνώ απόλυτα

Πιστεύετε ότι οι εταιρείες που ασχολούνται με το πράσινο μάρκετινγκ ενδιαφέρονται πραγματικά για το περιβάλλον ή το χρησιμοποιούν απλώς ως στρατηγική μάρκετινγκ;

- Πραγματικά ανησυχούν
- Κυρίως για μάρκετινγκ
- Συνδυασμός και των δύο
- Δεν είμαι σίγουρος/η

Πόσο εξοικειωμένοι είστε με την έννοια του greenwashing (όταν οι εταιρείες ισχυρίζονται ψευδώς ότι είναι φιλικές προς το περιβάλλον);

- Μη οικείο
- Ελαφρώς οικείο
- Μέτρια οικείο
- Πολύ οικείο
- Εξαιρετικά οικείο

Ποιες βελτιώσεις θα θέλατε να δείτε στις πρακτικές πράσινου μάρκετινγκ;

Κείμενο σύντομης απάντησης

Κάποια πρόσθετα σχόλια ή σχόλια σχετικά με το πράσινο μάρκετινγκ;

Κείμενο σύντομης απάντησης

Google [Φόρμες](#)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά, το πράσινο μάρκετινγκ αποτελεί μια δυναμική και απαραίτητη προσέγγιση για τη σύγχρονη επιχειρηματική δραστηριότητα, ανταποκρινόμενη στις αυξανόμενες περιβαλλοντικές ανησυχίες και τις απαιτήσεις των καταναλωτών για βιώσιμα προϊόντα και υπηρεσίες. Η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών αξιών και πρακτικών στις στρατηγικές μάρκετινγκ όχι μόνο συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος αλλά και ενισχύει την ανταγωνιστικότητα και την εικόνα των επιχειρήσεων στην αγορά. Η αποτελεσματική εφαρμογή του πράσινου μάρκετινγκ προϋποθέτει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που περιλαμβάνει την ανάλυση του κύκλου ζωής των προϊόντων, τη βιώσιμη συσκευασία, και τη διαφανή επικοινωνία με τους καταναλωτές. Οι εταιρείες πρέπει να προσεγγίζουν τη βιωσιμότητα όχι μόνο ως εργαλείο για αύξηση των πωλήσεων, αλλά ως κεντρικό πυλώνα της στρατηγικής τους, διασφαλίζοντας ότι οι περιβαλλοντικές και κοινωνικές αξίες ενσωματώνονται σε όλες τις επιχειρησιακές τους δραστηριότητες. Η πρόκληση για τις επιχειρήσεις είναι να δημιουργήσουν μια γνήσια και αξιόπιστη πράσινη στρατηγική που να αντέχει στον χρόνο και στις πιέσεις της αγοράς. Αυτό σημαίνει ότι οι εταιρείες πρέπει να προσαρμόσουν τις παραγωγικές διαδικασίες τους, να επενδύσουν σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, να μειώσουν τα απόβλητα και να διασφαλίσουν ότι οι περιβαλλοντικές πρωτοβουλίες τους είναι μετρήσιμες και επαληθεύσιμες. Επιπλέον, η επιτυχία του πράσινου μάρκετινγκ εξαρτάται από την ικανότητα των επιχειρήσεων να εκπαιδεύσουν και να ευαισθητοποιήσουν τους καταναλωτές για τη σημασία της βιώσιμης κατανάλωσης. Οι καταναλωτές πρέπει να κατανοήσουν ότι οι επιλογές τους έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και να υποστηρίξουν προϊόντα και υπηρεσίες που συμβάλλουν στη βιωσιμότητα. Στον πυρήνα του πράσινου μάρκετινγκ βρίσκεται η αναγνώριση ότι η οικονομική επιτυχία και η περιβαλλοντική ευθύνη δεν είναι αλληλοαποκλειόμενες έννοιες. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις που επενδύουν στη βιωσιμότητα μπορούν να επιτύχουν μακροπρόθεσμη ευημερία, να προσελκύσουν πιστούς πελάτες και να ενισχύσουν την φήμη τους. Με τον τρόπο αυτό, το πράσινο μάρκετινγκ προσφέρει μια μοναδική ευκαιρία για τις επιχειρήσεις να ηγηθούν της μετάβασης προς μια πιο βιώσιμη και υπεύθυνη οικονομία. Κλείνοντας, το πράσινο μάρκετινγκ είναι ένα αναπόσπαστο κομμάτι της σύγχρονης επιχειρηματικότητας που απαιτεί στρατηγική σκέψη, καινοτομία και ειλικρινή δέσμευση προς την περιβαλλοντική προστασία και την κοινωνική δικαιοσύνη. Οι επιχειρήσεις που θα επιτύχουν να ενσωματώσουν αυτές τις αρχές θα είναι οι πρωτοπόροι της νέας οικονομίας, οδηγώντας τον δρόμο προς ένα βιώσιμο μέλλον για όλους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

- Κοκκώσης, Χ., (2015), Βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και περιβάλλον [e-book] / Χάρης Κοκκώσης, Πάρις Τσάρτας · επιμέλεια σειράς Γεράσιμος Ζαχαράτος, Πάρις Τσάρτας. - Αθήνα : Κριτική
- Κορκόβελος Χ., Η προστασία του περιβάλλοντος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 1997
- Γούναρης, Σ., (2014), Μάρκετινγκ υπηρεσιών / Σπύρος Γούναρης, Καλυψώ Καραντινού. - 3η έκδ. - Αθήνα : Rosili
- Παναγοπουλος Θ., Δίκαιο Περιβάλλοντος, Οι διαστάσεις της προστασίας του περιβάλλοντος στην κοινοτική έννομη τάξη. Αθήνα 2001
- Νικόλαος Μουσιόπουλος, Λεωνίδας Ντζιαχρήστος, Θεοδώρα Σλίνη ,Τεχνική προστασία περιβάλλοντος, Αθήνα 2015
- Μητουλα Ροιδω, Καλδης Ε. Παναγιωτης, Ασταρα Β. Ολγα-Ελενη, Βιώσιμη Ανάπτυξη, Αθήνα 2008

Ξένη Βιβλιογραφία

- Implications for green marketing and green supply chains, Arun Sharma, Gopalkrishnan R. Iyer
- Beyond ecolabels: what green marketing can learn from conventional marketing, E Rex, H Baumann
- Strategic Green Marketing, Stephen W. McDaniel, David H. Rylander
- Growing Green: Three smart paths to developing sustainable products, Harvard Business review
- Soederbaum, P. (2012). Understanding Sustainability Economics. London: Earthscan. ISBN
- Lynn R. Kahle, Eda Gurel-Atay, Eds (2014). Communicating Sustainability for the Green Economy. NewYork: M.E. Sharpe

- Hasna, A.M., (2013), "Sustainability and Economic Theory : an Organism in Premise". The International Journal of Knowledge, Culture and Change Management. 9 (11): 1–12.
- Boztepe, A. (2016, February). Green Marketing and Its Impact on Consumer Buying Behavior. European Journal of Economic and Political Studies .
- Bhatia, M., & Jain, A. (2013). Green marketing: A study of consumer perception and preferences in India. Electronic Green Journal
- Jungwoo Lee, S. H. H., 2021. Green Brand Equity and Its Determinants. Στο: J. Lee, επιμ. The Future of Service Post-COVID-19 Pandemic, Volume 2. Yonsei University, Seoul, Korea; Kyoto University, Japan: Springer Nature, pp. 69-70
- Leslie J. Vermillion, J. P., 2010. Green Marketing: Making Sense of the Situation, The University of the District of Columbia, St. Thomas University: Allied Academies International Conference
- Daniel C. Esty, Andrew S. Winston, Green to gold, (2006) Yale University Press p. 20
- John Grant, The Green Manifesto, (2008) John Wiley & Sons, Ltd , page 15

Εργασίες

- Κάτσαρης Γεωργιος, 2021, «Το πράσινο μάρκετινγκ των συγχρόνων επιχειρήσεων»
- Μητροπούλου Δήμητρα, 2022, «Το marketing και η προώθηση του τουρισμού στην ψηφιακή εποχή»
- Λορεντζάτου Ναταλία , 2016, «Η αξία του πράσινου μάρκετινγκ στην σημερινή αγορά και η επιρροή των καταναλωτών»
- Νικόλαος, Χ. Δ., 2009. «Η εξέλιξη και οι προοπτικές του green marketing στις ελληνικές και ξένες επιχειρήσεις»
- Χατζηνικολάου Ν. , 2009, «Η εξέλιξη και οι προοπτικές του green marketing στις ελληνικές και ξένες επιχειρήσεις»

Ιστοσελίδες

- Επίσημο site εταιριών : Coca Cola, Patagonia, Tesla, Unilever,, Ecoalf, Ikea, Starbucks, Body Shop, Apivita, Korres, AB Βασιλόπουλος,
- <https://www.imerisia.gr/?catid=13816&subid=2&tag=12773&pubid=11371139>
- https://www.contentarchive.wwf.gr/images/pdfs/low_carbon_jobs.pdf

- <https://businessrev.gr/2021/05/17/prasino-marketing/>
- <https://www.insider.gr/stiles/tip-day/283441/prasino-marketingk-ta-ofeli-gia-tis-epiheiriseis>
- <https://news.b2green.gr/37742/%CF%80%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BD%CE%BF-%CE%BC%CE%AC%CF%81%CE%BA%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BD%CE%B3%CE%BA-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1-%CE%B3%CE%B9%CE%B1>
- <https://energyworld.gr/%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BD%CE%BF-marketing-%CE%B7-%CE%BB%CF%8D%CF%83%CE%B7-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%BF-greenwashing/>
- <https://www.rodiki.gr/article/83717/to-prasino-marketingk-kai-h-istoria-toy>
- <https://startupper.gr/news/78209/ta-dos-kai-ta-donts-sto-prasino-marketingk/>
- <https://www.elleda.gr/%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CF%8C/%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%B9%CE%B5%CF%87%CF%8C%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B1/%CF%84%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82-8-%CF%84%CE%B5%CF%8D%CF%87%CE%BF%CF%82-2/%C2%AB%CF%80%CF%81%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BD%CE%BF-%CE%BC%CE%AC%CF%81%CE%BA%CE%B5%CF%84%CE%B9%CE%BD%CE%B3%CE%BA%CE%BB-%CE%B1%CE%BD%CE%AC%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%AD%CE%BD%CE%BD%CE%BF%CE%B9%CE%B1%CF%82-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%83%CF%8D%CE%BD%CE%B4%CE%B5%CF%83%CE%B7-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%B7%CE%BD>
- <https://hbr.org/1994/05/its-not-easy-being-green>
- https://www.workforclimate.org/post/what-is-greenwashing-and-what-can-you-do-about-it?gad_source=1&gclid=CjwKCAjw6c63BhAiEiwAF0EH1ENmckYald8l6l_1E8Bcj-SfSAAKxrTREP8rYGrseVYq_Ysz6VhoCSTYQAvD_BwE
- https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScgJzha44Gr8-0-v2MBP9wV84pCNdf-rLA1zDH42LTjUWkdng/viewform?usp=sf_link